

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

વર્ષ-૬ • અંક-૧૧ • ૧ જુન, ૨૦૨૧
એક વિચાર

આવો પ્રકૃતિનું

જતન કરીએ

@ design copper

Network
59 Branches
62 ATMs

1800 233 99999 (TOLL FREE)
www.kalupurbank.com

 * શરતોને આધિન
 * વ્યાજના દર વખતોવખતના ફેરફારને આધિન

 હેડ ઓફિસ : “કાલુપુર બેંક ભવન”, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ-૧૪.
 ફોન નં. : ૨૭૫૮૨૦૨૦ થી ૨૭૫૮૨૦૨૬ • E-mail : info@kalupurbank.com

મિશન-૨૦૨૬ અંતર્ગત

સરદારધામનાં 5 લક્ષ્ય બિંદુઓ

બિલ્ડિંગ પ્રોજેક્ટ

(અંતર્ગત ૧૦૦૦૦ ઈકરા-ઈકરીઓ માટે પરવડે તેવાં સુવિધાયુક્ત છાત્રાલયનું નિર્માણ કરવું)

**GPSC / UPSC / Defence
સિવિલ સર્વિસ સેન્ટર**

**ગ્લોબલ પાર્ટીદાર
બિઝનેસ સમિટ (GPBS)
૨૦૧૮-૨૦-૨૨-૨૪-૨૬**

**ગ્લોબલ પાર્ટીદાર બિઝનેસ
ઓર્ગેનાઈઝેશન (GPBO)**

**યુવા તેજ / તેજસ્વિની
સંગઠન**

તંત્રી
ગગણ સુતરિયા

પરામર્શક સમિતિ

એચ. એસ. પટેલ (IAS, Retd.)
સી.ઈ.ઓ., સરદારધામ

ટી.જી. ઝાલાવાડિયા
ઉપપ્રમુખ, સરદારધામ

સહતંત્રી

ડૉ. જગૃતિ જે. પટેલ
ઉપપ્રમુખ, સરદારધામ,
કન્વીનર, દીકરી સ્વાવલંબન યોજના

સંપાદક

કૃષ્ણકાંત જે. પટેલ

જાહેર ખબર વિભાગ :
7575001428

નોંધ

આ માસિકમાં છપાતા લેખ, જાહેરાત અને માહિતી જે તે લેખક કે કંપનીના છે તેની સાથે તંત્રી કે સંસ્થા સહમત છે તેવું માનવું નહીં. સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વાધિન. ન્યાયતંત્ર અમદાવાદ

મુખ્ય કાર્યાલય

સરદારધામ

એસ. પી. રીંગ રોડ,
વૈષ્ણોદેવી સર્કલ,
અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

ફોન : ૭૫૭૫૦૦૧૫૪૮/૯૬/૯૭, ૭૫૭૫૦૦૧૪૨૮/૩૮
ઇ-મેલ: info.sardardham@gmail.com
વેબસાઇટ : www.sardardham.org
ટ્રસ્ટ રજી. નં. ઇ/૨૦૯૨૪/અમદાવાદ

Printed, Published by GAGJIBHAI G. Sutariya on behalf of SARDARDHAM and Published from Near Royal Heights, S.P. Ring Road, Vaishnodevi Circle, Ahmedabad-382421
Editor-GAGJIBHAI G. Sutariya

આવો પ્રકૃતિનું જતન કરીએ

આ ધરતી પર મનુષ્યો, જીવજંતુ, પ્રાણીઓને જીવન જીવવા માટે ઈશ્વરે માનવજાતને એક બહુમૂલ્ય અને કીમતી ભેટ પ્રકૃતિના સ્વરૂપે આપી છે. પ્રકૃતિનો સ્વભાવ છે તેની તમામ રચનાઓ વચ્ચે સંતુલન જાળવવું. આપણી ફરજ છે કે તેણે જે જે રચનાઓ આપણા ઉપભોગ અને ઉપયોગ માટે કરી છે તેનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ કરીએ, જાળવીએ અને જતન કરીએ. દૈનિક જીવન જીવવા માટે ઉપલબ્ધ બધા સંસાધનો દ્વારા પ્રકૃતિ આપણા જીવનને સરળ બનાવે છે. આ માટે આપણે પ્રકૃતિનો કૃતજ્ઞતાનો ભાવ દાખવવો જોઈએ, કુદરતે બક્ષેલ હવા, પાણી, કુદરતી આવરણનો સહુ ભરપૂર લાભ લઈએ છીએ.

કુદરતી સંસાધનો ઉપર પશુ, પક્ષી સૌનો હક્ક છે, બાકી સર્વ જીવોનું પાલનપોષણ અને સંરક્ષણ કરી આ બહુરત્ન વસુંધરા અને રસબસ ઋતુંભરા હરીભરી લયલીલી બની રહે. સમગ્ર માનવજાતના અસ્તિત્વના ભય સ્થાનને અટકાવવાના આશયથી દર વર્ષે ૫ મી જૂનના રોજ વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ ઉજવવાનું આયોજન કરવામાં આવે છે. ૧૯૭૨માં જગતના પ્રસિદ્ધ વિજ્ઞાનીઓ, સમાજશાસ્ત્રીઓ અને રાજપુરુષોએ વર્લ્ડ પ્લેટફોર્મ પરથી યુનાઈટેડ નેશન્સ-સ્ટોકહોમ ખાતે તેમજ ક્યોટો પ્રોટોકોલ અન્વયે ચિંતા અને ચિંતન કરી આ સમગ્ર માનવજાતના રક્ષણ માટે પર્યાવરણ દિવસ ઉજવવાનું નક્કી કર્યું છે. ઉમાશંકર જોશીની પ્રાકૃતિક સૃષ્ટિના સિધ્ધાંતનો સંદેશ આપતી પંક્તિઓ હવેથી સૂર્યોદયવેળાની આપણી પ્રાર્થના બને એ જ વિશ્વ પર્યાવરણ દિનનો સંદેશ છે.

નથી આ જગ વિસ્તારે એક જ તું માનવી,
પશુ છે, પંખી છે, પુષ્પો વનોની છે વનસ્પતિ.

પંચમહાભૂતનું જતન એટલે પ્રકૃતિનું જતન, પ્રકૃતિનું જતન એટલે તંદુરસ્તીનું જતન. તંદુરસ્તીનું જતન છે તો ઈશ્વર સાથેનું અનુસંધાન છે. આવો આપણે સૌ સાથે મળીને માનવજીવનના સહ અસ્તિત્વ માટે પ્રકૃતિનું જતન કરીએ.

આપનો કલ્યાણ મિત્ર,
ગગણ સુતરિયા

અનુક્રમણિકા

વલ્લભભાઈએ હોદ્દાનો ત્યાગ કર્યો રાજમોહન ગાંધી	૬	સેવા પરમો ધર્મ - ટીમ જી.પી.બી.ઓ. યુથ	૨૬
ગુરુમીમાંસા સ્વામી સચ્ચિદાનંદ	૯	ખલે કોથળો અને દેશ મોકળો સુધા મૂર્તિ	૨૮
ઓક્સિજન VS ઓક્સિજન વૃંદા મનજીત	૧૩	પરાયાં પરાયાં સંતાનો ! પદ્મશ્રી ગુણવંત શાહ	૩૨
શરીરશ્રમ ગાંધીજી	૧૯	આપણી જવાબદારી સ્વામી વિવેકાનંદ	૩૬
લોકોપયોગી માર્ગદર્શન એચ. એસ. પટેલ	૨૨	૨૦૨૧નાં ઓલમ્પિક્સમાં પ્રથમ ભારતીય તલવારબાજ ભવાની દેવી ટીમ સરદારધામ	૩૯
જો જો આશાની મીણબત્તી ઓલવાઈ ન જાય શૈલેષભાઈ સગપરિયા	૨૪	વૃક્ષો વાવીએ જીવન બચાવીએ ટીમ સરદારધામ	૪૨

ટીમ સરદારધામ

ઉપપ્રમુખ

નરુભાઈ એમ. પટેલ
દિલીપભાઈ એમ. પટેલ - ઉત્તર ગુજરાત
(માનદ્ મંત્રી-ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઉર્ગા)
પારૂલભાઈ એલ. પટેલ - મધ્ય ગુજરાત
CA વિષ્ણુભાઈ વી. પટેલ - ઉત્તર ગુજરાત
જશવંતભાઈ એ. પટેલ
કાંતિભાઈ એલ. ગઢિયા
કાનજીભાઈ કે. પટ્ટણી - મુંબઈ ઝોન
દિયાળભાઈ કે. વાઘાણી - દક્ષિણ ગુજરાત
પરેશભાઈ એમ. ગજેરા - સૌરાષ્ટ્ર ઝોન
ટી. જી. ઝાલાવાડિયા (DY.MC-Retd.)
પ્રો. ડો. જાગૃતિબેન જે. પટેલ - કન્વીનર, ટીકરી સ્વાવલંબન યોજના
મંત્રી
CA બી. કે. પટેલ - માનદ્ મંત્રી
જગદીશભાઈ વી. ભુવા - નાણામંત્રી
રમેશભાઈ એ. પટેલ - મધ્ય ગુજરાત
સંજયભાઈ કે. સવાલિયા - બાંધકામ
ભરતભાઈ એચ. રાદડિયા - સમાજ સુરક્ષા
કાંતિભાઈ એમ. ભાવાણી - મુંબઈ ઝોન

મંગળદાસભાઈ જે. પટેલ - ઉત્તર ગુજરાત
મહેન્દ્રભાઈ એલ. પટેલ - સામાજિક સંકલન
મહેન્દ્રભાઈ કે. ફળદુ - સૌરાષ્ટ્ર ઝોન
હર્ષદભાઈ જે. પટેલ - સંગઠન મંત્રી
સહનાણામંત્રી - GPBO - યુથ કન્વીનર
ભાવિનભાઈ આર. પટેલ
ઔદ્યોગિક સંકલન મંત્રી
કે. આઈ. પટેલ
વિપુલભાઈ વી. ગજેરા (ભરૂચ-અંકલેશ્વર)
કિશોરભાઈ વી. વિરમગામા
અબજીભાઈ કે. ધોળુ
ઘનશ્યામભાઈ સી. બોરડ - મધ્ય ગુજરાત
કાંતિભાઈ વી. ભુવા
(નડિયાદ, આણંદ, વલ્લભવિદ્યાનગર)
જશવંતભાઈ એસ. પટેલ
માર્ગદર્શક
રામજીભાઈ એસ. ઈટાળિયા - દક્ષિણ ગુજરાત
કાંતિભાઈ વી. ઉકાણી
કાંતિભાઈ એન. પટેલ (રામ)
ડો. દશરથભાઈ વી. પટેલ - ઉત્તર ગુજરાત
નારણભાઈ વી. પટેલ - મધ્ય ગુજરાત
છગનભાઈ એચ. આરદેશણા - મધ્ય ગુજરાત

નાથાભાઈ એમ. કાલરિયા - સૌરાષ્ટ્ર ઝોન
મહેન્દ્રભાઈ વી. ગજેરા - સૌરાષ્ટ્ર ઝોન
સી. ઈ. ઓ.
એચ. એસ. પટેલ IAS (Retd.)
એડવાઈઝર - સમાજ સુરક્ષા
ડી. જે. પટેલ IPS (Retd.)
સિવિલ સર્વિસ કેન્દ્ર
સી. એલ. મીના IAS (Retd.) - ડાયરેક્ટર
વી. એમ. સોનાવણે IAS (Retd.)
(ડાયરેક્ટર મધ્ય ગુજરાત)
જે. કે. પટેલ (માનદ્ સલાહકાર - રાજકોટ)
શૈલેષભાઈ સગપરિયા
(માનદ્ સલાહકાર - રાજકોટ)
સંયોજક
મનોજભાઈ ટી. ડોબરિયા
પ્રોજેક્ટ ચેરમેન
એમ. બી. ભાલાળા
પ્રોજેક્ટ ઈન્ચાર્જ
રામભાઈ એમ. શેલડિયા
પ્રમુખ સેવક
ગગજી જી. સુતરિયા

રાજમોહન ગાંધી

જાણીતા રાજનીતિજ્ઞ અને ગાંધીજીના પૌત્ર

વલ્લભભાઈએ

હોદ્દાનો ત્યાગ કર્યો

ઘણા કોંગ્રેસીઓ વલ્લભભાઈ ફરી પ્રમુખ બને તેવું ઈચ્છતા હતા. કારણ કે જવાહરલાલે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે પોતાને બીજા વરસ માટે ચાલુ રાખવા ઈચ્છતા લોકોએ “ સમજી લેવું “ કે પોતે સમાજવાદી છે. નેહરુ જોડે સ્પર્ધા કરવા તૈયાર હોવા છતાં ચૂંટણી અગાઉ ત્રણ મહિના પહેલાં કોંગ્રેસમાં ભાગલા પડે તે માટે વલ્લભભાઈ તૈયાર ન હતા. જે બન્યું તે કૃપલાણીજીએ લખ્યું છે:

જવાહરલાલ ગાંધીજી પાસે ગયા અને કહ્યું કે આઠ મહિનાનું એક સત્ર કોંગ્રેસને ફરી ચેતનવંત બનાવવા માટે, પોતા માટે પૂરતો સમય નથી. પોતે હોદ્દામાં બીજું વરસ રહેવા

ઈચ્છે છે... ગાંધીજી થોડો વખત વિચારમાં પડ્યા. પછી તેમણે કહ્યું કે “ શું થઈ શકે છે તે હું જોઈશ.” ગાંધીજી અને જવાહરલાલ વચ્ચે આ વાતચીત થઈ ત્યારે હું હાજર હતો.

બીજા વરસ અંગે જવાહરલાલે ગાંધીજી જોડે કરેલી વાતચીતના અનુસંધાનમાં ગાંધીજીએ વલ્લભભાઈને ખસી જવાનું કહ્યું અને વલ્લભભાઈ ખસી ગયા.

પરિચિત કથા ફરી વખત ભજવાઈ. અગાઉની માફક આ વખતે પણ શરતો મૂકવામાં આવી હતી. વલ્લભભાઈ કોંગ્રેસ પાર્લામેન્ટરી બોર્ડના અધ્યક્ષ તરીકે ચાલુ રહેશે અને ચૂંટણીનું સંચાલન અને ઉમેદવારોની પસંદગી કરશે.

જવાહરે “ સમજી લેવાનું કહ્યું હોવા” છતાં તેમની ફરી વખત વરણી થઈ તેનો અર્થ હરગિજ એવો ન હતો કે કોંગ્રેસે સમાજવાદ સ્વીકાર્યો છે, અથવા પ્રાંતિક કક્ષાએ સત્તાનો ત્યાગ કરવામાં આવશે. અથવા કોંગ્રેસના પ્રમુખના હાથમાં પુરસીમાં બેસવા કરતાં વધારે સત્તા આપવામાં આવશે. પોતે ખસી જાય છે, તેવી જાહેરાત કરતા વલ્લભભાઈના નિવેદનમાં આવા કેટલાક મુદ્દાઓ વિશદ રીતે છણવામાં આવ્યા હતા. આ નિવેદનનો મુસદ્દો ગાંધીજીએ ઘડી આપ્યો હતો.

ગાંધીજીનો પટેલ પર પત્ર, : તમને મુસદ્દો પસંદ ન પડે તો બેલાશક બીજો લખી કાઢજો. સ્પર્ધામાં ઊભા રહેવાની ફરજ દેખાય તો તેમ પણ કરજો. મુસદ્દામાં તમને જરૂરી દેખાય ત્યાં ફેરફાર કરજો. જે કરો તે વિશ્વાસપૂર્વક કરવું જોઈએ, કારણ કે આપણે ઘણાં રણ વટાવવાનાં છે.

જવાહરલાલ સામે મત મેળવવા હરીફાઈ કરવી અથવા ખસી જવાની પોતાની ધમકી અમલમાં મૂકવી, તે વલ્લભભાઈને જરૂરી દેખાયું નહીં. પણ તેમણે બહાર પાડેલું નિવેદન ચોખ્ખું ચટ હતું.

મિત્રો જોડે મસલત કર્યા પછી હું એવા નતીજા પર પહોંચ્યો છું કે મારે ચૂંટણીમાંથી ખસી જવું જોઈએ... આજની વિકટ પરિસ્થિતિમાં ચૂંટણી સર્વાનુમતે થાય તે અતિશય ઈચ્છનીય છે.

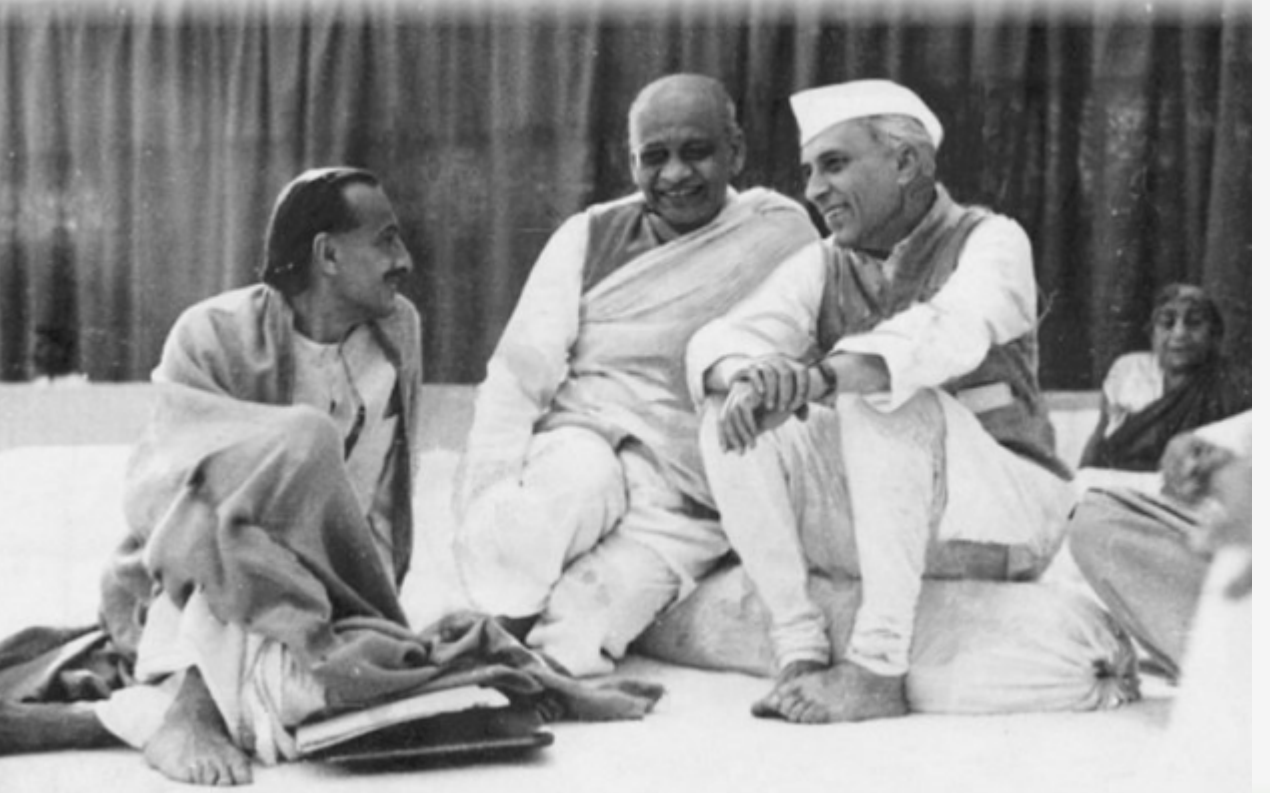
હું ખસી જાઉં છું તેનો અર્થ એવો નથી કે જવાહરલાલે દર્શાવેલા મંતવ્યો મેં સ્વીકારી લીધાં છે. કોંગ્રેસીઓ ખચીત જાણે છે કે કેટલીક મહત્વની બાબતોમાં મારા વિચારો જવાહરલાલજીના વિચારો કરતાં તદ્દન ભિન્ન છે. ઉદાહરણ તરીકે વર્ગી વચ્ચેનો વિગ્રહ અનિવાર્ય છે તેવું હું માનતો નથી. (વળી) આપણો સામાન્ય હેતુ સાધવા માટે કોઈ પ્રસંગે હોદ્દાનો સ્વીકાર ઈચ્છનીય થઈ પડે તેવી મારી વચ્ચે તીવ્ર મતભેદ થવાનો સંભવ છે.

પરિસ્થિતિ પણ હું કલ્પી શકું છું. આ બાબતમાં જવાહરલાલજી અને આપણે સહુ જાણીએ છીએ કે જવાહરલાલજી કોંગ્રેસ પ્રત્યે એટલી બધી નિષ્ઠા ધરાવે છે કે તેઓ બહુમતીથી થયેલા નિર્ણયો માન્ય રાખશે.

કોંગ્રેસનાં પ્રમુખના હાથમાં આપખુદ સત્તા હોતી નથી. એક વિખ્યાત સંસ્થાનાં તેઓ અધ્યક્ષ છે.... વ્યક્તિ ગમે તે હોય પણ તેની વરણી કરી લેવાથી કોંગ્રેસ પક્ષ પોતાની વિશાળ સત્તાનો ત્યાગ કરતો નથી.

આ શરતોનો સ્વીકાર કરીને જવાહરલાલે સ્પષ્ટતા કરી કે “ પ્રમુખ માટેની આ ચૂંટણીને સમાજવાદના સ્વીકાર અથવા હોદ્દાઓના અસ્વીકાર માટેના નિર્ણય તરીકે સમજવી તે બેહુદું છે. “ નેહરુ આમજનતાને આકર્ષિત કરીને તેમના મત મેળવે અને ચૂંટણી જીત્યા પછી રચાયેલાં પ્રધાનમંડળો વલ્લભભાઈના કબજામાં રહે, તેવું કાર્ય-વિભાજન કોંગ્રેસમાં સ્થપાયું.” સામ્યવાદી આગેવાન નાંબુદ્રીપાદે તારવેલો આ સારાંશ સાચો છે. સન ૧૯૩૬માં વલ્લભભાઈ અને જવાહરલાલ એકબીજાના વિરોધી હતા અને એકબીજા અંગે દુશ્મની સેવતા હતા. છતાં આ બન્ને એવી વિશાળ યોજનાનું અંગ બન્યા અને તેમનાં કાર્ય એકબીજાનાં વિરોધી નહીં પણ એકબીજાનાં પૂરક બન્યાં. આને લીધે જ સન ૧૯૩૬ની આખરમાં ફૈજપુર મુકામે ગાંધીજીએ કોંગ્રેસને જણાવ્યું કે “ મારી બધી ચિંતાનો બોજો મેં જવાહરલાલ અને વલ્લભભાઈના ખભા પર લાદી લીધો છે.”

બાણમાંથી છૂટેલા તીરની માફક જવાહરલાલ દેશભરમાં ઘૂમી વળ્યા અને આમજનતાના મત મેળવી લાવ્યા. વલ્લભભાઈએ પણ ઘણો પ્રવાસ કર્યો અને ઘણી ચૂંટણી-

સભાઓમાં ભાષણો કર્યાં. છતાં તેમનું મુખ્ય કામ ચૂંટણી માટે ફંડ ઉઘરાવવાનું અને વહેંચણી કરવાનું, તથા કોંગ્રેસ ઉમેદવારોની પસંદગી અંગે ઊભા થયેલા ઝગડાઓનું નિવારણ કરવાનું અને લવાદી કરવાનું હતું. આ બંને કામ સરદારે તદ્દન કઠોરતાપૂર્વક બજાવ્યાં. “ ઈંગ્લેન્ડ જઈ આવેલી, ટાપટીપથી સજ્જ વ્યક્તિ સરદારને સુરતમાં મળવા ગઈ અને કહ્યું કે પોતે કોંગ્રેસની ટિકિટ મેળવવા ઈચ્છા રાખે છે. સરદારે તેમને માથાથી પગ સુધી નિહાળ્યા 'તમે અમને ફાવો નહિ' તેવું કહીને બીજા મુલાકાતી સાથે વાત કરવા લાગ્યા.”

ચૂંટણીમાં કોંગ્રેસનો જવલંત વિજય થયો. અગિયારમાંથી પાંચ પ્રાંતો- ઉત્તર પ્રદેશ, બિહાર, મદ્રાસ, મધ્ય પ્રદેશ અને ઓરિસ્સામાં કોંગ્રેસને ચોખ્ખી બહુમતી મળી અને મુંબઈ, બંગાળ, આસામ અને વાયવ્ય સરહદના પ્રાંતમાં સૌથી વધારે બેઠકો મળી. બહુમતી બેઠકો મેળવ્યા છતાં કોંગ્રેસ પ્રધાનમંડળ રચશે? ઉત્તર પ્રદેશ પ્રાંતિક કોંગ્રેસમાં હોદ્દા સ્વીકારનો વિરોધ કરતો ઠરાવ જવાહરલાલે બળજબરીથી પસાર કરાવ્યો.

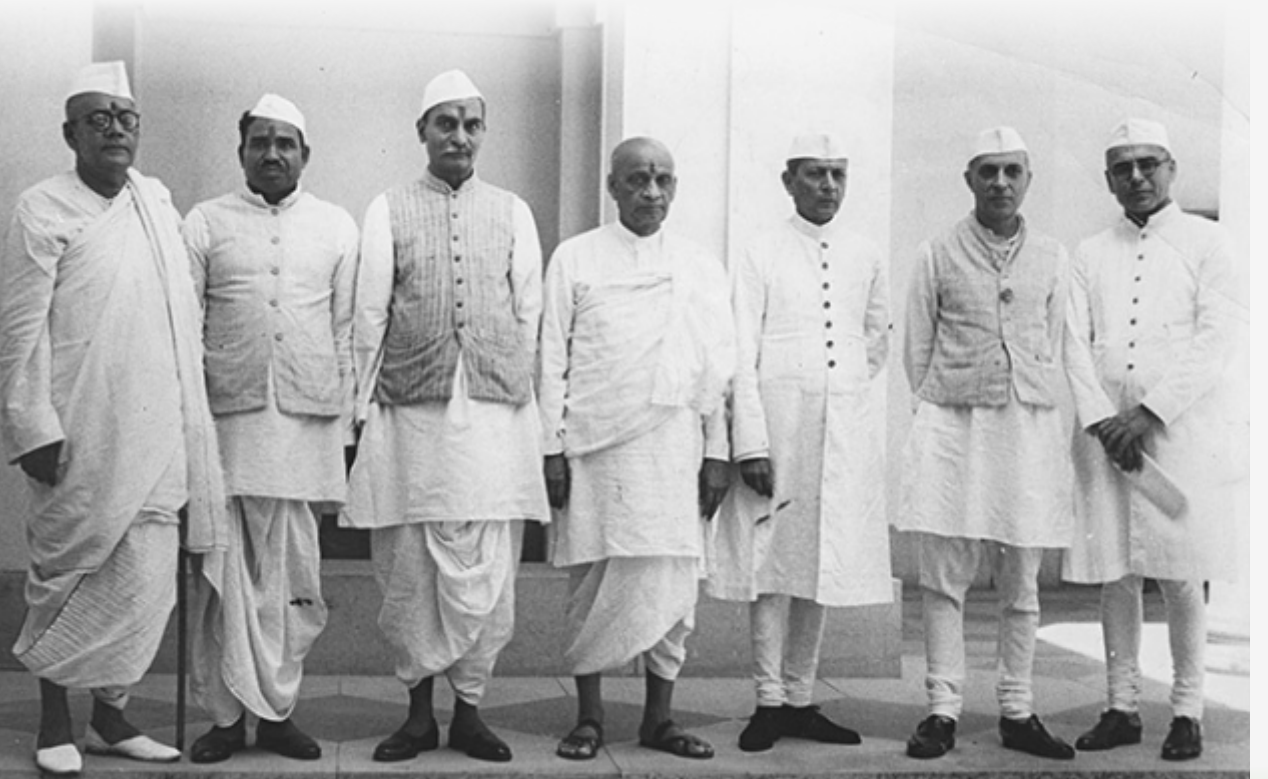
વલ્લભભાઈએ સન ૧૯૩૫ના કાયદાને વખોડી કાઢ્યો હતો, છતાં આ કાયદાથી પ્રાપ્ત થનાર વિશાળ સત્તા કોંગ્રેસે મેળવી લેવી જોઈએ તેવું વલ્લભભાઈ માનતા હતા. પણ નેહરુ પ્રમુખ હતા અને આ કાયદો તોડી નાખવાની પ્રતિજ્ઞા કોંગ્રેસે કરી હતી. વલ્લભભાઈએ જાતે જવાહરલાલનો સામનો કર્યો નહીં. વલ્લભભાઈએ રાજજીને ધારાસભામાં જવા માટે સમજાવ્યા હતા. કોંગ્રેસી ધારાસભ્યો પણ હોદ્દા સ્વીકારવાની તરફેણમાં હતા.

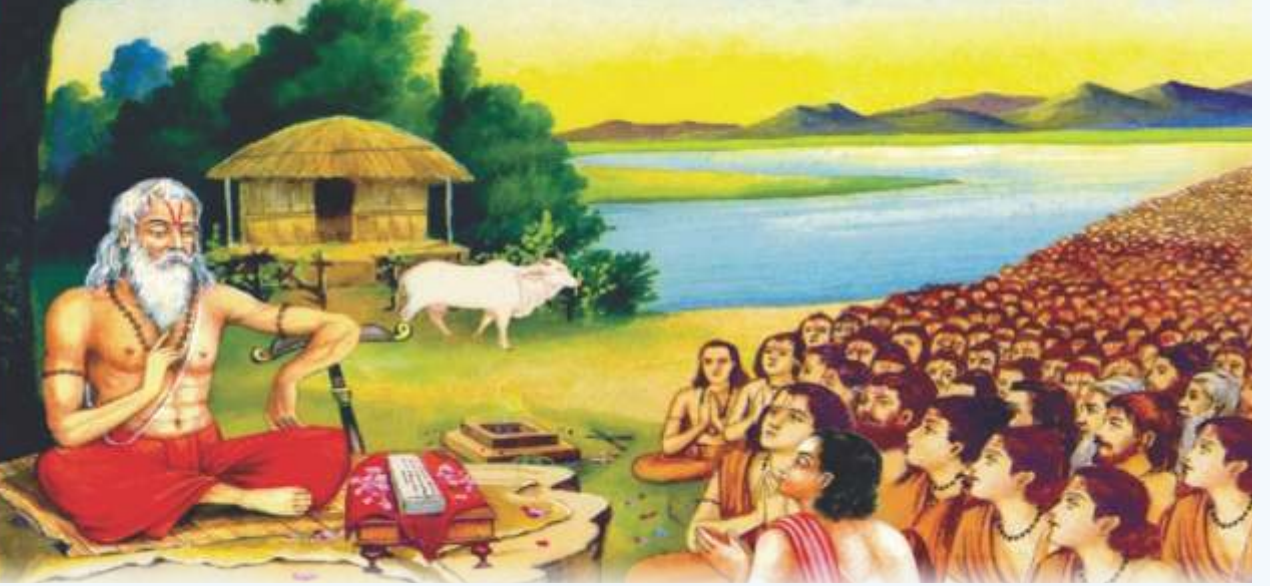
માર્ચમાં નવી દિલ્હીમાં કોંગ્રેસના ધારાસભ્યો અને કોંગ્રેસ મહાસમિતિની બેઠક મળી ત્યારે જવાહરલાલે હોદ્દા-સ્વીકારનો

વિરોધ કર્યો. પણ જંગી બહુમતી તેમની વિરુદ્ધ હતી, તે સ્પષ્ટ જણાઈ આવ્યું. ગાંધીજીએ મધ્યસ્થ લવાદનું કામ બજાવ્યું. પ્રધાનોની ઉપરવટ જવા માટેની પોતાની વિશિષ્ટ સત્તાઓ પોતે વાપરશે નહીં, તેવી બાંધધરી ગવર્નરો આપે તો પોતે હોદ્દાઓ સ્વીકારી લેવાની સલાહ આપશે. બંધારણીય કાયદાના નિષ્ણાત સપ્રુએ કહ્યું કે આવી ખાતરી માગવી તે હદ બહારનું છે અને તેનાથી સન ૧૯૩૫ના કાયદાનો અનાદર થાય છે. છતાં સરકારે ગાંધીજી જોડે સમાધાન કર્યું. વાઈસરોયે લોર્ડ લિનલિથગોએ જાહેર કર્યું:

પોતાને સોંપવામાં આવેલી જવાબદારીઓની મર્યાદિત ક્ષેત્ર - મર્યાદાની બહાર જઈને પ્રાંતના રોજબરોજના વહીવટમાં દખલગીરી કરવાની સત્તા અથવા અધિકાર અથવા છૂટ ગવર્નરને આપવામાં આવી છે, તેવું કોઈ પણ સૂચન તદ્દન બિનપાયાદાર છે.

આ નિવેદનને “ સહકાર આપવાનો બ્રિટિશ સરકારે કરેલો ઈશારો ” ગણાવીને મહાત્માજીએ કોંગ્રેસને હોદ્દો સ્વીકારી લેવાની સલાહ આપી. જુલાઈના પહેલા અઠવાડિયામાં કોંગ્રેસ કારોબારીએ આ સલાહ અંગે વિચારણા કરી, ત્યારે કોઈ પણ સભાસદે અને જવાહરલાલે સુધ્ધાં હોદ્દા-સ્વીકારનો વિરોધ કર્યો નહીં. જુલાઈની અધવચ્ચ સુધીમાં સાત પ્રાંતોમાં કોંગ્રેસી પ્રધાનમંડળો સ્થપાયાં. એક વરસ પછી આઠમા પ્રાંતમાં પણ કોંગ્રેસી પ્રધાનમંડળ રચાયું. વલ્લભભાઈ, જવાહરલાલ અને રાજેન્દ્રપ્રસાદ બહાર રહ્યા, પણ મદ્રાસમાં રાજજી, ઉત્તર પ્રદેશમાં પંત, બિહારમાં શ્રી કૃષ્ણ સિંહા, મધ્ય પ્રાંતમાં ખરે, વાયવ્ય સરહદના પ્રાંતમાં ખાનસાહેબ, ઓરિસ્સામાં બિશ્વનાથ દાસ, આસામમાં ગોપીનાથ બારડોલાઈ અને મુંબઈમાં ખેર પ્રધાનમંડળના વડા બન્યા.

અનેકવાર કહેવાયું છે કે પહેલાં જે આચાર્ય અને વિદ્યાર્થીનો સંબંધ હતો તે પાછળથી ગુરુ-શિષ્યમાં પરિવર્તિત થઈ ગયો.

ગુરુ-શિષ્યના સંબંધને ઓછામાં ઓછી સાત દ્રષ્ટિએ વિભાજિત કરીને જોવો જોઈએ :

- (૧) ગુરુ વિદ્યા આપે તે.
- (૨) ગુરુ જ્ઞાન આપે તે.
- (૩) ગુરુ પ્રેરણા આપે તે.
- (૪) ગુરુ વારસદાર આપે તે.
- (૫) ગુરુ સમાજની વ્યવસ્થા કરાવે તે.
- (૬) ગુરુ વિભાજન કરે તે.
- (૭) ગુરુ વ્યક્તિપૂજા કરાવે તે.

(૧) પ્રાચીન માન્યતા પ્રમાણે જે વિદ્યા આપે તે ગુરુ કહેવાય. ખરેખર તો વિદ્યા એટલે જીવનની વિદ્યા અને એ વિદ્યા શિષ્યોને ગુરુકુળમાંથી અથવા સ્કૂલો વગેરે શિક્ષણ સંસ્થાઓમાંથી મળતી હોય છે. આવી વિદ્યાર્થી વિદ્યાર્થીઓને આજીવિકા રળવાનું સાધન મળી રહેતું હોય છે. આજીવિકા

જીવનનું બહુ મહત્વનું અંગ છે એટલે જીવનવ્યવસ્થામાં આજીવિકાની કાર્ય નહીં. પ્રાચીનકાળમાં જ્યારથી શ્રમજીવનપદ્ધતિ શરૂ થઈ ત્યારથી આજીવિકાની ઉપેક્ષા થવા લાગી. લોકોને એવું સમજાવવામાં આવ્યું કે આજીવિકામાં ઘણું પાપ કરવું પડતું હોય છે. મૂળમાં પૈસાને જ પાપ માનવામાં આવ્યાં. તેથી મોટાભાગના લોકો ત્યાગી થઈને ભિક્ષાવૃત્તિથી જીવન જીવતા થયા.

ભિક્ષાવૃત્તિમાં આહાર બનાવવામાં જે પાપ લાગે તે ગૃહસ્થને લાગે. ભિક્ષા લેનાર ભિક્ષુકને પાપ લાગે નહીં. આવી માન્યતા વ્યાપક કરવામાં આવી. તેથી દેશમાં ભિક્ષુકોની સંખ્યા વધી ગઈ અને ઉત્પાદકોની સંખ્યા ઘણી

ઘટી ગઈ. જે વિદ્યા વ્યક્તિને સારી આજીવિકા પૂરી ન પાડે તે વિદ્યા બહુ ઉપયોગી થઈ શકે નહીં. તેથી પૂરા રાષ્ટ્રમાં આજીવિકા આપનારી વિદ્યાનાં કેંદ્રો વધુમાં વધુ થવાં જોઈએ. અને આવી વિદ્યા ભણાવનારને ગુરુ તરીકે પૂજ્ય ગણવા જોઈએ.

- (૨) વિદ્યા અને જ્ઞાનમાં ફરક કરવો જોઈએ. વિદ્યા આજીવિકા માટે છે તો જ્ઞાન સમજણ માટે છે. જેનાથી વ્યક્તિની સમજણ વધુમાં વધુ વિકસિત થાય તેને જ્ઞાન કહેવાય. આવું જ્ઞાન કોઈ અભણ વ્યક્તિ પાસે પણ હોઈ શકે છે અને આવા જ્ઞાનનો અભાવ મોટા વિદ્વાન પાસે પણ હોઈ શકે છે. કેટલાક વિદ્વાનો પાસે વિદ્યા તો ઘણી હોય છે પણ સમજણ હોતી નથી. આવી સમજણ વિના જીવન અધૂરું, અપૂર્ણ અને કેટલીક વાર વિસંવાદિતા પ્રગટાવતું બની જાય છે, એટલે જે જ્ઞાન આપે તેને ગુરુ કહેવાય. ફરીથી યાદ રહે કે જ્ઞાન એટલે જીવનની સાચી સમજણ. તે કોઈ પણ વર્ષા કે કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી મળી શકે છે. એકલી વિદ્યા અધૂરી છે. જ્યાં સુધી તેમાં સમજણ ન ભળે ત્યાં સુધી તે કાચી કહેવાય.

- (૩) જીવનની ગતિશીલતા કોઈ ને કોઈ દ્વારા પ્રેરણાથી થતી હોય છે. પ્રેરણા આપે તેને ગુરુ કહેવાય. પ્રેરણા એટલે સત્કર્મોની, સન્માર્ગની, સદ્ગતિની પ્રેરણા. જે ગુરુ સતત સત્કર્મો કરતા રહે તે શિષ્યોને આપોઆપ સત્કર્મોની પ્રેરણા આપે.

જો ગુરુ કર્મત્યાગી થઈ જાય અર્થાત્ અકર્મણ્ય જીવન જીવે તો શિષ્યો પણ એવા અકર્મણ્ય થઈને સંસાર ઉપર ભારરૂપ જીવન જીવતા થઈ જાય એટલે કોઈ પણ સંજોગોમાં સત્કર્મોનો ત્યાગ કરાય નહીં. સત્કર્મો અને

પુણ્યકર્મો બંનેને એક જ સમજવા જોઈએ એટલે ગુરુ સ્વયં કર્મઠ અને કર્તવ્યપરાયણ જીવન જીવતો હોવો જોઈએ. જે લોકો લાંબો સમય ગુફમાં કે ઓરડામાં પુરાઈ રહે છે અને કશું કર્યા વિના જીવન જીવે છે તે બીજા લોકોને કર્મઠ થવાની પ્રેરણા આપી શકતા નથી. તેમના જીવનમાંથી તો કર્મત્યાગી થવાની જ પ્રેરણા મળતી હોય છે. વ્યક્તિએ કર્મત્યાગ કરવો હોય તો પાપકર્મોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. ખરેખર તો ત્યાગવા જેવી પ્રાથમિક વસ્તુ પાપકર્મો જ છે. જ્યાં સુધી વ્યક્તિ પાપકર્મોને ત્યાગે નહીં ત્યાં સુધી તે કદી પણ શુદ્ધ થાય નહીં. શુદ્ધતા વિના નિર્મળતા ન આવે અને નિર્મળતા વિના શાંતિ ન મળે એટલે કે પ્રત્યેક ગુરુએ પોતાના શિષ્યોને સત્કર્મો કરતા રહેવાની પ્રેરણા આપવી જોઈએ. આટલું જ નહીં પણ કુકર્મોથી બચીને જીવન જીવવાની હિંમત પણ આપતા રહે. જીવનમાં સત્કર્મો અને કુકર્મોની બેલડી સાથે-સાથે ચાલતી હોય છે. તેમાંથી કુકર્મોને છોડવાની શક્તિ જેનામાં હોય છે તે જ કુકર્મોથી બચી શકતો હોય છે. જ્યાં જીવન જીવવું છે ત્યાં આજુબાજુ ચોતરફ કુકર્મો અને કુકર્મોઓનો મોટો સમુદાય લાંબા હાથ કરી કરીને વ્યક્તિને પોતાની તરફ ખેંચતો હોય છે; જે હિંમતવાળી, બળવાન વ્યક્તિઓ ખેંચાતી નથી તે

જ આ વૈતરણીને પાર કરી છે. આવું બળ જે આપે તેને ગુરુ કહેવાય. ઉપરથી કેટલાક ગુરુઓ પેલી વૈતરણીમાં તણાઈ જવાની પ્રેરણા આપે અને શિષ્યોને તણાતા કરે તો તે કુગુરુ કહેવાય. આવા કુગુરુઓનો ત્યાગ જરૂરી સમજવો જોઈએ. ગુરુ પાસેથી માત્ર સત્કર્મોની પ્રેરણા મેળવવી જ પૂરતી નથી, એ સિવાય આખા જીવનને ઉજાળે, ધન્ય બનાવે તેવી બધી પ્રેરણાઓ મેળવવી જોઈએ.

(૪) ભારતમાં અને ખાસ કરીને હિંદુ ધર્મમાં ગુરુપ્રથા એટલા માટે વિકસી છે કે લગભગ પ્રત્યેક ગુરુને નાનોમોટો વારસો હોય છે. આ વારસો બે પ્રકારનો હોય છે: એક તો ભૌતિક જમીન, જાગીર, મઠ, મંદિર, આશ્રમ વગેરે. સમર્થ વ્યક્તિના જીવનમાં ઈચ્છા ન હોય તો પણ ઘણું નિર્માણકાર્ય થતું રહે છે. પહેલાં એક નાની કુટિયા બનાવી હોય પછી તેનો વિસ્તાર થતાં-થતાં વિશાળ આશ્રમ બની જાય. ઘણા રૂમો અને ઘણી પ્રવૃત્તિઓ થવા લાગે. આ બધું સારું છે, કારણ કે તેનાથી લોકોના પ્રશ્નો ઉકેલાય છે, પણ પછી પાછળથી આ બધું પ્રશ્નો પણ ઊભા કરે છે. ખરો પ્રશ્ન વારસદારનો બનતો હોય છે. ભારતમાં મઠ, મંદિર, આશ્રમ, સંસ્થા વગેરેના સંચાલકોમાં બે ભેદ હોય છે:

(૧) ઘરબાર પરિવારવાળા સંસારી લોકો અને (૨) ત્યાગીલોકો. જે ઋષિમુનિઓની માફક સંસારી જીવન જીવતાં-જીવતાં આવી બધી પ્રવૃત્તિઓ કરતા હોય છે, તેમને વારસદારનો મોટો પ્રશ્ન પજવતો નથી હોતો. તેમનાં સંતાનો સહજરીતે જ સીધેસીધાં જ વારસદાર બની જતાં હોય છે એટલે વૃદ્ધાવસ્થામાં કે મૃત્યુ પછી આવા લોકોને વારસદારનો બહુ પ્રશ્ન નડતો નથી હોતો. જો કે આવા લોકોને પણ કુપાત્ર વારસદાર મળે તો તેમને પણ પીડા થતી હોય છે. જે લોકો ત્યાગીજીવન જીવતા હોય છે અર્થાત્ સંસારી જીવનથી મુક્ત રહીને પરિવાર વિનાનું એકાકી જીવન જીવતા હોય છે તેમને વૃદ્ધાવસ્થામાં અને મૃત્યુ પછી વારસદારની ચિંતા વધુ સતાવતી રહે છે. નિર્માણ જેટલું વધારે, ચિંતા તેટલી જ વધારે. હવે આ બધું કોને આપવું? કોઈને આપ્યા વિના જો મરી જવાય તો બધું રફેદફે થઈ જાય. કરેલું ભવ્ય નિર્માણ રફેદફે થાય તો તેને ત્યાગ અથવા અનાસક્તિ ન કહેવાય. તેને યથાસમયે યથાશક્તિ કોઈ સક્ષમ અને સુપાત્રના હાથમાં સોંપવું એ જ ખરો ત્યાગ કહેવાય. એટલે વિદ્યા કે જ્ઞાન માટે નહીં પણ વારસો

સંભાળે તે માટે પણ શિષ્યની જરૂર રહેતી હોય છે. બધા શિષ્યો વિદ્યા કે જ્ઞાનના જિજ્ઞાસુ નથી હોતા અને બધા શિષ્યોમાં તેવી ભાવના પણ નથી હોતી. કેટલાક શિષ્યો વારસાના પ્રેમી પણ હોય છે. આવા લોકો વારસામાં ભવ્ય નિર્માણોની સાથે ભવ્ય જવાબદારીઓ પણ ઉપાડી શકે તેવી ક્ષમતાવાળા હોય તો તે સદ્ભાગ્ય કહેવાય. ખ્રિસ્તી ધર્મમાં વિશ્વવ્યાપી બધું નિર્માણ ખ્રિસ્તી ધર્મની કેંદ્રીય સંસ્થા પાસે રહેતું હોય છે. જેથી કોઈ પણ સમર્થ પાદરીના અવસાન પછી વારસદારનો પ્રશ્ન બહુ કનડતો નથી. તરત જ કેંદ્રમાંથી યોગ્ય વ્યક્તિને ખાલી પડેલી જગ્યાએ ગોઠવી દેવામાં આવતી હોય છે. હિંદુ

ધર્મમાં આવું કોઈ કેંદ્રીય સ્થાન નથી. બધાં નિર્માણો સૌ-સૌનાં પોતપોતાનાં વ્યક્તિગત હોય છે. તેથી જ્યારે કોઈ ભવ્ય નિર્માણના માલિક અથવા સંચાલકનું પદ ખાલી પડે ત્યારે વારસદાર માટે મોટો પ્રશ્ન ઊભો થતો હોય છે. તેમાં ઝઘડા-વિવાદ પણ થતાં હોય છે. એટલે યોગ્ય રીતે ગુરુના ભૌતિક વારસાને સંભાળે તેવો શિષ્ય હોવો જરૂરી છે.

હિંદુ ધર્મમાં ગુરુપ્રથાની સાથે જ્ઞાતિપ્રથા પણ જોડાયેલી છે. અહીં જ્ઞાતિવાર જુદા-જુદા ગુરુઓ નિર્મિત થયા છે. કેટલાક દલિતજાતિઓના ગુરુઓ છે. કેટલાક આદિવાસીજાતિઓના ગુરુઓ છે. કેટલાક રબારી, ભરવાડ, મેર, કાઠી, રાજપૂત, પટેલ કે બીજી ઊંચીનીચી જાતિઓના ગુરુઓ હોય છે. આ બધાનું પ્રવૃત્તિક્ષેત્ર માત્ર પોતપોતાની જ્ઞાતિપૂરતું જ રહેતું હોય છે. એમ પણ કહી શકાય કે આવા જ્ઞાતિગુરુઓ થોડાઘણા અંશે પૂરી જ્ઞાતિને સંભાળતા હોય છે. તેમની પ્રેરણાથી જ્ઞાતિવાળા ઘણાં સારાં અને ઉપયોગી કાર્યો પણ કરતા હોય છે. આવા જ્ઞાતિગુરુને મોટાભાગે પોતાની જ્ઞાતિમાંથી શિષ્ય શોધવો પડતો હોય છે અને તેવા જ્ઞાતિવાળા શિષ્યને જ જ્ઞાતિના લોકો સ્વીકારતા હોય છે એટલે આવાં જ્ઞાતિબદ્ધ સંસ્થાનો તથા તેના અધિપતિઓ ભારતમાં ઘણાં છે. આ બધાને વિદ્વાન કે

જ્ઞાની શિષ્ય શોધવાના નથી રહેતા, પણ જ્ઞાતિમાંથી જ કોઈ યોગ્યપાત્ર શોધવાનું રહેતું હોય છે. આવાં જ્ઞાતિ-સંસ્થાનો ઘણીવાર સારાં કામો કરતાં હોય છે. તો કેટલીક વાર વારસદાર તરીકે કોઈ કુપાત્ર આવી જાય તો અનર્થો પણ કરતા હોય છે. કહેવાનો ભાવ એ છે કે વ્યવસ્થા માટે વારસદાર હોવો જરૂરી છે. જેમ રાજવ્યવસ્થા રાજાના યુવરાજથી થાય અને રાજા પાછલી જિંદગીમાં નિશ્ચિંત રહે તેમ ધાર્મિક ક્ષેત્રમાં પણ પાછલી જિંદગીમાં યોગ્ય વારસદાર મળે અને નિર્માતા નિશ્ચિંત રહે.

જે લોકો આંખમીચીને પાત્ર-કુપાત્ર જોયા વિના શિષ્યોનાં મોટાં-મોટાં ટોળાં ઊભાં કરી દેતા હોય છે તેમને વારસદારની ચિંતા તો નથી રહેતી, કારણ કે તેમની પાસે વારસદારનો મોટો સમૂહ હોય છે. પણ આવા લોકોને વારસદારના પદ માટેનો સંઘર્ષ બહુ પીડા આપતો હોય છે. વારસદારો ઘણા હોય અને સારા પણ હોય તો પણ તેમાં વિખવાદ થવાની સંભાવના રહેતી હોય છે. આવો વિખવાદ મોટા કલહનું, મહામારીનું અને ખુનામરકીનું રૂપ ધારણ કરે તો પણ તેમાં વિખવાદ થવાની સંભાવના રહેતી હોય છે. આવો વિખવાદ મોટા કલહનું, મારામારીનું અને ખુનામરકીનું રૂપ ધારણ કરે તો પણ નવાઈ નહીં !

એટલે જે લોકો આંખ મીચીને વારસદારોનો મોટો સમૂહ ઊભો કરી દેતા હોય છે તેમને પણ પાછલી જિંદગીમાં સુખશાંતિ મળતી નથી. પૂર્વે કહ્યું તેમ જ્યારે સંસ્થાનો અલગ-અલગ જ્ઞાતિનાં કે અલગ-અલગ સમાજનાં હોય છે અને તેમાં ઘણા વારસદારો ઊભા થઈ જતા હોય છે ત્યારે ગૃહસ્થ અનુયાયીઓમાં પણ વિભાજનો થઈ જતાં હોય છે. ગૃહસ્થો પણ અલગ-અલગ વારસદારની સાથે જોડાઈને વિગ્રહ કરતા રહે છે. પરિણામે વિભાજન થઈ જતાં હોય છે. એક જ વ્યક્તિની ભવ્ય પરંપરા અનેક વિભાજન થઈને ટુકડા-ટુકડામાં વહેંચાઈ જતી હોય છે. જેનો પ્રભાવ સમાજની એકતા, સ્થિરતા અને સુરક્ષા ઉપર પણ પડતો હોય છે એટલે વારસદારનો પ્રશ્ન બહુ વિકટ બનીને પજવતો રહે છે. આવું ખ્રિસ્તી ધર્મમાં ઓછું થાય છે, કારણ કે બધી શક્તિ કેંદ્રમાં રહે છે અને કેંદ્ર સ્વયં ઉત્તરાધિકારીનો નિર્ણય કરે છે. આપણી પાસે આવું કેન્દ્ર નથી. તેનાથી નાના-મોટી બધી જગ્યાએ વ્યક્તિની પ્રબળતા જોવા મળે છે.

આવાં બધાં અનેક કારણોસર ગુરુપ્રથા અંતે તો વ્યક્તિપૂજામાં બદલાઈ જતી હોય છે. પ્રથમ તો ગુરુ તે જ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ માનવાના - ઉપદેશો આપતા રહે છે, એટલું જ નહીં ગુરુ પોતે પણ પોતાને પરમેશ્વરની જગ્યાએ સ્થાપિત કરી દે છે. કેટલીક પરંપરાઓમાં તો સર્વોચ્ચ સ્થાને ગુરુને જ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે એટલે ગુરુની જ આરતી-પૂજાથી માંડીને સમર્પિત થઈ

જવાની વિધિઓ કરાવવામાં આવે છે. આ કારણે વ્યક્તિપૂજા ખૂબ ફાલફૂલી છે. આ વ્યક્તિપૂજાના કારણે જે ખરો પરમેશ્વર છે તે લગભગ ગાયબ થઈ ગયો છે અને પોત-પોતાની વ્યક્તિઓને એટલે કે ગુરુઓને પરબ્રહ્મ પરમેશ્વર માનીને લોકો પૂજતા થયા છે. આ અનિષ્ટ હિંદુ પ્રજાના અને હિંદુ ધર્મના પતનમાં બહુ મોટું કારણ બની રહ્યું છે. પહેલાં આપણી પાસે જુદા-જુદા દેવો હતા. જુદી-જુદી જ્ઞાતિઓ હતી. જુદા-જુદા સંપ્રદાયો હતા, તેથી આપણે વિભાજિત થતા રહ્યા, પણ હવે જુદી-જુદી વ્યક્તિઓની વ્યક્તિપૂજા પ્રચલિત થઈ છે. તેથી વ્યક્તિભેદથી પણ આપણે વધુ ને વધુ વિભાજિત થઈ રહ્યા છીએ. વિભાજિત અને શક્તિ સાથે ન રહે, શક્તિ તો એકતાની સાથે જ હોય, એટલે આપણે સંખ્યામાં પ્રચુર હોવા છતાં પણ એકતામાં 'જીરો' હોવાથી શક્તિ વિનાની પ્રજા બની ગયા છીએ. આવી શક્તિ વિનાની પ્રજા અન્ય શક્તિવાળી, એકતાવાળી, સમર્થ પ્રજાનો માર ખાતી રહી. ભલે તે ગમે તેટલી દુષ્ટ હોય, દુર્જન હોય તો પણ તેમની એકતા શક્તિ બનીને સજ્જનો ઉપર જુલમ કરતી રહેતી હોય છે.

આ બધું લખવાનો હેતુ એટલો છે કે આપણે આપણી વ્યવસ્થાની કમજોરી સમજીએ, તેનાં માઠાં પરિણામોથી સાવધાન થઈએ અને ખોટો માર્ગ છોડીને સાચા માર્ગે આગળ વધીએ તો જ આપણું ભવિષ્ય સુધરી શકે; નહીં તો આપણે પોતે જ આપણી અવ્યવસ્થાના પરિણામે દુખી:દુખી થતાં રહીશું.

ઓક્સિજન vs ઓક્સિજન

આજે ઓક્સિજન પર લેખ શા માટે હશે એવું જ વિચારો છો ને? આજે જ્યાં જુઓ ત્યાં ઓક્સિજન -ઓક્સિજન ની બૂમો સંભળાઈ રહી છે. અત્યાર સુધી જે ઓક્સિજન આપણને દેખાતો નહોતો તે હવે દેખાય છે, સંભળાય છે અને તેની અસર (ન હોવાની) પણ વરતાય છે.

અત્યાર સુધી આપણને રીયલાઈઝ નહોતું થતું કે આપણે શ્વાસમાં ઓક્સિજન લઈએ છીએ. એક સમયે જ્યારે પાણીની બોટલો વેચાવા લાગી હતી ત્યારે લોકો કહેતા કે થોડા સમયમાં હવા પણ વેચાવા લાગશે, અને ખરેખર એવું જ થયું.

કોરોના-કોવિડ-લોકડાઉન-ઓક્સિજનની અછત -- આ બધું શું છે? આપણે ભણેલાં ગણેલાં લોકોએ જ આ સ્થિતિ ઊભી કરી છે. કેટલાય વખતથી આપણને પ્રકૃતિ બચાવવા માટે કહેવામાં આવતું ત્યારે આપણે તે વાતને હસી કાઢતાં.

ખબર છે? દર વર્ષે ૫મી જૂને આપણે પર્યાવરણ દિવસ ઉજવીએ છીએ. માત્ર એક દિવસ પર્યાવરણ માટે સારી વાતો કરીએ,

બાળકો પેઈન્ટિંગ બનાવે, પર્યાવરણ પર કવિતાઓ, નાટકો લખાય તે ભજવાય, માઈકમાં ગીતો વાગે, 'મેરે દેશ કી ધરતી સોના ઉગલે' વગેરે વગેરે... પછી પાછા એવા ને એવા.

એટલે આજે ઓક્સિજન પર લખવાનું મન થયું.

બધાં જાણે છે ઓક્સિજન એટલે પ્રાણવાયુ. પ્રાણવાયુ એટલે જે આપણા પ્રાણ બચાવે તે. પ્રાણવાયુ રંગહીન, સ્વાદહીન અને ગંધરહિત ગેસ છે. તેની શોધ, પ્રાપ્તિ અને પ્રારંભિક અધ્યયનમાં જે પ્રિસ્ટલે અને સી.ડબલ્યૂ. શેલેએ મહત્વપૂર્ણ કાર્ય કર્યું છે.

ઓક્સિજન સર્વવ્યાપી છે. તે સ્વતંત્રરૂપે વ્યાપ્ત છે. દરેક જીવને તે સમાન માત્રામાં મળે છે. કહેવાય છે કે વાયુમંડળમાં તેની માત્રા લગભગ ૨૦.૯૫ ટકા હોય છે. પ્રાણવાયુને રસાયણશાસ્ત્રમાં O2 કહે છે.

સમગ્ર જીવંત પ્રાણીઓને માટે ઓક્સિજન અતિ આવશ્યક છે. મનુષ્યને ભોજન દ્વારા ઊર્જા પ્રાપ્ત કરવામાં ઓક્સિજન સહાયક હોય છે તેને તે શ્વસન દ્વારા ગ્રહણ કરે છે. મનુષ્યના શરીરની

કોશિકાઓના પાલણપોષણ માટે પ્રકૃતિએ વૃક્ષોની કોશિકાઓનું નિર્માણ કર્યું. આમ ધરતીના ખૂણેખૂણા પર લીલોતરી છવાઈ ગઈ અને દુનિયામાં ખુશહાલી અને હરિયાળી વધતી ગઈ.

કાળાંતરે મનુષ્યએ પોતાના લોભને લીધે હરિયાળીનો નાશ કરવાનું શરૂ કર્યું. જેમ જેમ ઔદ્યોગિક યુગ નજીક આવતો ગયો તેમ તેમ પ્રકૃતિ અને પ્રાણવાયુના સંબંધો વણસતા ગયા. જે વૃક્ષો માનવસર્જિત વિષાક્ત ઉત્સર્જનને પોતાનામાં સમાહિત કરતાં હતાં તેની સંખ્યા ઘટતી ગઈ. વૃક્ષોથી મળનારા લાભો ઓછા થતા ગયા. તેનું પ્રતિફળ આપણે આપણી આસપાસ જોઈ શકીએ છીએ. હવા ઝેરીલી બની ગઈ, ઋતુઓનું નિયત ચક્ર ખોરવાઈ ગયું, કુદરતી આફતો અનિયમિત બની અને વધુ ખતરનાક બની અને રણપ્રદેશ જેવી સૂકી ધરતી જાણે આપણો ઉપહાસ કરી રહી હોય તેવું વાતાવરણ સર્જાયું.

આપણે જાણીએ-સમજીએ છીએ કે વૃક્ષોનું નિકંદન કરવાના કારણે આ સ્થિતિ ઉત્પન્ન થઈ છે. હવે તો એવી સ્થિતિ છે કે, 'અબ પછતાએ હોત ક્યા!' માથે હાથ દઈને બેસી રહેવાથી કે રોદણા રડવાથી કંઈ ઉખડવાનું નથી. આપણે ભૂલ કરી છે, તેને હવે આપણે જ સુધારવી રહી.

કદાચ સૌ જાણતાં હશે, ૧લી થી ૭મી જુલાઈ સમગ્ર દેશમાં વન મહોત્સવની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. લોકોને છોડ વાવવા માટે જાગૃત અને પ્રેરિત કરવામાં આવે છે. ચોમાસાથી શરૂઆતના દિવસો આ માટે ઉત્તમ ગણાય છે. પર્યાવરણ દિવસ એટલે કે ૫મી જૂનથી લઈને વનમહોત્સવના દિવસ એટલે કે ૧લી જુલાઈ સુધીમાં તૈયારી કરી દેવી જોઈએ.

તમને ખબર છે? વૃક્ષો આપણા જીવન, સમાજ પર કેટલી અસર કરે છે? ચાલો, તમને થોડું જણાવું.

અર્થવ્યવસ્થામાં યોગદાન

ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ પહેલાં દુનિયાના દરેક દેશો પોતાની મોટા ભાગની જરૂરિયાતો જંગલથી પૂરી કરતા હતા. ભારતની

જહીપીમાં વનોનું ૦.૮ ટકા યોગદાન છે. તેના દ્વારા ઈંધણ માટે વાર્ષિક ૧૨.૮ કરોડ ટન લાકડું પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રત્યેક વર્ષ ૪.૧ કરોડ ટન ટિંબર મળે છે. મહુઆ, મધ, ચંદન, મશરૂમ, તેલ ઔષધીય છોડ પ્રાપ્ત થાય છે તે વધુમાં.

સ્વસ્થ બનાવે છે

કીડા-કીટાણુથી બચવા માટે વૃક્ષો ફાઈટોનસાઈડ (Phytoncides) રસાયણ હવામાં છોડે છે. તેમાં એન્ટિ-બેક્ટેરિયલ ખૂબી હોય છે. શ્વાસ દ્વારા એ રસાયણ આપણા શરીરમાં જાય છે ત્યારે આપણી રોગ પ્રતિકારક શક્તિ વધી જાય છે.

માટીનું ધોવાણ રોકે

લગભગ આઠેક કરોડ હેક્ટર ભૂમિ હવા અને પાણીના જોરથી માટીનું ધોવાણ સહન કરે છે. આથી લગભગ ૫૦ ટકા જમીનને ગંભીર નુકસાન થઈ રહ્યું છે. જમીનની ઉત્પાદકતા ઓછી થઈ રહી છે. જો આ જમીન પર ફક્ત વૃક્ષો ઉગાડવામાં આવે તો આ નુકસાનથી બચી શકાશે.

પ્રદૂષણથી બચાવે

વૃક્ષો વાતાવરણથી કાર્બન ડાયોક્સાઈડ શોષીને ઓક્સિજન આપે છે. એક એકર જમીનમાં ઉગેલા વૃક્ષો એટલો કાર્બન ડાયોક્સાઈડ શોષવા માટે સક્ષમ છે જેટલું એક કાર ૨૬,૦૦૦ માઈલ ચાલવાથી ઉત્સર્જિત કરે છે. સાથે તે વાતાવરણમાં ઉપસ્થિત હાનિકારક વાયુઓને પણ શોષીને વાતાવરણ સ્વચ્છ બનાવે છે.

હાનિકારક કિરણોથી બચાવે

વૃક્ષો સૂર્યપ્રકાશના અલ્ટ્રાવાયોલેટ કિરણોની અસરને ૫૦ ટકા ઘટાડે છે. સૂર્યપ્રકાશના સીધાં કિરણો પડવાથી મનુષ્યને કેન્સર થઈ શકે છે. આ જ કારણ છે કે ઘર, બાગ-બગીચા, શાળાઓ અને ઓફિસોની આસપાસ વૃક્ષો વાવવાથી આપણે સૂર્યના હાનિકારક કિરણોથી સુરક્ષિત રહી શકીએ છીએ.

કિરણોથી સુરક્ષિત રહી શકીએ છીએ.

વીજળીની બચત

જો ઘરની આસપાસ હરિયાળી હોય તો તે ઉનાળા દરમિયાન ઘરના એર કંડિશનિંગની આવશ્યકતામાં ૫૦ ટકાનો ઘટાડો કરે છે. ઘરની આસપાસ વૃક્ષો વાવવાથી બગીચામાંથી બાષ્પીભવન ઘટે છે અને તેના લીધે ભેજ જળવાઈ રહે છે.

વૃક્ષોના દરેક અંગ ઉપયોગી

વૃક્ષના પાંદડાં, ડાળીઓ, શાખાઓ, થડ, મૂળિયાં બધું આપણને ઉપયોગી છે. તમને કદાચ ખબર નહીં હોય તે બધા અવાજને શોષે છે, ખૂબ મુશળધાર વરસાદ પડે ત્યારે માટીના ધોવાણને અટકાવે છે. વૃક્ષોની ડાળીઓ, પાંદડાં અને મૂળિયાં પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ અને જંતુ-જીવાતને રહેઠાણ પૂરું પાડે છે. વૃક્ષના મૂળિયાં સ્થિરીકરણ દ્વારા માટીનું ધોવાણ રોકે છે. વૃક્ષના પાંદડાં હવામાં રહેલા હાનિકારક તત્ત્વોને ફિલ્ટર કરવા, વાતાવરણમાં ભેજ જાળવી રાખવા અને પ્રાણવાયુના ઉત્સર્જન કરવામાં સહાયક સાબિત થાય છે. વૃક્ષોના થડમાંથી ગુંદર જેવો પદાર્થ નીકળે છે, વૃક્ષોના પ્રત્યેક અંગોમાંથી જુદા જુદા પ્રકારની દવાઓ પણ બને છે જે સ્વાસ્થ્યને સુધારવા અને બીમારીને દૂર કરવામાં મદદરૂપ થાય છે.

મેડિકલ ઓક્સિજન

હવે વાત કરીએ કૃત્રિમ ઓક્સિજનની એટલે કે મેડિકલ ઓક્સિજન ની. એવું કહેવામાં આવી રહ્યું છે કે મેડિકલ ઓક્સિજન સિલિન્ડરમાં ૮૮ ટકા શુદ્ધ ઓક્સિજન હોય છે. તે જ રીતે વાતાવરણની હવામાં ઓક્સિજન નું પ્રમાણ ૨૧ ટકાની નજીક છે. મેડિકલ ઓક્સિજનમાં ભેજ, ધૂળ કે અન્ય ગેસ સામેલ નથી હોતો. આ કારણે મેડિકલ ઓક્સિજનનું ઉત્પાદન વૈજ્ઞાનિકોની દેખરેખ હેઠળ વિશેષ વ્યવસ્થા સાથે કરવામાં આવે છે.

મેડિકલ ઓક્સિજનની પ્રક્રિયા

મેડિકલ ઓક્સિજન બનાવવા માટે શુદ્ધ ઓક્સિજન ને હવાથી અલગ કરવામાં આવે છે. વિશેષ બાબત એ છે કે ઓક્સિજન નો બોઈલિંગ પોઈન્ટ (-૧૮૩.૦ સે.) હવામાં હાજર તમામ વાયુઓથી ભિન્ન છે. ઓક્સિજન હવાને ઠંડી કરીને અલગ કરવામાં આવે છે. આ પછી, હવા સંગ્રહિત થાય છે અને ઠંડી થાય છે. અહીં બધા વાયુઓ પ્રવાહી બને છે. આ રીતે ૮૮.૫ ટકા પ્રવાહી ઓક્સિજન તૈયાર થાય છે. પ્રક્રિયા શરૂ થાય તે પહેલાં હવાને ઠંડી કરવામાં આવે છે અને તેમાંથી ધૂળ, તેલ, તેમજ અન્ય અશુદ્ધિઓ દૂર કરવામાં આવે છે.

ટ્રાન્સપોર્ટ કેવી રીતે

ઓક્સિજન તૈયાર થયા પછી મોટા ટેંકરમાં સંગ્રહિત કરવામાં આવે છે. ત્યાર પછી, તેને કાયોજેનિક ટેંકરની મદદથી અન્ય સ્થળોએ મોકલવામાં આવે છે. દબાણ ઘટાડ્યા પછી તેઓ ગેસના સ્વરૂપમાં સિલિન્ડરમાં ભરે છે. આ પછી, આ સિલિન્ડર હોસ્પિટલ અને અન્ય સ્થળોએ પહોંચે છે અને દર્દી તેમજ અન્ય જરૂરિયાત પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

આ તો થઈ ઓક્સિજન બનાવવાની અને પહોંચાડવાની પ્રક્રિયા. હવે જાણીએ કે ઓક્સિજનની કિલ્લત કેમ શરૂ થઈ?

ઓક્સિજન નો અભાવ કેમ?

મીડિયા રીપોર્ટ્સ અનુસાર, દેશમાં ઓક્સિજનના અભાવનું એક કારણ વધતા કોરોના સંક્રમણના કેસો છે. (કોવિડ-૧૯ પ્રોટોકોલ ન જળવાય તો કેસ તો વધે જ) અહેવાલ અનુસાર, આ રોગચાળા પહેલાં, દેશમાં ૧૦૦૦થી ૧૨૦૦ મેટ્રિક ટન ઓક્સિજન નો વપરાશ થતો હતો. હવે તેની માગ વધતાં પાંચ હજાર મેટ્રિક ટન સુધી પહોંચી ગઈ છે અને હવે પચાસ હજાર મેટ્રિક ટન ઓક્સિજન આયાત કરવાનો નિર્ણય થઈ ગયો છે. વળી ઝડપથી વધી રહેલી ઓક્સિજનની માગને કારણે સપ્લાયમાં મુશ્કેલી આવી રહી છે. સમાચાર પ્રમાણે કહીએ તો પ્રવાહી ઓક્સિજનના પરિવહન માટે ૧૨૦૦-૧૫૦૦ કાયોજેનિક ટેંકર જ છે. આ સિવાય ગેસના સ્વરૂપમાં તે ભરવા માટે વિતરકોના સ્તરે સિલિન્ડરોની અછત પણ વર્તાઈ રહી છે.

આખરે ક્યાં સુધી આપણા શ્વાસ ઉધારના ઓક્સિજન પર ચાલશે? આજે કોરોનાકાળમાં મેડિકલ ઓક્સિજન જ કામ આવે છે. પરંતુ આ સ્થિતિને કાયમી ન બનાવી શકાય. હજુ પણ સમય છે કે આપણે કુદરતી ઓક્સિજન મળે છે તેનું સંરક્ષણ કરીએ. નહિ તો, આવનારા સમયમાં આ પ્રમાણે ઉધાર લીધેલો ઓક્સિજન ક્યાં સુધી ચલાવી શકશો? હકીકતમાં, આપણા શરીર માટે કેટલો ઓક્સિજન જરૂરી છે તે આપણે જાણવું જરૂરી છે. સાથે કયા વૃક્ષ સૌથી વધુ ઓક્સિજન બનાવે છે અને કેટલા સમય સુધી.

આપણે જીવંત રહેવા માટે દિવસમાં બે વખત શુદ્ધ ખોરાક, દસ વખત પીવા માટે શુદ્ધ પાણી અને દર મિનિટે આશરે ૭થી ૮ લિટર હવા શ્વાસમાં લઈએ જેમાં લગભગ ૨૦ ટકા ઓક્સિજન હોય છે એ રીતે જોઈએ તો વૈજ્ઞાનિકોના સમીકરણ પ્રમાણે એક વ્યક્તિ દિવસ દરમિયાન લગભગ ૫૫૦ લિટર શુદ્ધ ઓક્સિજન શ્વાસમાં લેતી હોય છે. વાતાવરણમાં ઓક્સિજન અને કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું સંતુલન જાળવવા માટે કુલ ક્ષેત્રનો ૩૩ ટકા હિસ્સો વન વિસ્તાર હોવો જરૂરી છે. આ સાથે પાક માટે નિયમિત વરસાદ થવો પણ જરૂરી છે અને સામાન્ય વરસાદ માટે પણ વન વિસ્તાર હોવો જરૂરી છે. વૃક્ષોના અંધાધૂંધ નિકંદનને કારણે વાતાવરણમાં ઓક્સિજન અને કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું સંતુલન બગડી ગયું છે.

કદાચ તમે સૌ જાણતાં હશો, કેટલાંક એવાં વૃક્ષો છે જે પૃથ્વીને સૌથી વધુ ઓક્સિજન પ્રદાન કરે છે. પીપળાના વૃક્ષનું વિસ્તરણ, ફેલાવો અને ઊંચાઈ ઘણી હોય છે. પીપળાના વૃક્ષ સાથે ઘણી ધાર્મિક ભાવનાઓ પણ જોડાયેલી છે. ભગવદ ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું છે, 'હે પાર્થ, વૃક્ષોમાં હું પીપળો છું.' 'મૂલતઃ બ્રહ્મ રૂપાય મધ્યતો વિષ્ણુ રુપિણઃ, અગ્રતઃ શિવ રુપાય અશ્વત્થાય નમો નમઃ' અર્થાત પીપળાના વૃક્ષના મૂળમાં બ્રહ્મ, મધ્યમાં વિષ્ણુ અને અગ્રભાગમાં શિવનો વાસ હોય છે. તે જ કારણે 'અશ્વત્થ' નામધારી વૃક્ષને નમન કરવામાં આવે છે. પીપળો ૨૪ કલાકમાંથી ૨૨ કલાકથી વધુ સમય સુધી ઓક્સિજન આપે છે જ્યારે લીમડો, વરિયાળી, તુલસી જેવા વૃક્ષો અને છોડ ૨૦ કલાકથી વધુ ઓક્સિજન આપે છે.

હવે જરૂર છે આવનારી જનરેશનને જગાડવાની. ગ્લોબલ વોર્મિંગ કહો કે ક્લાઈમેટ ચેન્જ કહો કે પછી વધુ ઓક્સિજન ઉત્પન્ન થાય તેવા પગલાં લેવા માટે - નવી જનરેશનને કામ કરવું પડશે. લોકોને જાગૃત કરવા પડશે.

વૃક્ષો વાવવાનું કાર્ય કરવું પડશે. આ જવાબદારી દરેક વ્યક્તિની છે. સવાલ એ છે કે આ પૃથ્વી કોની છે? શું તે માત્ર મનુષ્યની છે? સાચા અર્થમાં આ પૃથ્વી પર જેટલો અધિકાર મનુષ્યનો છે તેટલો જ અધિકાર પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ અને અન્ય જીવજંતુઓનો પણ છે. એ જુદી વાત છે કે તેઓ બોલી નથી શકતા અને પોતાનું સંવિધાન બનાવી નથી શકતા પરંતુ દરેકને ઓક્સિજનની એક સરખી જરૂરિયાત હોય છે.

વૃક્ષો આપણને ઓક્સિજન આપે છે તેના બદલામાં આપણે તેમને કાર્બન ડાયોક્સાઈડ આપીએ છીએ. વૃક્ષો વગર આપણને ભોજન પણ ન મળી શકે. એટલે જ આપણી સંસ્કૃતિમાં સદૈવ વૃક્ષો, પશુ-પક્ષીઓની પૂજા કરવાની પ્રથા છે. દુઃખની વાત એ છે કે મનુષ્યો દ્વારા કરવામાં આવતી આડેધડ પ્રવૃત્તિઓને કારણે અનેક વૃક્ષો, પશુઓ અને પક્ષીઓ વિલુપ્ત થતાં જાય છે.

Did you know?

તમને કદાચ ખબર નહીં હોય, ૭૦ વર્ષની ઉંમરની કોઈ વ્યક્તિ એટલા ઓક્સિજનનો ઉપયોગ કરે છે જે ૬૫ વૃક્ષો પોતાના જીવનકાળમાં આપે છે. સવાલ એ છે કે આપણે અનેક સ્થાને વૃક્ષો વાવ્યાં તો ખરાં પરંતુ તેનું સંરક્ષણ કર્યું? આપણે આપણા ઘરમાં આપણી સહુલિયત પ્રમાણે આધુનિક ઉપકરણો વસાવ્યાં પરંતુ તેના દ્વારા ઉત્પન્ન થતી 'ડર્ટી એનજી'ને કારણે પ્રદૂષણ ફેલાય છે અને પૃથ્વીનું તાપમાન વધે છે. સતત કાપવામાં આવી રહેલા વૃક્ષોને કારણે વાતાવરણમાં ઓક્સિજનનું પ્રમાણ ઓછું થઈ ગયું છે. તેની સામે આપણા દ્વારા ઉત્પન્ન અન્ય એનજીને કારણે ધરતી આગનો ધધકતોગોળો બની ગયો છે. ઋતુઓમાં અણધાર્યા બદલાવ જોવા મળી રહ્યાં છે. તેથી હવે ચેતી જવાનો સમય આવી ગયો છે.

આ પરિસ્થિતિથી બચવાનો એક માત્ર ઉપાય છે. વૃક્ષારોપણ. ચારેય બાજુ હરિયાળી હોવી જોઈએ. કહે છે ને કે કોઈ પણ મોટા કામની શરૂઆત નાના પાયેથી જ થવી જોઈએ. જો સીડીની ટોચ પર પહોંચવું હોય તો પહેલા પગથિયે પગ મૂકવો પડે. એ જ રીતે આપણે વ્યક્તિગત રીતે નાનાં નાનાં પગલાં લઈશું તો જંગ જીતી લઈશું. આપણે આપણી પૃથ્વીને બચાવવી હોય, આપણા ભાઈ-બંધુ, મિત્રો અને સગાંને ઓક્સિજનની અછતથી તડપવા ન દેવાં હોય, જીવ-જંતુ, પશુ, પક્ષીઓને બચાવવાં હોય તો થોડી વ્યક્તિગત સ્તરે મહેનત કરવી પડશે.

રીડ્યુસ, રીયુઝ અને રીસાઈકલ (ત્રણ 'R')

કોઈપણ એવી વસ્તુઓનો ઘરમાં સંગ્રહ ન કરો જે થોડા સમયમાં ફેંકી દેવી પડે - જેમ કે પ્લાસ્ટિકની થેલીઓ અને પ્લાસ્ટિકનો એવો સામાન જે એક વાર વાપરીને ફેંકી દેવાના હોય. 'યુઝ એન્ડ થ્રો'ની માનસિકતાથી બહાર આવો. આ માટે સોસાયટીમાં એક યુવા કમિટી બનાવો. થોડું ઈનિશિએટિવ લો. લોકોને સમજાવો. સારી ડોક્યુમેન્ટરી ફિલ્મો બતાવો. તેનાથી થતા નુકસાન વિશે જણાવો અને આખી સોસાયટીમાં પોઝિટીવ સ્લોગનના બેનરો કે પોસ્ટરો લગાવી દો. પાણી બચાવો પાણી અણમોલ છે. પાણી વગર મનુષ્યનું જીવવું મુશ્કેલ છે. અત્યારે પાણીની અછત અનેક સ્થાને વર્તાઈ રહી છે. એક તરફ પૂરતું પાણી હોય છે તો બીજી તરફ લોકોને પીવાના પાણી માટે અનેક કિલોમીટર ચાલીને જવું પડે છે અને ખૂબ જ મર્યાદિત જથ્થામાં જ પાણી લાવવું પડે છે. લોકોને સમજાવો કે પાણી જરૂરિયાત પ્રમાણે જ વાપરે. કોઈના ઘેર નળ લીક થતો હોય કે ક્યાંક પાણીની પાઈપ લીક થતી હોય તો તરત જ તેનું રીપેરિંગ કરાવો. યુવાઓની કમિટીમાં કાર્યરત સક્રિય યુવાઓએ શહેરની આસપાસનાં એવાં ગામડાં હોય જ્યાં પાણીની તકલીફ હોય તેમને કોઈ રીતે મદદરૂપ થઈ શકાય તેવાં પગલાં ભરવાં જોઈએ.

વૃક્ષો વાવો

હજુ પણ ઘણા લોકોને વૃક્ષોનું મહત્ત્વ ખબર નથી. આપણું જીવન વૃક્ષો પર આધારિત છે. આપણે આગળ જોયું તેમ વૃક્ષોના દરેક અંગ જેમ કે મૂળિયાંથી લઈને ફળ સુધી બધાં અત્યંત મહત્ત્વના છે. તે આપણને ખોરાક, દવા, છાંયડો, ઓક્સિજન અને શાંતિ પ્રદાન કરે છે. તો તેને બચાવવા માટે આપણે થોડાં સ્વાર્થી બનવાની જરૂર છે. ભલે ને નાનું ઘર હોય તો પણ થોડાં છોડ વાવ્યાં હોય તો તેની સકારાત્મક અસર જરૂર પડે છે.

૧. જો તમે સોસાયટીમાં રહેતાં હો તો, ઘરના ચારેય ખૂણે એક એક વૃક્ષ વાવો. જુઓ, એ જ્યારે ફૂલીફાલીને મોટું થશે પછી તમારા ઘરમાં એરકંડિશનરનો ઉપયોગ તદ્દન ઓછો થઈ જશે અને તમને તેના અન્ય અનેક ફાયદા જોવા મળશે.
૨. જો તમે એપાર્ટમેન્ટમાં રહેતાં હો તો, બાલ્કનીમાં, બારી પાસે, રસોડાના ખૂણે, એકાદ તુલસીનો કે મનિપ્લાન્ટનો છોડ મૂકવો અને તેની રોજ સારવાર પણ કરવી.
૩. જો તમારી શ્રદ્ધા હોય અને પૈસાની સગવડ હોય તો વર્ષે એકાદવાર કોઈ મંદિરમાં પીપળાનું, ગુલમહોરનું, સરગવાનું, આંબાનું કે જાંબુનું ઝાડ વાવવા માટે નાના છોડવા આપવા. ધીરે ધીરે તે મોટા વૃક્ષમાં પરિવર્તિત થશે જે લાંબા ગાળે તમને અને મંદિરમાં આવનારા અનેક લોકોને ફાયદો આપશે.
૪. એક નવી પ્રથા ચાલુ કરી દો, કોઈ પ્રસંગ, જન્મદિવસ કે લગ્ન હોય તે સમયે અન્ય ગિફ્ટની સાથે એક નાનો છોડ આપો. ધીરે ધીરે કેટલાંય છોડ મોટાં થશે અને ઓક્સિજન આપવાનું શરૂ કરી દેશે.

પ. એક અંતિમ પરંતુ ખાસ વાત, જો તમે કોઈ કોર્પોરેટ ઓફિસમાં, ફેક્ટરીમાં કે તમારી પોતાની દુકાનમાં કામ કરતાં હો તો એવાં સ્થાને પણ આસપાસ છોડ વાવવાનું ભૂલતાં નહીં. આમ કરવાથી તમારા વાતાવરણમાં સકારાત્મકતા તો આવશે જ તે સ્થાને કાર્યરત લોકોનું સ્ટ્રેસ લેવલ પણ ઓછું થશે.

આ લેખ વાંચવા માટે બહેનોને અને યુવા મિત્રોને હું ખાસ વિનંતી કરું છું. જો લેખ વાંચ્યા પછી મગજમાં એકાદ નાના વિચારની કૂંપળ ફૂટે તો તેને કરમાવા ન દેતા. એક મોંથી બીજા મોંએ વાત ફેલાવજો. જેમ આજે વોટ્સએપ દ્વારા લોકો સાથે ચેટિંગ ચાલે છે તેમ તમારા વિચારને પણ આગળ પહોંચાડજો જેથી તમારા વિચારોનું વૃક્ષ તમારા મિત્રો રૂપે 'મિત્રવૃક્ષ' તૈયાર થશે. આમ, એક સમય એવો આવશે જ્યારે મિત્રોની સંખ્યાથી વૃક્ષોની સંખ્યા લાખ ગણી વધી જશે અને ચારેય કોર હરિયાળી વ્યાપ્ત થશે.

બસ આટલું કરશો એટલે:-

ઑક્સિજન માટે લાઈનમાં ઊભું નહીં રહેવું પડે.

- કોઈ વ્યક્તિ ઑક્સિજન વગર મૃત્યુ નહીં પામે.
- હવામાં ઑક્સિજનનું સ્તર ઊંચું રહેશે તો હવા શુદ્ધ રહેશે અને પ્રદૂષણનું સ્થાન નહીં રહે.
- આપણે આત્મનિર્ભર થવા માટે આત્મવિશ્વાસ રૂપી ઑક્સિજન ની સખત જરૂરિયાત છે તે મળશે.
- આજે આપણે વિદેશથી ઑક્સિજન મંગાવીએ છીએ, પછી

લોકો શુદ્ધ ઑક્સિજન યુક્ત હવાને માણવા આપણા દેશમાં આવતાં-જતાં રહેશે.

અને છેલ્લે જ્યારે તમે છોડ વાવો અથવા કોઈને તેમ કરવા માટે કહો તો તે છોડ પર જેણે વાવ્યો હોય તેના નામની તખતી મૂકી દો. તેને કહી દો અથવા તમે યાદ રાખો કે જેની તખતી છે તે વ્યક્તિની જવાબદારી બને છે કે તે છોડનો વિકાસ વ્યવસ્થિત થાય છે કે નથી તે જોવું. ભલે ને તમારે ત્યાં માળી આવતો હોય પરંતુ રોજ તમારા રોપેલા વૃક્ષ સાથે તમે વાતચીત કરશો કે તેને પ્રેમથી હાથ ફેરવશો તો પછી જુઓ તે વૃક્ષ કેવું ખીલી ઊઠે છે અને તેમાં જો ફૂલ આવશે તો તેની

સરદારધામ

વિશ્વ પાર્ટીદાર સમાજ

તમામ ઔદ્યોગિક-વેપારી મિત્રો માટે સોનેરી અવસર

GPBS (ગ્લોબલ પાર્ટીદાર બિઝનેસ સમિટ-૨૦૧૮/૨૦૨૦) ની ભવ્ય સફળતા બાદ સમાજના પ્રથમ હરોળના ૧૦૦૦૦ તેમજ ૧૫૦૦૦ જેટલાં નાના - મધ્યમ બિઝનેસમેન, સમાજના વિવિધ પ્રોફેશનલ અંગો અને સરદારધામ યુવા તેજ-તેજસ્વીની (૧ લાખ સંગઠન) મળીને લાખો લોકો સુધી આપની કંપનીની પ્રોડક્ટના માર્કેટિંગ, બ્રાન્ડિંગ અને લોન્ચિંગ માટેનું ઉત્તમ પ્લેટફોર્મ એટલે “સરદારધામ-એક વિચાર” ઇ-મેગેઝિન.

તો આવો મિત્રો...સાંપ્રત પરિસ્થિતિ તેમજ આજના ટેકનોલોજીના યુગમાં સમયની સાથે તાલ મિલાવવા **પરવડે તેવા જાહેરાતના નવા દર** સાથેના અજોડ માધ્યમ એવા “સરદારધામ-એક વિચાર” ઇ-મેગેઝિનમાં જાહેરાત આપી સરદારધામ વેબસાઈટ – સોશિયલ મીડિયા, ફેસબુકના માધ્યમથી આપણાં બિઝનેસનો બહોળો પ્રચાર કરી સફળતાના શિખરો સર કરીએ... જય સરદાર...

“સરદારધામ-એક વિચાર” - ઇ-મેગેઝિન માટે જાહેરાતના નવા દર

વાર્ષિક (માસિક કુલ-૧૨ અંક)	બીજું ટાઇટલ (અંદરનું)	જાહેરાતના દર (તારીખ :- ૦૧-૦૮-૨૦ થી લાગુ)
મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક ક્વાર્ટર પેજ માટે રૂ. ૧૫,૦૦૦/- એ-૪ સાઘઝનું ક્વાર્ટર પેજ GST INCL.	રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- A-4 સાઘઝ GST INCL.	મેગેઝિનમાં ઓછામાં ઓછા ૧ વર્ષ માટે જાહેરાત આપવી જરૂરી છે.
મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક હાફ પેજ માટે રૂ. ૨૫,૦૦૦/- A-4 સાઘઝનું હાફ પેજ GST INCL.	ત્રીજું ટાઇટલ (અંદરનું) રૂ. ૭૫,૦૦૦/- A-4 સાઘઝ GST INCL.	મેગેઝિનમાં આપની કંપનીની જાહેરાત માટે ડિઝાઇન આપના તરફથી આપવાની રહેશે.
મેગેઝિનની અંદરના કોઈપણ એક કુલ પેજ માટે રૂ. ૫૦,૦૦૦/- A-4 સાઘઝ GST INCL.	ચોથું ટાઇટલ (બહારનું) રૂ. ૬૦,૦૦૦/- A-4 સાઘઝ GST INCL.	૧ વર્ષની જાહેરાતની રકમનો ચેક અને ડિઝાઇન એડવાન્સમાં એક સાથે મોકલી આપવાના રહેશે.
		મેગેઝિનમાં જાહેરાત માટે કે અન્ય કોઈ માહિતી માટે ૯૮૭૯૯૯૪૯૬૭ / ૭૫૭૫૦૦૧૫૯૬ પર સંપર્ક કરવો.

સરદારધામ, વેપ્શોદેવી સર્કલ, એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

f/Sardardham1 • /sardardham_ • www.sardardham.org • info.sardardham@gmail.com
+91 7575001548 • @sardardham_ • Sardardham_Info • /Sardardham

શરીરશ્રમ

-ગાંધીજી

કુદરત ઈચ્છે છે કે આપણે પસીનો પાડીને રોટી કમાઈએ. તેથી એક મિનિટ પણ આળસમાં ગુમાવનાર માણસ તેટલા પ્રમાણમાં પોતાના પડોશી ઉપર બોજારૂપ થાય છે, અને તેમ કરવું એ અહિંસાના પહેલા જ પાઠના ભંગ સમાન છે. ... જો અહિંસામાં પોતાના પડોશીનો વિચાર કરવાપણું ન હોય તો અહિંસાનો કશો અર્થ નથી, અને આળસુ માણસમાં એ મૂળ વિચારનો અભાવ હોય છે.

રોટીને સારુ પ્રત્યેક મનુષ્યે મજૂરી કરવી જોઈએ, શરીર વાંકું વાળવું જોઈએ એ ઈશ્વરી નિયમ છે. એ મૂળ શોધ ટોલ્સટોયની નથી, પણ તેના કરતાં બહુ અપરિચિત રશિયન લેખક બોન્ડારેફની છે. તેને ટોલ્સટોયે પ્રસિદ્ધિ આપીને અપનાવી. આની ઝાંખી મારી આંખ ભગવદ્ ગીતાના ત્રીજા અધ્યાયમાં કરે છે. યજ્ઞ કર્યા વિના જે ખાય છે તે ચોરીનું અન્ન ખાય છે એવો કઠિન શાપ અયજ્ઞને છે. અહીં યજ્ઞનો અર્થ જાતમહેનત અથવા રોટીમજૂરી જ શોભે છે ને મારા મત પ્રમાણે સંભવે છે. એ ગમે તેમ હો, આપણા આ વ્રતની એ ઉત્પત્તિ છે.

બુદ્ધિ પણ એ વસ્તુ ભણી આપણને લઈ જાય છે. મજૂરી ન કરે તેને ખાવાનો શો અધિકાર હોય? બાઈબલ કહે છે : 'તારી રોટી તું તારો

પેદા કરવાની જ કસરત સહુ કાં ન કરે, એ પ્રશ્ન સહેજે પેદા થાય છે. ખેડૂતને હવા લેવાનું કે કસરત કરવાનું કોઈ કહેતું નથી. અને દુનિયાના નેવુ ટકા કરતાં પણ વધારે માણસનો નિર્વાહ ખેતીથી ચાલે

પસીનો રેડીને કમાજે ને ખાજે. કરોડપતિ પણ જો પોતાને ખાટલે આળોટ્યા કરે ને તેના મોંમાં કોઈ ખાવાનું મૂકે ત્યારે તે ખાય તો તે લાંબો વખત ખાઈ નહીં શકે, તેને તેમાં રસ પણ નહીં રહે. તેથી તે વ્યાયામાદિ કરીને ભૂખ નિપજાવે છે, ને ખાય છે તો પોતાનાં જ હાથ-મોં હલાવીને. જો આમ કોઈક રીતે અંગકસરત રાય-રંક બધાને કરવી જ પડે છે તો રોટી

છે. આનું અનુકરણ બાકીના દશ ટકા કરે તો જગતમાં કેટલું સુખ, કેટલી શાંતિ ને કેટલું આરોગ્ય ફેલાય! અને ખેતીની સાથે બુદ્ધિ ભળે એટલે ખેતીને અંગે રહેલી ઘણી હાડમારીઓ સહેજે દૂર થાય. વળી જાતમહેનતના આ નિરપવાદ કાયદાને જો સહુ મન આપે તો ઊંચનીચનો ભેદ ટળી જાય. અત્યારે તો જ્યાં ઊંચનીચતાની ગંધ પણ નહોતી ત્યાં, એટલે વર્ણવ્યવસ્થામાંયે, તે પેસી ગઈ છે, માલિક-મજૂરનો ભેદ સર્વવ્યાપક થઈ પડ્યો છે ને ગરીબ ધનિકની અદેખાઈ કરે છે. જો સહુ રોટી પૂરતી મજૂરી કરે તો ઊંચનીચનો ભેદ નીકળી જાય, ને પછી પણ ધનિક વર્ગ, રહેશે તે પોતાને માલિક નહીં માને પણ પોતાને તે ધનના કેવળ રખેવાળ કે ટ્રસ્ટી માનશે, ને તેનો મુખ્યપણો ઉપયોગ કેવળ લોકસેવા અર્થે કરશે. જેને અહિંસાનું પાલન કરવું છે, સત્યની આરાધના કરવી છે, બ્રહ્મચર્યને સ્વાભાવિક બનાવવું છે તેને તો જાતમહેનત રામબાણરૂપ થઈ પડે છે. આ મહેનત ખરું જોતાં તો ખેતી જ છે. પણ સહુ તે નથી કરી શકતા એવી અત્યારે તો સ્થિતિ છે જ. એટલે ખેતીના આદર્શને ધ્યાનમાં રાખીને ખેતીની અવેજીમાં માણસ ભલે બીજી મજૂરી કરે; એટલે કે, કાંતવાની, વણવાની, સુતારની, લુહારની ઈત્યાદિ ઈત્યાદિ. સહુએ પોતપોતાની સફાઈ કરવી જોઈએ. ખાય છે તેને મળત્યાગ કરવાનો જ છે. મળત્યાગ કરે તે પોતાના મળને દાટે એ ઉત્તમ વસ્તુ છે. એ ન બની શકે તો સહુ કુટુંબ

પોતાનું કર્તવ્ય કરે. જ્યાં સફાઈનો નોખો ધંધો કલ્પ્યો છે ત્યાં કંઈક મહાદોષ પેસી ગયો છે એમ મને તો વર્ષો થયાં લાગ્યું છે. આ આવશ્યક, આરોગ્યપોષક કાર્યને હલકામાં હલકું પ્રથમ કોણે ગણ્યું હશે તેનો ઈતિહાસ આપણી પાસે નથી. જેણે ગણ્યું તેણે આપણી ઉપર ઉપકાર શરીરશ્રમ તો નથી જ કર્યો. આપણે બધા આપણું કામ કરીએ છીએ એ ભાવના આપણા મનમાં બચપણથી જ ઠસવી જોઈએ, અને એ ઠસાવવાનો સહેલામાં સહેલો રસ્તો એ છે કે જે સમજ્યા છે તે જાતમહેનતનો આરંભ પાપખાનાં સાફ કરવાથી કરે. આમ જ્ઞાનપૂર્વક કરશે તે તે જ ક્ષણથી ધર્મને જુદી ને ખરી રીતે સમજતો થશે.

હકનું સાચું મૂળ કર્તવ્યપાલનમાં રહેલું છે. જો આપણે બધા આપણી ફરજો બરાબર બજાવીએ તો આપણે હકો મેળવવા બહુ દૂર નહીં જવું પડે. જો આપણી ફરજો બજાવ્યા વગર આપણે હક પાછળ દોડીએ તો તે મૃગજળની માફક છટકી જશે અને તેની પાછળ જેટલા વધારે પડીશું તેટલા તે આપણાથી દૂર ને દૂર રહેશે. શ્રીકૃષ્ણે આ જ ઉપદેશ નીચેના અમર શબ્દોમાં આપ્યો છે:

'તારો અધિકાર કેવળ કર્મનો છે, ફળનો નહીં.' અહીં કર્મ એટલે ફરજ: ફળ એટલે હક.

જીવનની મુખ્ય જરૂરિયાતો મેળવવાનો સરખો હક જેટલો પશુપંખીને છે તેટલો જ સરખો હક દરેક મનુષ્યને છે. અને દરેક હકની સાથે તેને લગતી ફરજ અને હક પર હુમલો થાય તો તેની સામેનો ઈલાજ જાણી લેવાનો જ હોય છે; તેથી આ પ્રાથમિક, પાયારૂપ સમાનતાને સાચવવાને સારુ તેને લગતી ફરજો અને ઈલાજો શોધી કાઢવાના જ રહ્યા. મારાં અંગો વડે શ્રમ કરવો એ હકને લગતી ફરજ છે, અને શ્રમનું ફળ મારી પાસેથી પડાવી લેનાર જોડે અસહકાર કરવો એ હક સાચવવાનો ઈલાજ છે.

સૌ પોતપોતાની રોટી માટે શરીરશ્રમ કરે તો સૌને પૂરતો ખોરાક અને પૂરતી ફરસદ મળી રહે. પછી વધારેપડતી વસ્તીની ભૂમ નહીં હોય, રોગ નહીં હોય અને આજે ચારે બાજુ નજરે પડતાં દુ:ખો નહીં હોય. આ મજૂરી યજ્ઞનું ઊંચામાં ઊંચું સ્વરૂપ હશે. અલબત્ત, માણસ તેના શરીર દ્વારા કે બુદ્ધિ દ્વારા બીજા અનેક વસ્તુઓ કરશે. પણ તે બધી સાર્વજનિક લાભને માટે કરેલી મહેનત હશે. પછી કોઈ

તવંગર નહીં હોય ને કોઈ ગરીબ નહીં હોય; કોઈ ઊંચ ને કોઈ નીચ નહીં હોય; કોઈ સ્પૃશ્ય ને કોઈ અસ્પૃશ્ય નહીં હોય.

આ આદર્શને પહોંચવું કદાચ શક્ય ન હોય. પણ તેથી આપણે તેને માટે મથતા અટકવું ન જોઈએ. યજ્ઞના નિયમનો; એટલે કે, માનવજીવનના નિયમનો સંપૂર્ણ અમલ ન કરી શકીએ, પણ આપણી રોજરોજની રોટી માટે પૂરતો શરીરશ્રમ કરીએ તોયે આ આદર્શની ઘણા નજીક પહોંચી જઈએ.

આમ કરીએ તો આપણી જરૂરિયાત ઘણી ઓછી થઈ જશે. આપણો ખોરાક સાદો થશે. પછી આપણે જીવવા માટે ખાઈશું, ખાવા માટે નહીં જીવીએ. આ સિદ્ધાંતની સચ્ચાઈ વિશે જેને શંકા હોય તે પોતાના ગુજરાન માટે પરસેવો પાડી જુએ. શરીરશ્રમ કરીને કમાયેલો રોટલો તેને મીઠો લાગશે, તેની તબિયત સુધરશે અને તેને ખાતરી થશે કે જે અનેક ચીજો તે ખાતો હતો તેમાંની ઘણી ખરેખર બિનજરૂરી હતી.

બુદ્ધિપૂર્વક કરેલી 'બ્રેડ લેબર' એ ઊંચામાં ઊંચા પ્રકારની સમાજસેવા છે.

'શ્રમ'ની આગળ 'બુદ્ધિપૂર્વક કરેલો' એ વિશેષણ લગાડ્યું છે તે એમ બતાવવાને માટે કે શ્રમ એ સમાજસેવામાં ત્યારે જ ખપી શકે જ્યારે એની પાછળ સેવાનો નિશ્ચિત હેતુ રહેલો હોય. નહીં તો દરેક મજૂર સમાજસેવા કરે છે એમ કહેવાય. એક રીતે તો એ સમાજની સેવા કરે જ છે, પણ જે સેવાની અહીંયાં વાત છે તે ઘણા ઊંચા પ્રકારની છે. જે માણસ સર્વના હિતને અર્થે શ્રમ કરે છે તે સમાજની સેવા કરે છે, અને તેને તેનું પેટ ભરાય એટલું મેળવવાનો હક છે. તેથી એવા પ્રકારની 'બ્રેડ લેબર' સમાજસેવાથી ભિન્ન નથી.

માણસ બૌદ્ધિક શ્રમ કરીને રોટલો ન કમાઈ શકે? ના. શરીરની જરૂરિયાત શરીર દ્વારા જ પૂરી પાડવી જોઈએ. 'રાજાનું હોય તે રાજાને સોંપો,' એ કહેવત કદાચ અહીં બરાબર બંધ બેસે છે.

કેવળ માનસિક; એટલે કે, બૌદ્ધિક શ્રમ આત્માને માટે છે અને તે શ્રમ કરતાં થતો સંતોષ તે જ તેનો બદલો છે. બીજા બદલાની અપેક્ષા રાખવાની ન હોય. આદર્શ રાજ્યમાં દાક્તરો, વકીલો વગેરે

કેવળ સમાજના લાભ માટે જ કામ કરશે, સ્વાર્થ માટે નહીં. રોટી-મજૂરીના નિયમનું પાલન કરવાથી સમાજના બંધારણમાં મૂક ક્રાંતિ થઈ જશે. જીવનસંગ્રામને બદલે પરસ્પરની સેવા માટે મથવામાં માણસની ફતેહ ગણાશે. પશુના કાયદાનું સ્થાન મનુષ્યનો કાયદો લેશે. તદ્દન 'ગામડામાં પાછા જાઓ'નો અર્થ છે: રોટી-મજૂરી અને તેમાં જે જે અર્થ સમાયેલો હોય તે બધાનો સ્પષ્ટ અને સ્વેચ્છાપૂર્વકનો સ્વીકાર. પણ ટીકાકાર કહે છે: 'ભારતનાં કરોડો સંતાનો આજે ગામડાંમાં જ રહે છે. તેમ છતાં તેઓ અર્થ ભૂખમરો વેઠે છે.' આ વાત તદ્દન સાચી છે, એ દુઃખની વાત છે. સદ્ભાગ્યે આપણે એટલું જાણીએ છીએ કે તેઓ સ્વેચ્છાએ ત્યાં રહેતા નથી. તેમનું ચાલે તો તેઓ મજૂરી કરવાનું છોડી દઈને નજીકના શહેરમાં સગવડ મળે તો ત્યાં દોડી જાય. માલિકનો હુકમ ફરજિયાત ઉઠાવવો પડે એ ગુલામીની દશા છે; પિતાની આજ્ઞાનું રાજીખુશીથી પાલન કરવું એ પુત્રત્વનું ગૌરવ છે. તે જ રીતે રોટી-મજૂરીના કાયદાનું ફરજિયાત પાલન ગરીબાઈ રોગ અને અસંતોષ પેદા કરે છે. એ ગુલામીની સ્થિતિ છે. તે જ કાયદાનું સ્વેચ્છાપૂર્વક પાલન કરવામાં આવે તો તે સંતોષ અને તંદુરસ્તી આપે. અને તંદુરસ્તી એ જ ખરી દોલત છે; સોનારૂપાનાં ચકરડાં નહીં. ગ્રામોદ્યોગ સંઘ એ સ્વેચ્છાપૂર્વકની રોટી-મજૂરીનો પ્રયોગ છે.

ભિક્ષાવૃત્તિ

પોતાના ભોજન માટે જેણે પ્રામાણિકપણે શ્રમ નથી કર્યો તેને મફત ખવડાવવાનો વિચાર મારી અહિંસામાં બેસતો નથી. મારી પાસે સત્તા હોય તો હું બધાં સદાવ્રત બંધ કરાવી દઉં. સદાવ્રતોએ પ્રજાની અધોગતિ કરી છે અને સુસ્તી, આળસ, દંભ તથા ગુનાખોરીને પણ ઉત્તેજન આપ્યું છે. આવાં અપાત્ર દાનથી દેશની

ભૌતિક કે આધ્યાત્મિક સંપત્તિમાં કશો વધારો થતો નથી અને દાન દેનારાઓને પુણ્ય કર્યાનો ભ્રમ થાય છે. દાતાઓ પરિશ્રમાલયો ખોલે જ્યાં ભોજન માટે કામ કરવા ઈચ્છતાં સ્ત્રીપુરુષોને આરોગ્યપ્રદ અને સ્વચ્છ વાતાવરણમાં કામ આપીને ભોજન આપે તો કેવું સરસ અને ડહાપણભર્યું કહેવાય! અંગત રીતે હું માનું છું કે પરિશ્રમાલયમાં ચલાવવા માટે રૅટિયો અથવા કપાસ લોઢવાથી માંડીને ખાદી વણવા સુધીની કોઈ પણ ક્રિયા આદર્શ ઉદ્યોગ ગણાય. પણ આ તેમને પસંદ ન હોય તો બીજું કોઈ પણ કામ કરાવી શકાય. શરત માત્ર એટલી કે, 'મજૂરી ન કરે તેને ભોજન નહીં મળે.

જેને માટે ધનિક લોકો જવાબદાર છે એવો ભિખારીઓનો મુશ્કેલ સવાલ દરેક શહેર સમક્ષ પડેલો છે. (હું જાણું છું કે આળસુ

માણસને મફત ટુકડો ફેંકવો તે સહેલું છે, પણ જ્યાં ભોજન મળે તે પહેલાં પ્રામાણિક મજૂરી કરવાની હોય એવી સંસ્થા-પરિશ્રમાલય-ચલાવવી એ અઘરું કામ છે. આર્થિક દષ્ટિએ જોતાં, શરૂઆતમાં તો, આજે ચાલતાં અન્નશ્રેત્રો કરતાં લોકો પાસેથી કામ લઈને તેમને ભોજન આપવાનું ઘણું મોઢું પડશે. પણ મને ખાતરી છે કે આ દેશમાં ઝડપથી ફેલાઈ રહેલી રખડુઓની જમાતને ભૌમિતિક ગતિએ વધવા દેવી ન હોય તો લાંબે ગાળે એ જ સસ્તું પડશે.)

મને લાગે જ છે કે ભીખને ઉત્તેજન આપવું ખોટું છે, છતાં હું ભિખારીને કામ અને અન્ન આપવાની તૈયારી બતાવ્યા વિના ન જવા દઉં. એ જો કામ ન કરે તો એને હું ભૂખ્યો જવા દઉં. જે અપંગ છે, લૂલાંપાંગળાં છે, આંધળાં છે, તેમને સરકારે પોષવાં જોઈએ. પણ અંધાપાના ઢોંગને નામે કે ખરા અંધાપાને નામે ઘણો દગો ચાલે છે. કેટલાયે આંધળા લોકો અયોગ્ય રીતે મેળવેલા પૈસાથી તવંગર થઈ ગયા છે. એમને આ લાલચમાં પાડવા એના કરતાં એમને ક્યાંક અનાથાશ્રમમાં લઈ જવા એ સારું છે.

લોકોપયોગી માર્ગદર્શન

આપતકાલિન ડિઝાસ્ટર સમયગાળામાં કાનૂની જોગવાઈઓનું અમલીકરણ તમામ સ્ટેકહોલ્ડર્સ સાથે પ્રજાકીય સહયોગ જરૂરી

સમગ્ર વિશ્વ કોરોના મહામારીના (Covid Pandemic-2019) સમયગાળામાંથી પસાર થઈ રહ્યું છે. આમ તો કુદરતી અને માનવસર્જિત આફતો આવતી હોય છે અને માનવજાતિએ તેનો સામનો કર્યો છે. પરંતુ વર્ષો પહેલાં માલ્થુશ નામના વૈજ્ઞાનિકે પ્રતિપાદિત કરેલ કે વિકાસની પ્રક્રિયાના સાપેક્ષમાં Nature will take it on course એટલે કે કોઈપણ બાબતનું સંતુલન ન જળવાય તો “કુદરત તેની સામે બદલો લેશે” ને એજ થઈ રહ્યું છે. વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને સંશોધનોની સામે “કોરોના” નામના વાઈરસે વિશ્વને હચમચાવી મૂક્યું છે અને આજે પણ તેનું આધારભૂત સ્રોત જાણી શકાયું નથી કારણ કે હવે મ્યુટેશન / વેરીઅન્ટ સાથે સ્વરૂપ બદલાય છે અને બીજા સંક્રમણનું સ્વરૂપ ઘાતક છે.

આમ તો ભારતના બંધારણમાં જ્યારે કટોકટી સર્જાય તો બંધારણના આર્ટિકલ ૩૫૨, ૩૫૬ અને ૩૬૦ હેઠળ બાહ્ય આક્રમણ યુદ્ધ, આંતરિક કાયદો અને વ્યવસ્થાની બંધારણીય નિષ્ફળતા સર્જાય ત્યારે (પ્રેસિડેન્ટ રૂલ) અને નાણાકીય કટોકટી, આમ ત્રણ પ્રકારની કટોકટીમાં શું કરવું તેની બંધારણમાં જોગવાઈ છે. જ્યારે પૂર, દુષ્કાળ, ધરતીકંપ તેમજ અન્ય હોનારત સર્જાય ત્યારે રિલીફ મેન્યુઅલ અથવા હવે નવી ઘડાયેલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ હેઠળ કાર્યવાહી થાય છે. જ્યારે જાહેર રોગચાળો ફેલાય અને તેમાંય આ નવીન પ્રકારના કોરોના વાઈરસને કારણે મહામારી ફેલાઈ તેમાં ઈપીડેમીક ડિસીઝ એક્ટ ૧૮૮૦ (Epidemic Disease Act 1880) કે જે અંગ્રેજોના શાસનકાળમાં ઘડાયેલ તે હેઠળ કાર્યવાહી થાય છે. તાજેતરમાં ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ એક્ટ હેઠળ પણ આવા પ્રકારની મહામારીના કિસ્સામાં સત્તા આપતી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. ઐતિહાસિક રેકર્ડ પ્રમાણે બરાબર ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં આવી મહામારી નામે “સ્પેનીશ ફ્લૂ” થયેલ અને જેમાં સમગ્ર વિશ્વના દેશોના પાંચ કરોડ જેટલા વ્યક્તિઓના મૃત્યુ થયેલ એકલા ભારતમાં ૧ કરોડ જેટલા મૃત્યુ સ્પેનીશ ફ્લૂને કારણે થયેલ તેવા આંકડા છે. ત્યારબાદ મૃત્યુના આંકડામાં બીજા નંબરે આવે છે “પ્લેગ” અને એટલે મહામારીનો અર્થ “Killer Disease” કહેવાય છે. વિશ્વએ સંશોધન

આધારિત અનેક મહામારીનો સામનો કરવા વેક્સિન શોધાઈ અને છેલ્લે આપણે પ્લેસ પોલિયો ઉપર વિજય મેળવ્યો.

પરંતુ અગાઉ જેમ માલ્થુશનું સૂત્ર જણાવ્યું તેમ “Nature

will take it own course” સાર્થક થઈ રહ્યું છે. હાલ કોરોના ૨૦૦ જેટલા દેશોમાં ફેલાયેલ છે અને ઓછી વસ્તી ધરાવતા દેશોએ અથવા તો કડક અનુશાસનનું પાલન કરાવીને કોરોનાને મહાત કર્યો છે. જેમાં ઈઝરાયલ, ન્યૂઝીલેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલિયા વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે. પરંતુ દાવા સાથે કોઈપણ દેશ એમ ન કહી શકે કે તેઓએ નિર્મુલન “Eliminate” કર્યો છે.

આપણા દેશ અને રાજ્યના પરિપ્રેક્ષ્યમાં વાત કરીએ તો પહેલી લહેરમાં (First Wave) સમયસરનાં પગલાં તેમજ લાંબા લોકડાઉનને કારણે પ્રસરણની માત્રાને પ્રમાણમાં ઘટાડી શકાયેલ, પરંતુ આ રોગના Trendના જે અનુમાનો હતા તેને નાથવા કે નિયંત્રિત કરવા માટે આપણો લાંબાગાળાનો Action Plan અથવા Lesson We learnt ના આધારે Futuristic Planning ન હોવાને કારણે ઘાતકતા વધી છે તેમ કહેવામાં જરાયે અતિશયોક્તિ નથી કારણ કે આપણે Liberal લોકતંત્રમાં નાગરિકોની કે શાસનની જવાબદેહીમાં માનતા નથી. (ભગવાન ભરોસે ઉક્તિ પડી ગઈ છે) દા.ત. કોરોનાને નિયંત્રિત કરવામાં સોશિયલ ડિસ્ટન્સ, માસ્ક, સેનિટાઈઝેશન, આઈસોલેશન વિગેરે બાબતો દરેક નાગરિકોના હાથમાં છે. જો નાગરિક ધર્મ બજાવીએ તો સંક્રમણ ઓછું થાય તે જ રીતે કાયદાનું પાલન કરવામાં વહીવટીતંત્ર કે શાસકોના બેવડા

દંડ નાગરિકોના હિતને જાળવી શકે એટલે તમામ નાગરિકોને મારી નમ્ર અપીલ છે કે નિર્વહન કરશે અને તેનો જીંદગી જીંદગી તરીકે નિર્ણય કરવાનો અધિકાર પણ આ દેશના નાગરિકોને છે પણ હાલની આ મહામારીમાં આપણે નાગરિક ધર્મ બજાવી આપણી ફરજ

ધોરણ દેખાય તો ભીડ એકત્ર ન થવાના જાહેરનામા બહાર પાડે. લગ્નમાં પચાસ વ્યક્તિઓથી વધારે એકત્ર ન થવાનું જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે, સામાજિક મેળાવડાઓ ન કરવાનું જણાવવામાં આવે અને બીજી બાજુ રાજકીય કે ચૂંટણી પ્રચારના ભાગરૂપે કે જે આપણે લોકતંત્રનો એક ભાગ ગણીએ તેઓ એમ જણાવે કે, ખુલ્લામાં કોઈપણ પ્રકારના નિયંત્રણ વગર/ સભાઓનું આયોજન થઈ શકે અને વહીવટીતંત્ર આનું મૂકપ્રેક્ષક બની રહે, કાયદાનું શાસન Rule of Law ત્યારે ગણાય કે તમામની સામે સમાન ધોરણે કાર્યવાહી થાય. બંધારણીય રીતે લોકશાહી શાસન વ્યવસ્થાના અંગોલોક્સભા, રાજ્યસભા, વિધાનસભા, મહાનગરપાલિકા, નગર પાલિકા, જિલ્લા પંચાયત, તાલુકા પંચાયત, ગ્રામ પંચાયત વિગેરે આવે. શું આ વૈધાનિક સત્તા મંડળોને ચૂંટણીઓ જાહેર આરોગ્યના હિતમાં મોકૂફ ન રહી શકે. બંધારણમાં આ અંગેની વિશિષ્ટ જોગવાઈઓ છે અને તે મુજબ ન્યાયતંત્રના ઝહહહહી હોય તો પણ જાણ કરી વિશિષ્ટ મંજૂરી મળી શકે છે, પ્રજાહિતથી વિશેષ લોકશાહી શાસન વ્યવસ્થામાં ન હોઈ શકે અને આવા બધા અનેક કારણોને કારણે જે પ્રોફેશનલ્સ દ્વારા મહામારીને રોકવા માટેના જે સૂચનો અને અભિપ્રાયો આપેલ તે અવગણવાને કારણે અનેક કારણોની સાથે આ કારણ પણ કારણભૂત છે. સાથો સાથ આટલી મોટી વસ્તી ધરાવતા દેશમાં વ્યવસ્થાતંત્રનો એકલો દોષ દેવાને બદલે દરેક નાગરિક દ્વારા કોરોનાની ગાઈડલાઈન મુજબ અક્ષરસઃ પાલન કરવામાં આવે તો સંક્રમણ ઘણું ઘટાડી શકાય.

હું તો ત્યાં સુધી જણાવું છું કે શું કામ સીઆરપીસીની કલમ - ૧૪૪ હેઠળ કર્ફ્યુ જાહેર કરવો પડે, શું કામ માસ્ક ન પહેરવા બદલ વસૂલ કરવો પડે, જનતા ધારે તો સ્વયંભૂ પાલન કરીને સમગ્ર

બજાવીએ. મારો ૧૯૮૪ના સુરતના પૂર બાદના પ્લેગ મહામારીનો સુરતના પ્રાન્ત અને સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ તરીકેનો અનુભવ છે અને તે આધારે કહી શકું કે સુરતીઓને ફરજ પડી એટલે સ્વચ્છતાના ધોરણો અપનાવ્યા અને પ્લેગનો સામનો કર્યો અને હાલ જે સુરત સ્વચ્છ શહેર તરીકેની નામના મેળવી છે તેમાં વહીવટીતંત્ર અને પ્રજા તરીકે સુરતીઓનો પણ મોટો ફાળો છે. સુરતના પ્લેગમાં Panic Situation થયેલ પણ ફક્ત ૪૫ લોકોના મૃત્યુ થયા હતા અને થોડા સમયમાં પ્લેગને મહાત કરી શક્યા હતા. કોરોના વાઈરસનું આયુષ્ય હજુ કાયમી મારણ ન શોધાય ત્યાં સુધી નક્કી નથી જેથી તે સાથે જીવવાનું છે. ચાલો આપણે સૌ સાથે મળીને દોષારોપણ કર્યા વગર નાગરિક ધર્મ બજાવી માનવજાતિને બચાવીએ

“કોરોનાને મહાત કરવામાં નાગરિક ધર્મ બજાવીએ”

જો જો આશાની મીણબત્તી ઓલવાઈ ન જાય

એક ઓરડામાં ચાર મીણબત્તીઓ ધીમે ધીમે સળગી રહી હતી. ઓરડામાં આ ચાર મીણબત્તીના કારણે પૂરતો પ્રકાશ હતો. પ્રકાશિત આ ઓરડામાં નીરવ શાંતિ હતી. ચારે મીણબત્તીઓ અંદરો-અંદર વાતો કરી રહી હતી અને વર્ષોથી મનમાં ભરીને રાખેલી વાતો આજે ખુલીને એકબીજાને કહી રહી હતી. પ્રથમ મીણબત્તીએ કહ્યું, " મારું નામ શાંતિ છે. મને એવું લાગે છે કે કોઈને મારી કંઈ જ પડી નથી. બધા માત્ર મને મેળવવાની અને સાથે રાખવાની વાતો કરે છે પરંતુ કોઈ મને મેળવવા કે સાથે રાખવાનો યોગ્ય પ્રયાસ કરતું જ નથી ઉલટાનું મારા કરતા અશાંતિને લોકો વધુ ચાહે છે અને એને જ સતત સાથે લઈને ફરે છે. જો લોકોને ખરા અર્થમાં મારી જરૂર જ ન હોય તો પછી મારા પ્રકાશિત રહેવાનો કોઈ મતલબ નથી. " આટલું બોલતા-બોલતા જ પ્રથમ મીણબત્તી ઓલવાઈ ગઈ.

બીજી મીણબત્તીએ પોતાની વ્યથા વર્ણવતા કહ્યું, " હું પ્રેમ છું. એક સમય હતો કે મારા માટે લોકો પોતાનો જીવ પણ આપી દેતા હતા અને હવે તો લોકોએ મને પણ જીવવા જેવો નથી રહેવા દીધો. મને બહુ બદનામ કરી દીધો છે. દુઃખ તો એ વાતનું છે કે લોકોએ મારી સાથે પણ સ્વાર્થને જોડી દીધો છે. પોતાના મતલબ માટે મારું ગળું દબાવી દેવાનું હવે સાવ સહજ થઈ ગયું છે. મને લાગે છે લોકોને મારી

બહુ જરૂર નથી. " આટલું બોલતાની સાથે બીજી મીણબત્તી પણ બુઝાઈ ગઈ.

ત્રીજી મીણબત્તીએ અત્યંત દુઃખી હૃદયે પોતાની વાત કરતા કહ્યું, " મારું નામ વિશ્વાસ છે. એક સમયે મારી બોલ-બાલા હતી. લોકો મને સાચવીને રાખતા અને આજે તો મારી સાથે જ દગો થાય છે. અરે બીજે તો ઠીક છે પણ પતિ-પત્તિ જેવા ખૂબ નાજુક સંબંધોમાં પણ મને હવે સ્થાન નથી. હું જાઉં તો ક્યાં જાઉં? મને ભરયુવાનીમાં જ વૃધ્ધાવસ્થા આવી ગઈ હોય એવું અનુભવાય છે. હવે બહુ ઓછા શ્વાસ બાકી રહ્યા છે અને એ પણ પૂરા કરવાની મને કોઈ ઈચ્છા નથી જ્યાં તમારું કોઈ મૂલ્ય જ ન હોય ત્યાં જીવીને શું કરવું છે? " બોલતા-બોલતા જ ત્રીજી મીણબત્તી રડી પડી અને પોતાના આંસુથી જ ઓલવાઈ ગઈ.

હવે તો માત્ર એક જ મીણબત્તી પ્રકાશિત હતી આથી ઓરડામાં પ્રકાશ સાવ ઓછો થઈ ગયો હતો. અચાનક ઓરડાનો દરવાજો ખુલ્યો અને એક નાનો બાળક ઓરડામાં દાખલ થયો. એણે જોયું કે ત્રણ મીણબત્તીઓ ઓલવાઈ ગઈ હતી આથી તે ખૂબ દુઃખી થયો. એણે ફરિયાદના સ્વરમાં બૂઝાયેલી આ મીણબત્તીઓને કહ્યું, " તમે એક બાળક તરીકે મને અન્યાય કર્યો છે. મારા આવતા પહેલા જ

તમે તમારી જાતને ખતમ કરી દીધી. હું તો હજુ બહુ જ નાનો છું મેં ક્યાં તમારું કંઈ બગાડ્યું છે તો પછી તમે મને આ અંધારું કેમ આપ્યું ? તમારે મારા માટે પ્રકાશિત રહેવાની જરૂર હતી. " બાળકની આ વાત સાંભળી રહેલી ચોથી મીણબત્તી બાળક પાસે ગઈ. હજુ પણ પ્રજ્વલિત આ મીણબત્તીએ બાળકના માથા પર પ્રેમથી હાથ ફેરવ્યો એના કપાળ પર એક પ્રેમભરી ચુમી આપીને કહ્યું, " બેટા કોઈ ચિંતા ન કર હું છું ને હજુ. હિંમત ન હાર બેટા, ચાલ આપણે બંને સાથે મળીને આ બુઝાયેલી ત્રણે મીણબત્તીઓને પુનઃપ્રગટાવીએ. " બાળક આશ્ચર્ય સાથે ચોથી મીણબત્તીની સામે જોઈ રહ્યો. ભગવાન જેવી લાગતી આ મીણબત્તીને બાળકે પુછ્યું " આપ કોણ છો ? ". ચોથી મીણબત્તીએ સ્મિત સાથે બાળકનો હાથ પોતાના હાથમાં લઈને કહ્યું, " બેટા હું આશા છું "

મિત્રો, જીવનમાંથી લુપ્ત થઈ રહેલા કે થઈ ગયેલા શાંતિ, વિશ્વાસ અને પ્રેમને પુનઃ પ્રાપ્ત કરવા હોય તો આશાની મીણબત્તીને ક્યારેય બુઝાવા ન દેતા. આશા જીવંત હશે તો શાંતિ, વિશ્વાસ અને પ્રેમ પણ જીવંત થશે એમાં શંકાને કોઈ સ્થાન નથી. જે માણસ આશાવંત છે.

એ માણસ પાસેથી બધું છીનવાય ગયા પછી પણ એને ફરીથી પ્રાપ્ત કરવાની પૂરી ક્ષમતા ધરાવે છે. માણસે ભલે બધું જ ગુમાવ્યું હોય પણ જ્યાં સુધી એ આશા ગુમાવતો નથી ત્યાં સુધી ગુમાવેલું બધું જ પરત લાવવાનું પૂરું સામર્થ્ય એનામાં રહેલું છે એવું જગતભરના તમામ મનોવૈજ્ઞાનિકો પણ કહે છે. જીવન સતત પરિવર્તિત હોવાથી બધું જ કાયમ રહેવાનું નથી કંઈક આવશે અને કંઈક જશે અને આ પ્રક્રિયા ચાલુ જ રહેશે.

ગયેલાનો શોક કરીને માણસ રડ્યા જ કરે તો નવું આવેલું છે એ એને દેખાશે જ નહીં. ભગવાન જ્યારે કોઈ એક દરવાજો બંધ કરે છે ત્યારે બીજો દરવાજો ચોક્કસ ખોલે જ છે પણ આપણે બંધ થયેલા દરવાજા સામે જોઈને છાતી કુટવા કરીએ પછી નવો ખુલેલો દરવાજો ક્યાંથી દેખાય? જીવનમાં આવતા ઝંઝાવાતો વખતે સ્થિરતા આપવાનું કામ આશા કરે છે. તમે એવા કેટલાય પ્રેમીઓને પણ જોયા હશે જેના જીવનમાંથી પ્રેમની જ્યોત બુઝાઈ ગઈ હોય પણ જ્યોતની સાથે પોતે પણ બુઝાવાને બદલે આશાના સથવારે રહ્યા તો એ જ પ્રેમની જ્યોત કોઈ જુદા માધ્યમથી પુનઃપ્રજ્વલિત થઈ જાય છે. તમે એવા કેટલાય સંબંધોને જોયા કે અનુભવ્યા હશે જ્યાં વિશ્વાસનું ખૂન થયું હોય અને હવે એ સંબંધો ફરી ક્યારેય જીવંત નહીં થાય એવું લાગતું હોય પણ આશાની મીણબત્તીએ આવા મૃત:પાય સંબંધોમાં વિશ્વાસનું નવું તેજ પૂર્યાના પણ અનેક દાખલાઓ ઈતિહાસમાં છે.

અંધારી રાત પછી ઉજાસમય પ્રભાતનું આગમન નિશ્ચિત જ હોય છે બસ પ્રશ્ન થોડી ધીરજનો હોય છે. રાતના અંધારાને જોઈને રડ્યા કરવાથી કંઈ અંધારું જતું નથી રહેવાનું ? ઉલટાનું અંધારાનો પણ આનંદ ઉઠાવવાની આદત પાડવી જોઈએ. જીવનના અંધકારથી ડરવાને બદલે આશારૂપી દીવાના સહારે એ અંધારાને ઉલેચી શકાય છે. આશાવાદી અને નિરાશાવાદી વચ્ચે માત્ર એટલો જ ફરક છે કે એક કંઈ ન હોવા છતાં બધું જ મળવાની આશાથી આનંદિત હોય છે અને બીજો બધું જ હોવા છતાં છીનવાઈ જવાના ડરથી દુઃખી હોય છે.

જીવનનું કોઈપણ ક્ષેત્ર ભલેને હોય, જ્યાં આશા જીવંત હોય ત્યાં સૂકા રણમાં પણ હરીયાળી ખીલી ઊઠે છે.

સેવા પરમો ધર્મ

સમસ્ત પાટીદારની એકતાનું ધામ સરદારધામ સમસ્ત પાટીદાર યુવા શક્તિના સર્વાંગી વિકાસ માટે કાર્યરત છે. આ સંસ્થા તેના પાંચ લક્ષ્યબિંદુઓ અંતર્ગત કામગીરી કરે છે. જેમાંનું એક લક્ષ્યબિંદુ જી.પી.બી.ઓ. અને બીજું યુવા તેજ-તેજસ્વિની સંગઠન છે. ગુજરાતના સમસ્ત પાટીદાર યુવા બિઝનેસમેન જી.પી.બી.ઓ. માં જોડાઈ શકે છે. જી.પી.બી.ઓ.ની ગુજરાતનાં અલગ-અલગ શહેરોમાં ૧૨ વિંગ કાર્યરત છે, અને આ તરવરતા યુવા બિઝનેસમેન પોતાના શહેરમાં દર અઠવાડિયે એક વખત રૂબરૂ અથવા ઓનલાઈન મળે છે, અને પોતાનો બિઝનેસ આગળ વધારે છે. આ યુવા બિઝનેસમેન માત્ર પોતાનો વ્યવસાય કરીને જ નથી રહેતા પણ અનેક સેવાકીય પ્રવૃત્તિઓ પણ કરે છે. હાલની સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં જી.પી.બી.ઓ. ટીમ અને યુવા તેજ-તેજસ્વિની ટીમ દ્વારા સાથે મળીને સરદારધામના સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણના સંકલ્પને આગળ વધારતા અનેક સેવાકીય પ્રવૃત્તિ કરી.

સાંપ્રત સમયમાં કોવિડ-૧૯ના સંક્રમણને કારણે અનેક પરિવારો મુશ્કેલીમાં મુકાયા છે. આવા કોરોના મહામારીમાં સપડાયેલા પરિવારોની મદદે સરદારધામ જી.પી.બી.ઓ.ના યુવામિત્રો અને યુવા તેજ-તેજસ્વિનીની ટીમ આવી. તેઓએ પોતાની કે પોતાના પરિવારની પરવા કર્યા વિના કોરોનાગ્રસ્ત દર્દીઓને દવાઓ, ઓક્સિજન સિલિન્ડર જેવી બનતી મદદ કરી તેમજ તેમના પરિવારને ટિફિન પહોંચાડવા જેવી જરૂરિયાત મુજબની મદદ કરી.

રાજકોટ, મહેસાણા, સુરત, બરોડા, અમદાવાદ તેમજ મુંબઈમાં સરદારધામ જી.પી.બી.ઓ. અને યુવા તેજ-તેજસ્વિની દ્વારા કોરોના મહામારીમાં સર્વસમાજને ઉપયોગી સેવાકાર્ય હાથ ધરવામાં આવ્યા જેવા કે કોરોનાથી સંક્રમિત થયેલ પરિવારોને ઘરે જઈ ટિફિન સેવા પૂરી પાડવી. ૭૦૦૦ થી વધારે ટીફિનની ઘરે ડિલિવરી કરવામાં આવી. તેની સાથે પેથોલોજી લેબોરેટરીની અંદર તેમના રિપોર્ટ કઢાવી ડોક્ટર્સને કન્સલ્ટ કરી સચોટ માર્ગદર્શન આપી, જરૂરી ઓક્સિજનની પણ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી. આ કાર્ય માટે

જી.પી.બી.ઓ.માં જોડાયેલ અને સરદારધામ સાથે સંલગ્ન ડોક્ટર્સની પેનલ બનાવવામાં આવી હતી. ઓક્સિજનના સિલિન્ડર્સની અછત વચ્ચે પણ આપણા યુવામિત્રોએ દર્દીઓને ઘેર તેમજ હોસ્પિટલમાં ઓક્સિજનની વ્યવસ્થા કરી આપી હતી તેમજ ઓક્સિજન ફ્લોમીટરની પણ સેવા પૂરી પાડી હતી.

જી.પી.બી.ઓ. મહેસાણાની પ્રાણવાયુ ટીમે ૧૨૪૮ નંગ ઓક્સિજન ફ્લોમીટર વિના મૂલ્યે પૂરા પાડ્યા તેમજ લોકોમાં વેક્સિન બાબતે જાગૃતિ લાવવા માટે મહેસાણાનાં મુખ્ય માર્ગ ઉપર વિશ્વની સૌથી મોટી ૩૫ ફૂટ મોટી ઇન્જેક્શનની પ્રતિકૃતિ તેમજ ૧૫ ફૂટ મોટી વેક્સિનની બોટલ બનાવડાવીને મૂકી હતી. જેનાથી લોકોમાં ખૂબ જ મોટા પાયે રસી લેવા માટેની જાગૃતિ ફેલાઈ.

રાજકોટ જી.પી.બી.ઓ ટીમ દ્વારા દર્દીઓ માટે બ્લડ ડોનેશન કેમ્પનું આયોજન કરી ૧૨૧ જેટલી બ્લડની બોટલો એકત્ર કરવામાં આવી.

અમદાવાદ યુવા જી.પી.બી.ઓ. ટીમે કોરોનાના દર્દીઓ માટે જરૂરી પ્લાઝમા ડોનેરની વ્યવસ્થા કરીને પણ ખૂબ મોટી મદદ કરી હતી અને શારીરિક અને માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટે યોગ અને પ્રાણાયામ શિબિરનું આયોજન કર્યું

સુરતમાં જી.પી.બી.ઓ. ટીમ અને યુવા તેજ-તેજસ્વિનીની ટીમે સમસ્ત પાટીદાર સમાજ સંચાલિત આઈસોલેશન સેન્ટરમાં ૩૭ દિવસ સુધી ૨૪૮ જેટલાં દર્દીઓની સેવા કરી.

વડોદરા જી.પી.બી.ઓ. ટીમ અને યુવા તેજ-તેજસ્વિનીની ટીમે ક્વોરન્ટાઇન થયેલ પરિવારના ઘેર-ઘેર જઈને ૭૦૦૦થી વધારે ટિફિન પૂરા પાડી માનવતાનું કાર્ય કર્યું.

સરદારધામ જી.પી.બી.ઓ. અને યુવા તેજ-તેજસ્વિનીની ટીમ દ્વારા ગુજરાતના જાણીતા મોટીવેશનલ સ્પીકર શ્રી શૈલેશભાઈ સગપરિયાનો તા. ૧૬-૫-૨૧ ના રોજ ઓનલાઇન કાર્યક્રમ “ જિના ઇસીકા નામ હૈ” યોજાયો. જેમાં સ્પીકર શ્રી શૈલેષભાઈએ ઓનલાઇન પૂછાયેલ પ્રશ્નોના સંતોષકારક જવાબ આપ્યા. આ કાર્યક્રમ સર્વ સમાજના ૧૦ હજારથી વધારે લોકોએ નિહાળ્યો અને તેનો લાભ લીધો.

સરદારધામ સમસ્ત પાટીદાર સમાજના યુવાશક્તિનાં સર્વાંગી વિકાસનું કાર્ય કરે છે અને સાથે સાથે સર્વ સમાજ માટે કાર્ય કરવા પણ કટિબદ્ધ છે અને હાલની સાંપ્રત પરિસ્થિતિમાં સરદારધામ જી.પી.બી.ઓ. ટીમ અને યુવા તેજ-તેજસ્વિનીની ટીમ દ્વારા કરાયેલ અલગ-અલગ પ્રકારનાં સેવાકીય કાર્યો એ બાબતને સમર્થન આપે છે કે સરદારધામ સમાજ નિર્માણથી રાષ્ટ્ર નિર્માણનાં ધ્યેય સાથે આગળ વધી રહ્યું છે.

ખભે કોથળો

સુધા મૂર્તિ

ચેરપર્સન, ઈન્ફોસિસ ફાઉન્ડેશન, બેંગલુરુ

અને દેશ મોકળો

અત્યારે તો હું ડ્રાઇવરવાળી ગાડીમાં ફરું છું, પણ થોડાં વર્ષ પહેલાં હું જાતે જ ગાડી ચલાવતી. પેટ્રોલ પણ હંમેશાં એક જ પંપ પર પુરાવી લઉં. પંપની બાજુમાં જ ગાડીનું સર્વિસ સ્ટેશન હતું. હું જાતે જ ગાડી વખતોવખત સર્વિસ કરાવવા લઈ જતી અને કામ પતે ત્યાં સુધી ગાડી પાસેથી ખસું નહીં. ગેરેજમાં ચૌદ-પંદર વર્ષના છોકરા નાનું-મોટું કામ કરે. રામ અને ગોપાલ. અદલ એકમેકની છબી જેવા, તપેલીના સેટ જેવા જોડકા ભાઈઓ. ખૂબ જ ગરીબ તથા અંગૂઠાછાપ, પણ જાતજાતની ભાષાઓ બોલવા અને સમજવામાં એકકા, બેંગલોર કણાટકની રાજધાની છે. અહીં અનેક ભાષા, ધર્મ અને જાતિના લોકોનો શંભુમેળો જોવા મળે છે, તેથી જ રામ-ગોપાલ કન્નડ ઉપરાંત હિન્દી, તામિલ, તેલુગુ અને ભાંગ્યું-તૂટ્યું અંગ્રેજી પણ બોલી લેતાં.

મારી ગાડીની સર્વિસ પતતાં બે કલાક થાય. મને જુએ એટલે બંને ભાઈઓ દોડતા મારે માટે બાજોઠ લઈ આવે. ઝાડ નીચે ગોઠવે અને ગાડીની સર્વિસ થાય ત્યાં સુધી હું બેઠી બેઠી પુસ્તકો વાંચ્યા કરું. બંને છોકરા ભારે કામગરા, મસ્તીખોર અને ટાંપું કરવામાં

ઉસ્તાદ, તેથી સહુને વહાલા લાગે. ધીમે-ધીમે મારે બંને સાથે દોસ્તી થઈ ગઈ તેથી તેમના જીવનની બંધ કિતાબનાં પાનાં મારી સામે તેઓ ખોલતા થયાં. તેમનો બાપ ક્યાં હતો તેની કોઈ માહિતી ન હતી, મા મજૂરીએ જતી, છોકરાઓ તેમના દૂરના કોઈ કાકા સાથે નજીકની ઝૂંપડપટ્ટીમાં રહે. આવા ગરીબોને નિશાળેય કોણ મોકલે? ગેરેજમાં પગાર તો પાતળો જ હશે, પણ બક્ષિસ સારી મળી જતી. ટાયરમાં હવા પૂરી આપવા માટે કોઈ દયાળુ, શેઠ-શેઠાણી બે-પાંચ રૂપિયા પરખાવતાં, વળી પંપના માલિક બે ટાઈમની યા અને નાસ્તો મંગાવતા તેથી પેટ ટાઢું રહેતું. ઘેર તો ખાવાનય સાંસાં. બંને ભાઈઓ સવારે આઠથી રાત્રે આઠ સુધી ગેરેજમાં કામ કરે, રવિવારે છુટ્ટી.

આટઆટલી મુશ્કેલીઓ અને કારમી ગરીબાઈમાં પણ આ બે છોકરાઓ હંમેશ હસતા ને હસતા. તેમને કોઈ પણ કામ સોંપો તો ફટાફટ દોડે. મેં તો સારા-સારા તવંગર કુટુંબોમાં જોયું છે કે છોકરાઓ દોમદોમ સાહ્યબી વચ્ચે પણ મોઢાં ચડાવીને જ બેઠા હોય. મહેમાન આવેલાં હોય તો પણ ટી.વી. બંધ ન કરે, ક્યાં તો કાને વોકમેનના

હેડફોન્સ ખોસી રાખ્યા હોય. કોઈ કામ સોંપો તો હરામ બરાબર છે કે ઊભા થાય ! હજાર બહાનાં બતાવે. ખરેખર, જીવનમાં આનંદ અને સંતોષને જાતિ, ધર્મ કે બેન્ક બેલેન્સ સાથે સ્નાનસૂતકનોય સંબંધ નથી.

કોણ જાણે કેમ, પણ મને તો આ બંને છોકરાઓ ખૂબ વહાલા લાગતા. ઘણી વાર તેમના માટે હું જૂનાં શર્ટસ કે વધેલું-ઘટેલું ખાવાનું લઈ જતી. મારા આપેલ જૂનાં શર્ટ જાણે સિલ્કનાં હોય તેમ બંને જણ તેના પર હાથ ફેરવ્યા કરે પણ ભાગ્યે જ પહેરે. એક વાર મેં પૂછ્યું તો કહે, 'બહેન, અહીં ગેરેજ પર એવાં સારાં-સારાં કપડાં થોડાં પહેરાય ? ઓઈલ ને ગ્રીસના ડાઘ પડે.'

એક વાર હું તેમના માટે વાર્તાની ચોપડીઓ લઈ ગઈ. બંનેને થોડું થોડું વાંચતા આવડતું હતું તેથી મને થયું કે રાત્રે-રાત્રે આ ચોપડીઓ વાંચીને થાક ઉતારશે. એમની ઉંમરનાં બીજાં બાળકો તો ટીવી જોતાં, હોકી, ચેસની ટુર્નામેન્ટ્સ રમતા. જ્યારે આ બે ? આખો દિવસ ગેરેજમાં પસીનો પાડતાં. મેં તેમના હાથમાં ચોપડીઓ મૂકી, તો બંનેનાં મોં પડી ગયાં. મને કહે, 'બહેન, અમને વાંચવાની ટેવ સાવ છૂટી ગઈ છે, એટલે વાંચતા બહુ વાર થાય છે. તમે અમને વાર્તા કહેશો ?

'તમે આખો દિવસ કામમાં હો છો, હું તમને વાર્તા ક્યારે કરું?' મેં પૂછ્યું. 'બહેન, ચારેક વાગે અમને થોડો વખત મળે છે. તમારી ગાડી જો એ વખતે સર્વિસ કરાવવા આવો તો અમને ઘડીક બેસવા ને વાર્તા સાંભળવા મળે.' બંનેના અવાજમાં વાર્તા સાંભળવા માટેની યાચનાનો જે ભાવ હતો અને આંખમાં આજીજી હતી તે જોઈ મને મારાં બાળકો યાદ આવે ગયાં. મેં નક્કી કર્યું કે હું આ બંનેને વાર્તાઓ જરૂર કહીશ.

પછી તો શનિવાર એટલે વાર્તાવાર. દર વખતે તો ગાડીની સર્વિસ ન કરાવવાની હોય, પણ મેં એ કર્મ ઘણા મહિનાઓ સુધી જાળવી રાખ્યો. થોડા વખત પછી અમે ડ્રાઈવર રાખ્યો અને મેં ડ્રાઈવિંગ કરવાનું લગભગ બંધ કરી દીધું. રામ-ગોપાલને મળવાનું પછી તો બન્યું જ નહીં.

વખતને વીતતાં વાર લાગે છે ? દસેક વર્ષનાં વહાણાં વાયાં. એક દિવસ ડ્રાઈવર ગાડીમાં કંઈક મોટો પ્રોબ્લેમ હોવાની ફરીયાદ કરી. ખરેખર તો ગાડી જ જૂની થઈ ગઈ હતી, પણ હું ખેંચે રાખતી હતી. મેં તેને કહ્યું, 'કોઈ મિકેનિકને બતાવીને રિપેરિંગના ખર્ચનો અંદાજ કઢાવી આવ, ભાઈ.'

આવીને ડ્રાઈવર મને કહે, 'બહેન, ગાડી જોઈને મિકેનિકે તરત જ તમારા ખબર-અંતર પૂછ્યા. ગુડલક ગેરેજના માલિકને તમે ઓળખો છો ?

'નારે ભાઈ. નામ તો અજાણ્યું છે. નવું ગેરેજ છે ?' હા, બહેન, નવું જ કહેવાય. મને તો આજકાલના યુવાન મિકેનિકોનાં ગેરેજ વધારે પસંદ છે. નવી ગાડીઓ અને નવી ટેકનિકોના જાણકાર હોય. એમાંય આ ગેરેજનો માલિક તો ખૂબ જ કામઢો અને હોશિયાર યુવાન છે. બહેન, એ તો ઘણાં વર્ષોથી તમને ઓળખતો હોય તેમ મને પૂછતો હતો, 'બહેન હજુ કોલેજમાં ભણાવવા જાય છે ?'

અચ્છા, તો કદાચ મારો કોઈ વિદ્યાર્થી હશે, પણ ડ્રાઈવરને ગુડલક ગેરેજના માલિકનું નામ ખબર ન હતું. આમ તો હું કમ્પ્યુટર સાયન્સ ભણાવું છું, પણ કોને ખબર ! ગ્રેજ્યુએટ થઈને આ છોકરાએ ઓટોમોબાઈલ એન્જિનિયરિંગમાં કોર્સ કર્યો હોય ! કંઈ યાદ આવતું ન હતું ! પછી તો ડ્રાઈવરે બે-ત્રણ વાર મને કહ્યું કે એ મિકેનિક-માલિક તમને બહુ જ યાદ કરે છે. અંતે મેં નક્કી કર્યું, કે જે માણસે મારા

માટે આટલી લાગણી ધરાવે છે તેને માટે એક વાર તો મળવું જ પડશે. બીજે જ દિવસે હું ' ગુડલક ગેરેજ ' ગઈ. ગેરેજ મોડર્ન લાગતું હતું. ખૂણામાં એક કાચની કેબિન હતી, જેમાં માલિક જ બેસતા હશે તેમ માનીને મેં અંદર ડોકિયું કર્યું. મને જોતાં જ એક ફૂટડો યુવાન આદરપૂર્વક ઊભો થઈ ગયો. ગેરેજના મિકેનિક પહેરે છે તેવો ભૂરા રંગનો પગથી ખભા સુધીનો પટ્ટાવાળો ઓવરઓલ તેણે પહેર્યો હતો. એક હાથમાં મોટું સ્ક્રૂડ્રાઈવર અને બીજા હાથમાં વાંદરાપાનું હતાં. 'બેસો, બેસો, બહેન હાથ ધોઈને હમણાં જ આવું.'

કેબિનની એક તરફ સરસ ગાદીવાળો સોફા હતો. હું તેમાં બેઠી. ઓફિસ ખરેખર સારી બનાવી હતી. જાતજાતની મોટરોના મઢાવેલા પોસ્ટરો, અલગ-અલગ કંપનીઓનાં સર્ટિફિકેટો, લોગો તથા કારમાં જડાવી શકાય તેવી વિવિધ ચીજવસ્તુઓ વ્યવસ્થિત ગોઠવેલી હતી. ભાઈનો ચહેરો પણ મને જોયેલો લાગ્યો. આને ક્યારે ભણાવ્યો હશે ? ! પ્રિ.યુનિવર્સિટીમાં ભણાવેલા છોકરાઓ બહુ વર્ષે મળે ત્યારે હું મોટેભાગે તેમને ઓળખવામાં થાપ ખાઈ જાઉં છું, કેમ કે કોલેજમાં નવા નવા આવ્યા હોય ત્યારે તે છોકરાઓને મૂછનો દોરોય ન ફૂટ્યો હોય. ઘણાં વર્ષ પછી મળે ત્યારે વાળ આછા થઈ ગયા હોય, ફાંદ વધી ગઈ હોય, આંગળીએ એક-બે છોકરાં હોય. થોડી જ વારમાં તે હાથમાં કોફીના મગ અને પાણીના ગ્લાસ સાથે હાજર થયો.

મારી સામે મર્માળુ હસ્યો ને તેના ગાલમાં ખંજન પડ્યાં. તરત જ મેં તેને ઓળખ્યો. 'અલ્યા તું રામ કે ગોપાલ ?' મેં પૂછ્યું. વર્ષો પહેલાં પણ હું તેમને ઓળખવામાં થાપ ખાઈ જતી. 'હું રામ, બહેન, ઓળખ્યો?' હવે મને સમજાયું કે રામ મારા ખબર-અંતર કેમ પૂછતો હતો ! તેણે મારી ગાડી ઓળખી કાઢી હતી. 'બહેન, તમને તો હું બહુ જ યાદ કરું છું. તમારો આભાર માનું તેટલો ઓછો છે.'

'ના, રે ભાઈ, મેં શું કર્યું? બહુ બહુ તો થોડુંઘણું ખાવાનું ને જૂનાં શર્ટ તને આપતી. થોડી વાર્તાઓ કહેતી.' મેં કહ્યું. 'બહેન, તમારી એ વાર્તાઓએ તો મારા જીવનની દિશા બદલી કાઢી. તમને એમાંની કોઈ વાર્તા યાદ છે?'

'ના, ના. કાંઈ યાદ આવતું નથી.' ' પણ મને એક વાર્તા તો કાળજે કોરાઈ ગઈ છે. તે દિવસોમાં અમારું જીવન તો જીવતું દોજખ હતું. બસ, એક જ દિવસની રાહ જોઈએ. શનિવારની. તમારી વાર્તાઓની એવી તો લત લાગી'તી કે ભણવાનુંય મન થતું. પણ આખો દાડો વૈતરું કૂટ્યા પછી બધા પૈસા તો મારા કાકા જ લઈ લેતા. રાત્રીશાળા પણ દૂર હતી. એવામાં એક દિવસ તમે એક વાર્તા કહી. મને બરાબર યાદ યાદ છે. કહું?'

આજે સમીકરણો બદલાયાં. રામ વાર્તા કહેવાનો હતો અને હું સાંભળવાની હતી. 'રણના સાવ છેવાડે ગરીબ લોકોનું એક ગામ. ગામનાં બધાં લોકોને રણ વટાવીને સામે છેડે આવેલ મોટા શહેરમાં જવું પડતું હતું. ત્યાં નોકરી, ધંધા, પૈસા અને છનાછન સમૃદ્ધિ હતાં. એક દિવસ બે જુવાનિયાએ હિંમત કરી. રણ ઓળંગીને શહેર તરફ પ્રયાણ કર્યું. જોડે ખૂબ ખાવાનું અને પાણી લીધાં. ગામનાં વડીલોએ સોનેરી સલાહ આપેલી, કે ' રણમાં જાતજાતનાં કિંમતી રત્નજડિત પથ્થરો પડેલાં છે તે વીણતા જજો અને શહેરમાં વેચશો તો ન્યાલ થઈ જશો.'

શરૂશરૂમાં રણમાં આરામથી ચલાયું. ઠંડી-ઠંડી રેતી અને કુમળો તડકો. પણ જેમ દિવસ ચડવા લાગ્યો તેમ પાણીનો શોષ પડવા લાગ્યો. દસ ડગલાં ચાલવામાંય થાકી જવાય, નીતરી જવાય. રેતીમાં પગ ઉપડે નહીં, પાછા પડે, ફસાય. જે રત્નજડિત પથ્થરો ગજવામાં ને થેલાંમાં ભેગાં કરેલાં તેનું પણ વજન લાગતું હતું. ઘણું ચાલ્યા પછી બંનેને લાગ્યું, કે હવે તે રણનો અંત આવ્યો હશે તો ચાલો, જરા પોરો ખાઈએ, વાળુ કરીએ. બધું ખાવાનું-પાણી ખતમ કર્યા પછી ચાલવા માંડ્યું ત્યારે ખબર પડી કે હજુ તે અડધો રસ્તો જ કપાયો હતો.

શરીર ઉપર કિંમતી પથ્થરોનું વજન અને હદ ઉપરાંતનો થાક. બેમાંથી એક છોકરાનું મનોબળ ડગી ગયું. બધા પથ્થરો ફેંકીને, હળવા થઈને તેણે ગામડે ફરવાનું નક્કી કર્યું. બીજાએ ઘણુંય વાર્યો, ‘અલ્યા, મોટેરાંઓની શિખામણ માન. થોડું ખેંચી કાઢ.’ પણ પેલો તો અતિશય નાસીપાસ થઈ ગયો હતો. તે પાછો ફરી ગયો. બીજા યુવાને ચાલવાનું ચાલુ રાખ્યું. રણમાં પાણી કે ખોરાક વગર એકલાઅટૂલા ચાલવાનું અઘરું તો ઘણુંય હતું. મનમાં વિચાર પણ આવતો કે પેલા જોડે પાછો જતો રહ્યો હોત તો સારું થાત. પણ હિંમત અને શ્રદ્ધાના જોરે તેણે ચાલ્યે જ રાખ્યું.

રાત પડી. નજીકમાં વસ્તીનાં ઝંઘણ વતર્યાં. એક ધર્મશાળા દેખાઈ. યુવાન તો લગભગ ઘસડાતો જ ત્યાં પહોંચ્યો ને પડ્યો એવો ઊંઘી ગયો. સવારે ઊઠીને જુએ છે તો તેના ગજવામાં અને થેલામાં મૂકેલાં બધાં જ કિંમતી પથ્થરોનું મોટામોટા હીરાઓમાં રૂપાંતર થઈ ગયું હતું. એક રાતમાં તો તે રોડપતિમાંથી કરોડપતિ બની ગયો હતો.’

બહેન તમને યાદ છે, આ વાર્તા કહ્યા પછી તમે તેનો ગુદાર્થ સમજાવતા કે વિદ્યાર્થીનું જીવન એટલે રણ. પરીક્ષાઓ એટલે રણનો તડકો તથા બીજી મુશ્કેલીઓના સ્વરૂપમાં ગરમ રેતી, ખોરાક-પાણીની અછત સમજવી. પણ આ બધી પ્રતિકૂળતાઓ વચ્ચે વિદ્યાર્થીએ તો વિદ્યારૂપી રત્નો ભેગાં કરતાં કરતાં એકલા જ ચાલી નીકળવાનું છે.

જેટલાં જ્ઞાન અને હુન્નર વધારે શીખશો તેટલું તમારું જીવન ઊજળું થશે. ‘એ વાર્તાએ મારું જીવન જ બદલી નાંખ્યું, બહેન મેં રાત્રીશાળામાં નામ નોંધાવ્યું. મહામુશ્કેલીએ મેટ્રિક પાસ થયો. મારા શેઠે પણ ઘણી મદદ કરી. મને ઓટોમોબાઈલનો ડિપ્લોમા કરવા માટે ફી ભરી. ભણતાં-ભણતાં મેં ગેરેજનું કામ તો ચાલુ રાખ્યું હતું. પછી બેન્કમાંથી લોન લઈને આ ગેરેજ કર્યું. શેઠે જ મને ફોર્મ, કાગળિયાં કરવામાં મદદ કરી. હવે તો બેંકનાં હપ્તાય પૂરા થઈ ગયા છે. બહેન, તમારા જેવા વડીલોના આશીર્વાદથી ખબર સખી છું.’ રામની પ્રગતિ

જોઈને હું ખુશ થઈ ગઈ. મેં પૂછ્યું, ‘ભાઈ તને આટલું જોખમ લેતાં બીક ન લાગી?’ રામ કહે, ‘બહેન, આપણે તો ઊંચે આભ ને નીચે ધરતી જેવી હાલતમાં હતા. જેની પાસે બહુ હોય તેને ગુમાવવાનો ભો હોય. આપણે તો ફક્કડરામ હતા. ખભે કોથળો ને દેશ મોકળો. જ્યાં ત્યાં મહેનત જ કરવાની હતી. તમે જ અમને શીખવેલું ને, કે ‘ભણેલ કરતાં ગણેલ ડાઘો, ગણેલ કરતાં ફરેલ અને ફરેલ કરતાંય કસાયેલ સારો.’

રામની વાત કેટલી સાચી હતી ! મને તો આ બાબતનો અંગત અનુભવ છે. અમે ‘ઈન્ફોસીસ’ કંપની કેવા સંજોગોમાં ચાલુ કરી હતી તે યાદ આવી ગયું.

‘રામ તારો ભાઈ ગોપાલ ક્યાં છે?’ ‘બહેન, તમારી એક બીજી વાર્તા જેવી તેની વાત છે. તમે એક શિયાળની વાત કહેતા કે એક શિયાળ રણમાં સવારથી શિકારની શોધમાં રખડતું હતું. સવારનો વખત હોવાથી જમીન પર તેનો પડછાયો ખૂબ જ લાંબો-મોટો દેખાતો હતો. તેથી તેણે નક્કી કર્યું, કે મારા જેવા પડછંદને તો ઊંટનો જ શિકાર શોભે. રસ્તામાં ઘણાંય નાનાં પશુઓ મળ્યાં, પણ એ તો મોટા શિકારની શોધમાં હતું. છેવટે સાંજ પડી. પોતાનો પડછાયો પોતાની જાત કરતાંય નાનો થઈ ગયો, તેથી તેણે ઉંદરની શોધ આદરી. છેવટે ઉંદરમાંથીયે રહ્યો.’

ગોપાલનુંય એવું જ છે, બહેન. પછેડીથી લાંબી સોડ તાણવા જાય. એક ઓફિસમાં પટાવાળા તરીકે કામ કરે છે, પણ મારી સાથે જાતમહેનતથી રળવામાં એને નાનમ લાગે છે. કેટલાય ધંધા કર્યાં ને મૂક્યા. મોટી મોટી વાતો ને શેખચલ્લીના વિચારો.

હું વિચારમાં પડી. મેં આ વાર્તાઓ ક્યારે કીધી હતી? ક્યાં વાંચી હશે? કોણે મને કહી હશે? મને કાંઈ યાદ નહોતું આવતું. એક વ્યક્તિના જીવનમાં એ વાર્તા આવડો મોટો ભાગ ભજવશે તેનો મને અહ્યુતોય અંદાજ ન હતો. દાદાએ જ કહી હશે કદાચ. જેણે પણ કહી હોય તેને શતશત વંદન કરું છું.

પરાયાં પરાયાં સંતાનો !

ચિક્કાર ગિરદીમાં માણસ માણસ વચ્ચે ભરચક અંતર પડી જાય છે. ઓરણી થાય ત્યારે ખેડૂત બે છોડવા વચ્ચે અને બે ચાસ વચ્ચે આદરણીય અંતર રાખે છે. બંગલા ઘટતા જાય છે અને ફ્લેટ વધતા જાય છે. ફ્લેટના ચારિત્ર્યની એક ખૂબી સમજી રાખવા જેવી છે. નાનો ફ્લેટ, નાનું રસોડું, નાની અમથી ટેરેસ, નાનો બેડરૂમ, નાની વોશબેસિન, નાનો બાથરૂમ અને ક્યારેક નાનું મન !

ક્યારેક તો એક જ ફ્લેટમાં બે રાષ્ટ્ર જોવા મળે છે. દેશી માબાપ અને અડધાંપડધાં પરદેશી એવાં સંતાનો વચ્ચેનું પ્રત્યાયન ખોરવાય છે અને વળી ખોટકાય પણ છે. તેઓ એકબીજાં સાથે શેની આપલે કરે ? જ્યારે માતપિતા અને સંતાનો વચ્ચે વિચારસેતુ જ ન બચે ત્યારે ડાઈનિંગ ટેબલ રસઐક્યનું નિમિત્ત નથી બનતું. તમે કદીય દ્વિભાષી બની રહેલું ડાઈનિંગ ટેબલ જોયું છે ? અડધી વાતચીત અંગ્રેજીમાં અને અડધી ગુજરાતીમાં કેમ ચાલે છે ? કેટલાય પરિવારોમાં ભાષાને આધાશીશીની પીડા વળગેલી હોય છે, લોકોને મા-વછોયાં બાળકોની દયા આવે છે, પરંતુ માતૃભાષા-વછોયાં બાળકોની દયા નથી આવતી.

એક જ ફ્લેટમાં રહેનારાં તમારાં જ સંતાનો તમને પરાયાં પરાયાં કેમ લાગે છે ? જરૂર તમારા ફ્લેટમાંથી કશુંક ચાલી ગયું છે.

ક્યારેક તો વાતચીત તૂટી પડે ત્યારે ભસવાનું શરૂ થાય છે. ભસવાનું પણ અંગ્રેજીમાં ? વાતચીત વખતે ચાર આંખો વચ્ચે અદૃશ્ય સેતુ રચાય છે, પરંતુ ભસતી વખતે બે ડોકાં જુદી જુદી દિશામાં જુએ છે. કૂતરાં પણ ભસે ત્યારે છેક આવું નથી કરતાં. તેઓ ક્યારેય પારકી ભાષામાં નથી ભસતા.

એક જમાનામાં માણસને મળતા એકાંતનું ક્ષેત્રફળ ચોરસ માઈલોમાં અંકાતું. મુંબઈમાં માણસને મળતું એકાંત ચોરસ ફૂટમાં માપી શકાય તેવું હોય છે. તમારું શરીર અન્યના શરીરને અડકીને બેઠું કે ઊભું હોય તો પણ તે અતડાપણાને કારણે પ્રાપ્ત થતું એકાંત જ ગણાય. વગડાના એકાંતને હવે નાનકડા બાથરૂમમાં પામવાનું છે. એ બાથરૂમમાં હાથ લંબાવીને ટુવાલથી મુક્તપણે પીઠ લૂછવાની છૂટ નથી હોતી. મનની એકલતાને હવે બસની કે ટ્રેનની ગિરદીમાં પામવી પડે છે. બે પ્રેમીઓના પ્રગાઢ આલિંગન વખતે જે ચપટીક અવકાશ બચે છે તેનાથી સહેજ જ વધારે અવકાશ ભરચક ભીડમાં બે માણસો વચ્ચે બચતો હોય છે. માણસ માણસ વચ્ચે બિલકુલ અંતર ન બચે ત્યારે ખાસું અંતર પાડી જાય છે. વિખૂટાપણું આટલું ગીચગીચ હોઈ શકે ખરું ? ગીચગીચતા માણસની ગરિમાને ભરખી જાય છે.

માણસે પોતાના રહ્યાસઘ્યા ઉમળકાને જીવની જેમ જાળવી લેવો જોઈએ. ઉમળકાનું ક્ષેત્રફળ ચોરસ-પ્રકાશવર્ષમાં મપાવું જોઈએ. ક્ષણની સુંદરતા માણસના ચહેરા પર પ્રગટ થતી હોય છે. માણસ જ્યારે સો ટ્યનો ઉમળકો બતાવે ત્યારે એનો ફોટો પાડી લેવો જોઈએ. વળી ક્યારેક એ જ માણસ કૃપણતા બતાવે ત્યારે પણ એનો ફોટો પાડી લેવો જોઈએ. જો એ બંને ચહેરાઓના દેખાવ વચ્ચેનો સૂક્ષ્મ તફાવત સમજાઈ જાય તો કોઈ માણસ કંજૂસ બનવાની હિંમત નહીં કરે. કંજૂસ માણસ એટલે એવો માણસ, જે પૈસા માટે ખુવાર થઈ જવાની ઉતાવળમાં હોય છે. એવા માણસો બધેબધ મળી આવશે.

કેટલાક લોકો છડેચોક અદેખાઈ કરતા રહે છે. કેટલાક સાહિત્યકારો આ બાબતમાં દુર્યોધનને હંફાવે તેવા હોય છે. જેની ઈર્ષ્યા થાય, તેની પાસે ઈર્ષ્યા કરવા લાયક એવું કશુંક તો હોવું જ જોઈએ. આ દેશમાં કેવળ નસીબદાર માણસો જ આવકવેરો ભરતા હોય છે. માત્ર નસીબદાર માણસોની જ ઈર્ષ્યા થતી હોય છે. કેટલાક સાહિત્યકારો ભસે તોય ભદ્ર ભાષામાં ભસે છે. સાચા સર્જકને ઈર્ષ્યા માટે સમય નથી મળતો. સર્જકતાના ગામમાં પણ બે રાષ્ટ્ર જોવા મળે છે. એક ઈર્ષ્યા કરનારાઓનું રાષ્ટ્ર અને બીજું ઈર્ષ્યા પામનારાઓનું રાષ્ટ્ર!

(માતપિતાએ બાળકોની કોમળ ચોકલેટ જ નહીં પણ થોડીક જીવતી ક્ષણો મૂકવાની છે. એમણે સંતાનોને ભેટના ઢગલાથી દબાવી દેવાની જરૂર નથી, પરંતુ સુંદર વિચારોના તુલસીક્યારા એમની સાથે મળીને ઉછેરવાના છે. માબાપ અને સંતાનોને જોડનાર એકાદ પુસ્તક, બે-ત્રણ કવિતાઓ અને પ્રિય લેખક-વિચારક હોય તો પરિવાર સુગંધીદાર બને છે.) માણસની હથેળીમાં સોનામહોર મૂકી શકાય એ રીતે જો ક્ષણમહોર મૂકી શકાતી હોત તો દમયંતી ભૂખી ન રહેત. વધારે પડતી ઝડપથી અસ્પષ્ટ અંગ્રેજી બોલનારાં સંતાનો ક્યારેક ધીમું છતાં સાચું અંગ્રેજી બોલનારાં માબાપને લઘુતાપ્રથિનો ખાનગી અનુભવ કરાવે છે. અંગ્રેજી માંડ બોલી શકનારા કે સમજી શકનારાં માબાપ તો અંગ્રેજીના ગોળીબારથી જ ઘાયલ થઈ જાય છે.

વિચારનો સેતુ રચાય તો આવું ન બને. વિચારશૂન્યતાનો ખાલીપો ક્યારેક વ્યસનોથી ભરવામાં આવતો હોય છે. અંગ્રેજી માધ્યમની શાળામાં ભણતાં બાળકોને પણ કલાપીની 'ગ્રામમાતા' કવિતા માનવા માટે જરૂર ઉશ્કેરી શકાય. રા. વિ. પાઠકની 'મુકુન્દરાય' કે ધૂમકેતુની 'પોસ્ટઓફિસ' વાર્તા એમને જરૂર ગમશે, કારણ કે અંગ્રેજીમાં પણ એમને એટલી સુંદર વાર્તાઓ વાંચવાની તક કદાચ નહીં મળી હોય એમ બને.

પરિવારમાં વિચારનો છોડ પાંગરે એવું કશુંય થતું નથી. પરિણામે પરિવારમાં એક પ્રકારનું બેગાનાપન પેદા થતું જણાય છે. મુંબઈમાં આવું બનતું સ્પષ્ટ દેખાય છે એ ખરું, પરંતુ આ વાઈરસ હવે ગુજરાતમાં પણ પ્રસરી ચૂક્યો છે. ટીવી-કલ્ચર આપણી પાસેથી કશુંક એવું ખૂંચવી રહ્યું છે, જે મૂલ્યવાન છે. માણસને બેન્કના લોકરમાં કઈ કઈ ચીજો સંતાડવી તેનું ભાન ન હોય ત્યારે એ ખાનામાં થોડીક મૂંઝવણો પણ સચવાઈ રહેતી હોય છે. સંતાનોને આપવા જેવી બધી જ કીમતી બાબતો બેન્કના સેઈફ ડિપોઝીટ વોલ્ટમાં સમાઈ ન શકે એવી એક બાબત, તે સમજણ. સમજણ જ્ઞાન કરતાંય અધિક મૂલ્યવાન બાબત છે. ટીવી સિરિયલો એ ન આપી શકે.

આપણને ખાસ સામે ચાલીને મળવા આવેલી ક્ષણ સાથે આપણે કેવો વ્યવહાર કરીએ છીએ તેના પરથી આપણા અસ્તિત્વની ગુણવત્તા નક્કી થઈ શકે. આવી ક્ષણમહોરનો કોઈ ભૂતકાળ કે ભવિષ્યકાળ નથી હોતો. પ્રત્યેક ક્ષણ નવી-નકોર હોય છે અને અપ્રદૂષિત હોય છે. આપણા સંપર્કમાં આવ્યા પછી એ બિચારીની કેવી વલે થાય છે ? આપણો ઉમળકો એ ક્ષણનું અભિવાદન કરે ત્યારે ક્ષણનો ઉમળકો પતંગિયું બનીને ક્ષણને રંગી નાખે છે. આપણી

ગાયની લાચારી ક્ષણને ભારેખમ બનાવી દે છે આવી કેટલીય ક્ષણો જીવનભર વેડફાતી રહે છે. આવી ક્ષણોને વેડફી મારવામાં ઉસ્તાદ એવા માણસને લોકો વી.આઈ.પી. કહે છે. કોઈ વી.આઈ.પી. પોતાનું પદ છોડીને યુવાન માટે જગ્યા કરી આપવાનું વિચારતો નથી. સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ કેટલી ઉદાત્ત હોઈ શકે તેનો ખ્યાલ પદ પર ચીટકી રહેલા વડીલને ક્યાંથી આવે ? એન્ટોઈન દ સેઈન્ટ એક્સુપરીના શબ્દો સાંભળો :

“
‘એ પડયો તે એવી નાજુકાઈથી પડયો,
જાણે કોઈ વૃક્ષ ઢળી પડયું. જરા જેટલો
અવાજ પણ ન થયો !’
”

જીપીબીઓ વિશે

સરદારધામ દ્વારા પ્રસ્થાપિત મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત પ્રથમ હરોળના ૧૦,૦૦૦થી વધુ ઉદ્યોગપતિઓને સંગઠિત કરવા માટે ગ્લોબલ પાર્ટીદાર બિઝનેસ ઓર્ગેનાઈઝેશનની (GPBO) રચના કરવામાં આવી છે.

જીપીબીઓના નેટવર્કને જિલ્લા, રાજ્ય અને વિવિધ દેશોમાં વિસ્તારવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. જીપીબીઓ દ્વારા ઉદ્યોગ જગત માટે ઉપયોગી એવા

- મોટીવેશનલ પ્રોગ્રામ
- ટ્રેઈનિંગ પ્રોગ્રામ
- સેક્ટર આધારિત B2B મીટિંગ્સ
- નવીન ટેકનોલોજી અને આધુનિક ધંધાકીય અભિગમ માટેના આયોજનો કરવામાં આવે છે.

મુખ્ય ઉદ્દેશ

- ✓ એકબીજા સાથે નેટવર્કિંગ દ્વારા વ્યાપાર ઉદ્યોગમાં પરસ્પર ઉપયોગી થવું
- ✓ સમાજમાં નવા ઉદ્યોગ સાહસિકો તૈયાર કરવામાં ઉપયોગી થવું
- ✓ શિક્ષિત અને સક્ષમ યુવાઓને રોજગારીની તકો પુરી પાડવામાં ઉપયોગી થવું

P2P નેટવર્ક

GPBO દ્વારા પ્રસ્થાપિત P2P ઓનલાઈન બિઝનેસ નેટવર્ક ગામથી લઈને શહેર અને દેશ-વિદેશના તમામ પાર્ટીદાર ઉદ્યોગકારો માટે નેટવર્કિંગનું શ્રેષ્ઠ માધ્યમ બની રહેશે. જેમાં નાના વ્યાપારીઓથી લઈને મોટા ઉદ્યોગપતિઓ પોતાના વ્યવસાયનું રજિસ્ટ્રેશન કરાવી શકે છે.

P2P ઓનલાઈન નેટવર્ક આપના ઉત્પાદનો અને સેવાઓને પ્રમોટ કરવાનું શ્રેષ્ઠ પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડશે. આ ઉપરાંત P2P ઓનલાઈન નેટવર્ક દ્વારા ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળો કાર્યો માલ મેળવી શકશો તેમજ અન્ય જરૂરીયાતો માટેના સપ્લાયર્સ સાથે આપ સીધો સંપર્ક કરી શકશો.

કોણ જોડાઈ શકે?

- ✓ નાના-મોટા બિઝનેસમેન
- ✓ પ્રોફેશનલ્સ
- ✓ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સ

કેવી રીતે ઉપયોગી છે?

- ✓ પ્રોડક્ટ, સર્વિસ વિશેની માહિતી
- ✓ ઈ-મેઈલ અથવા ફોનથી સંપર્ક
- ✓ ધંધાકીય જોડાણ

કઈ વિગતો અપલોડ કરી શકાય?

- ✓ કંપનીનું નામ તથા લોગો
- ✓ માલિકનું નામ તથા ફોટો
- ✓ સંપર્કની વિગતો
- ✓ કંપનીનું પ્રોડક્ટ લીસ્ટ તથા ફોટો
- ✓ કંપનીની પ્રોડક્ટ વિશે માહિતી
- ✓ કંપનીને જરૂરી રો-મટીરીયલ, સેવાઓ તથા જોબર્ડની વિગતો
- ✓ કંપનીને જરૂરી સ્ટાફની વિગતો

સમસ્ત પાર્ટીદારની એકતાનું ધામ

સરદારધામ

વિશ્વ પાર્ટીદાર સમાજ

આયોજિત

મિશન ૨૦૨૬ અંતર્ગત
ગ્લોબલ પાર્ટીદાર
બિઝનેસ ઓર્ગેનાઈઝેશન

GPBO

Register your Business in GPBO Network Application
Contact for More information Phone :-7575007183

www.gpbo.org GPBO

૧૦ લાખ બિઝનેસમેનનું જોડાણ

આપણી જવાબદારી

આજીવિકા માટે ઝૂલવામાં રોકાયેલા રહેવાને કારણે પ્રબુદ્ધ બનીને જ્ઞાન ગ્રહણ કરવાનો સુયોગ તેમને સાંપડ્યો જ નથી. અત્યાર સુધી તો તેઓએ મનુષ્યની બુદ્ધિના નિયંત્રણથી ચાલતાં યંત્રોની જેમ નીચી મૂંડી ઘાલીને કામ કર્યા કર્યું છે; ચાલાક શિક્ષિત વર્ગ એમનાં શ્રમનાં ફળમાંથી સારો સરખો હિસ્સો પડાવી લીધો છે. દરેક દેશમાં આવું જ બનતું રહ્યું છે. પણ સમય બદલાયો છે. નીચલા થરના આ લોકોને આ હકીકતનું ભાન થતું જાય છે; તેઓ સંગઠિત પ્રયત્નો કરી પોતાનો જેના પર સાચો અધિકાર છે તેને પામવા માટે કૃતનિશ્ચયી બનતા જાય છે. યુરોપ - અમેરિકાનો નીચલો વર્ગ સહુથી પ્રથમ જાગૃત થયો છે ને તેમણે તો યુદ્ધ શરૂ પણ કરી દીધું છે. ભારતમાં પણ તેમની જાગૃતિનાં ચિહ્નો દેખાવા માંડ્યાં છે. આજે કામદાર વર્ગ જે હડતાલો પાડે છે તે પરથી એ વરતાઈ આવે છે. હવે ઉપલા વર્ગના લોકો ગમે તેટલાં ફાંફાં મારે પણ નીચલા થરના લોકોને લાંબો સમય કચડી શકાશે નહિ. નીચલા વર્ગના લોકોને યોગ્ય હક્કોની પ્રાપ્તિ માટે સહાય કરવામાં જ એ લોકોનું શ્રેય સમાયેલું છે....

‘અમે બહુ ગરીબ છીએ’, એવી ચીસો તો ભારતમાં બહુ સંભળાયા કરે છે; પણ ગરીબોના કલ્યાણ માટે સ્થપાયેલી ધર્મદાસંસ્થાઓ કેટલી છે? ભારતમાં લાખો ગરીબોનાં દુઃખ અને યાતનાઓથી કેટલાની આંખમાં ખરેખર આંસુ આવી જાય છે? આપણે મનુષ્ય કહેવડાવવાને લાયક છીએ ખરા? એમની આજીવિકા માટે, એમની સુધારણા માટે આપણે કશું કરીએ છીએ ખરા? આપણે તો તેમને સ્પર્શ પણ કરતા નથી, એમના સહવાસને પણ ટાળીએ છીએ! આપણે માણસ છીએ ખરા?, યુરોપના ઘણાં શહેરોમાં પ્રવાસ દરમિયાન જ્યારે જ્યારે હું ત્યાંના ગરીબ લોકોના જીવનમાં પણ એશઆરામ ને શિક્ષણના પ્રસારને જોતો ત્યારે મને આપણા ગરીબ લોકોની કફોડી દશાનું સ્મરણ થતું ને મારી આંખમાં ઝળઝળિયાં આવી જતાં. આ ભેદનું કારણ શું? મને એક જ ઉત્તર મળતો: શિક્ષણ દ્વારા, આત્મશ્રદ્ધા દ્વારા એમનામાં અંતર્નિહિતરૂપે રહેલું પરબ્રહ્મ જાગૃત થતું જાય છે, જ્યારે આપણામાં રહેલું પરબ્રહ્મ ધીમે ધીમે આવરણથી ઢંકાતું જાય છે.

સ્વામી વિવેકાનંદ

...દેશની આમજનતામાં શિક્ષણ અને બુદ્ધિશક્તિનો જેટલે અંશે વિકાસ વધારે થયો હોય તેટલે અંશે જ કોઈ પણ રાષ્ટ્ર પ્રગતિમાં આગળ વધી શકે; આ હકીકત તો હું મારી આંખે જોઈ રહ્યો છું. મૂઠીભર માનવોએ જ રાષ્ટ્રનાં સમસ્ત જ્ઞાન અને બુદ્ધિશક્તિનો ઇજારો રાજસત્તાની ઓથ લઈને તુમાખીથી પોતાના હાથમાં લઈ લીધો એ જ આપણા દેશના વિનાશનું એક મુખ્ય કારણ છે. જો આપણે ફરી ઊભા થવું હોય તો સામાન્ય જનસમૂહમાં જ્ઞાનનો પ્રચાર કરવો પડશે. શિક્ષણનો પ્રચાર એ જ હવે તો આ રોગનો ઇલાજ છે. ભારત અને ભારતની બહાર માનવજાતિએ વિકસાવેલી ઉદાત્ત ભાવનાઓને નિમ્નાતિનિમ્ન ને ક્ષુદ્રાતિક્ષુદ્રોને માટે સહજ લભ્ય બનાવીને એના પર તેમને વિચાર કરતા કરી મૂકવા એવી મારી તો યોજના છે. કોણ એમને આંગણે પ્રકાશ રેલાવશે ? કોણ ઘરઘર ભટકીને શિક્ષણને હરકોઈ માટે સુલભ બનાવશે ? જનતાને જ તમે તમારા ભગવાન તરીકે સ્થાપો. એમનો વિચાર કરો, એમના માટે કાર્ય કરો, સતત એમના માટે પ્રાર્થના કરો- ભગવાન તમને માર્ગ બતાવશે. ગરીબો માટે જેમનું હૃદય દ્રવી જાય છે તેને જ હું તો મહાત્મા કહું.... ચાલો, આપણે આપણા ચિત્તને સતત એમના કલ્યાણ અર્થે પ્રાર્થનામાં જોડીએ.... જ્યાં સુધી લાખો મનુષ્યો, અજ્ઞાન ને દારિદ્ર્યમાં સબડતા હોય ત્યાં સુધી એમને જ ભોગે શિક્ષણ પામીને એમની જ બિલકુલ અવગણના કરનાર દરેકને હું તો શાપરૂપ જ લેખીશ ! ગરીબોને ક્યડી ધનનો ઢગલો કરી ભભકાબંધ વસ્ત્રાલંકારનો ઠઠારો કરી ફૂલણજી થઈને ફરનારા જ્યાં સુધી ભૂખ્યાં જંગલીની અવદેશને પામેલા વીસ કરોડ ગરીબો માટે કશું જ નહિ કરે ત્યાં સુધી હું તો તેમને નરાધમ જ કહીશ !

આપણે એમને વ્યવહારોપયોગી શિક્ષણ આપવાની જરૂર છે. આપણા પૂર્વજોએ ઘરેલી યોજના આપણે અનુસરવાની છે - બધા

આદર્શોનું આમજનતામાં અવતરણ કરાવવાનું છે. ધીમે ધીમે જનસમૂહને ઊંચે લઈ જાઓ અને આખરે સમાનકક્ષ બનાવી મૂકો. વ્યવહારોપયોગી શિક્ષણ આપવામાં, એક ગામડામાંથી બીજા ગામડામાં જઈને લોકોને સમજાવો કે હાથ જોડીને બેસી રહેવાનું પાલવશે નહિ. આ તમારું આજનું કર્તવ્ય છે. તેમને તેમની સાચી દેશનું ભાન કરાવો અને કહો કે, 'ભાઈઓ, જાગો ! ઉઠો ! તમે ક્યાં સુધી નિદ્રાના ઘેનમાં પડ્યા રહેશો ? તેમની પાસે જઈને તેમને પોતાની સ્થિતિ સુધારવાની સલાહ આપો અને આપણાં શાસ્ત્રોમાંનાં ભવ્ય સત્યોને સાદી સરળ લોકગમ્ય ભાષામાં મૂકી તેમને ઉપલબ્ધ થાય એવું કરો. અત્યાર સુધી તો બ્રાહ્મણોએ જ ધર્મનો ઇજારો રાખ્યો હતો; પણ સમયની પ્રચંડ ભરતી સામે હવે તેઓ ટકી શકે તેમ નથી. એટલે હવે તમે આગળ વધો ને એવાં પગલાં લો જેથી આપણી ભૂમિ પર સહુ કોઈને માટે ધર્મ સુલભ બની રહે. એમના મન પર એવી દ્રઢ છાપ પાડો કે ધર્મ પર એમનો અધિકાર બ્રાહ્મણો જેટલો જ છે. એ દીપ્તિમંત મંત્રોની ચંડાલો સહિત બધાને જ દીક્ષા આપો. જીવનની જરૂરિયાતો, વ્યાપાર, ઉદ્યોગ, ખેતી વગેરે વિષે પણ સાદી અને સરળ ભાષામાં માહિતી અધ્યયેશ્ય વિદ્યાપીઠ દ્વારા આમજનતાની ઉન્નતિની યોજનાનો પ્રચાર કરો, તથા એ વિદ્યાપીઠમાં કેળવાયેલા સેવકો દ્વારા શિક્ષણ અને ધર્મને ગરીબોને આંગણે લાવી મૂકો. જો સર્વનું શુભ સાધવાને ઝંખતા થોડાક વિરક્ત સંન્યાસીઓ ગામડે ગામડે નકશા, ચિત્ર અને એવી બીજી સામગ્રીથી શિક્ષણનો પ્રચાર કરતા ફરે ને ચંડાલ સુધીના બધા જ શુદ્રોની સ્થિતિ સુધારવાનો પ્રયત્ન કરે તો શું યથાસમયે અભીષ્ટ સિદ્ધિ નહિ થાય ? જો પર્વત મહમદ પાસે ન જાય તો મહમદે પર્વત પાસે જવું

જ જોઈએ ગરીબો બિચારા પાઠશાળામાં ને નિશાળોમાં પણ ક્યાંથી આવી શકવાના હતા ?

યાદ રાખજો કે આપણો દેશ તો ઝૂંપડાંઓમાં વસે છે. પણ અફસોસ એ છે કે કદી પણ કોઈએ એમને માટે કશું કર્યું નહિ ! આપણા અર્વાચીન સુધારકો વિધવા લગ્નની ધમાલમાં બહુ પડી ગયા છે. અલબત્ત, મારે કહેવું જોઈએ કે હું દરેક સુધારણાની તરફેણમાં છું પણ રાષ્ટ્રના ભાવિનો આધાર એની કેટલી વિધવાઓને પતિ મળ્યા તે

પર નહિ, પણ એની આમજનતાની સ્થિતિ પર જ અવલંબીને રહે છે. તમે એમનો ઉદ્ધાર કરી શકશો? તેઓ તેમની અંતર્ગત દૈવી સંપત્તિ ગુમાવ્યા વિના તેમણે ખોઈ નાખેલી વ્યક્તિ-મત્તાને ફરી પામી શકે એવું તમે કરી શકશો? સમાનતા, સ્વતંત્રતા ને કાર્યક્ષમતાની વાતમાં કોઈ પણ નવમતવાદીને ટપી જાય એવા ને છતાં ધાર્મિક સંસ્કાર અને વૃત્તિઓની બાબતમાં યુસ્ત હિંદુ જેવા બની શકશો ? આપણે એ કરવાનું છે, ને એ આપણે કરીને જંપીશું.

૨૦૨૧નાં ઓલમ્પિક્સમાં પ્રથમ ભારતીય તલવારબાજ ભવાની દેવી

એક ફિલ્મનો ડાયલોગ છે, “”” મ્હારી છોરીયા છોરો સે કમ હૈ કે ”””””””””” આ ડાયલોગ વર્તમાન સમયમાં છોકરીઓની છોકરાઓની તુલનામાં ક્ષમતા ઓછી નથી તે વાતને સમર્થન આપે છે. એમાં કંઈ અતિશયોક્તિ નથી કે આજે શૈક્ષણિક, આર્થિક, સામાજિક, રાજકીય તમામ ક્ષેત્રે છોકરીઓ મેદાન મારી રહી છે. રમત ગમત ક્ષેત્રની વાત કરીએ તો શારીરિક તંદુરસ્તી માટે એક કસરત તરીકે વિવિધ રમતો એ આપણા જીવનનો મહત્વનો ભાગ બની રહેલ છે. તેમ છતાં તેની સાથે સાથે આજે કારકિર્દી બનાવવાની પણ અમૂલ્ય તક તેમાં છુપાયેલી છે અને તેના ઘણા ઉદાહરણો આપણી નજર સમક્ષ છે. અને આ દિશામાં પણ કોઈની તુલનાએ આપણી દીકરીઓ પાછળ નથી. પી.વી.સિંધુ, સાનિયા મિર્ઝા, મેરી કોમ, મિતાલી રાજ, સાનિયા

નેહવાલ, ગીતા ફોગટ, સાક્ષી મલિક, દીપિકા કુમારી, દીપા કર્માકર, તાનિયા સચદેવ, રાની રામપાલ, આ લિસ્ટ ઘણુ મોટું છે. આ તમામ મહિલાઓએ રમત ગમત ક્ષેત્રે પોતાની કારકિર્દી ચમકાવી છે અને સાથે સાથે આપણાં દેશને પણ આંતરરાષ્ટ્રીય ફલક પર ખ્યાતનામ સિધ્ધિઓ અપાવી દેશનું નામ રોશન કર્યું છે.

રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ઘણી બધી રમત સ્પર્ધાઓ યોજાતી હોય છે, તેમ છતાં આપણે અમુક ગણી ગાંઠી રમતોને જ પ્રાધાન્ય આપી રસ દાખવતાં હોઈએ છીએ. અને દેશનો મોટો વર્ગ આવી રમતોને અગ્રણી ગણી પોતાના શોખ દ્વારા સમર્થન કરતો હોય છે. પરંતુ ઘણી એવી રમતો અને રમતવીરો છે કે જેમના વિષે આપણે ઘણું ઓછું સાંભળ્યું હશે. આવી જ એક રમત અને રમતવીર છે કે જેણે આવી રમતમાં પોતાની કારકિર્દી બનાવી છે અને

કાર્ડ મળ્યું હતું. પરંતુ ભવાની દેવીએ ૨૦૦૯ માં મલેશિયામાં યોજાયેલ જુનિયર કોમનવેલ્થ ચેમ્પિયનશીપ, ૨૦૧૦ માં થાઈલેન્ડમાં ઈન્ટરનેશનલ ઓપન અને ૨૦૧૦માં જ ફિલિપાઈન્સમાં કેડેટ એશિયન ચેમ્પિયનશીપમાં બ્રોન્ઝ મેડલ મેળવ્યો. પરંતુ ૨૦૧૪માં ફિલિપાઈન્સ ખાતે યોજાયેલ અંડર ૨૩ કેટેગોરીમાં ભાગ લઈ સિલ્વર મેડલ મેળવનાર પ્રથમ ભારતીય બની. તેની આ સફળતા બાદ તામિલનાડુ સરકાર દ્વારા તેને યુ.એસ.માં તાલીમ માટે ત્રણ લાખ રૂપિયાની સહાય કરવામાં આવી અને ૨૦૧૪માં તેણે ટસ્કની કપમાં ગોલ્ડ મેડલ મેળવ્યો.

ભવાનીદેવીની આગવી પ્રતિભા જાણી ૨૦૧૫માં રાહુલ દ્રવિડ એથલેટ મેમ્બરશીપ કાર્યક્રમ ગો સ્પોર્ટ ફાઉન્ડેશનમાં ૧૫ રમતવીરોની પસંદગીમાં ભવાનીદેવીનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો અને આજ વર્ષે તેણે મોંગોલીયામાં અંડર-૨૩ એશિયન ચેમ્પિયનશીપમાં બ્રોન્ઝ મેડલ મેળવ્યો. ભવાનીદેવીએ ૨૦૧૮માં સિનિયર કોમનવેલ્થ ગેમ્સમાં તલવારબાજીમાં ગોલ્ડ મેડલ મેળવનાર પ્રથમ ભારતીય બનીને ઇતિહાસ રચ્યો. ૨૭ વર્ષની આ ઊંચકરીએ પોતાની અથાગ મહેનત અને દ્રઢ મનોબળથી

આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ મેળવી છે અને તલવારબાજીને ભારતમાં એક નવી ઓળખ આપી છે. તેણીએ ટોકિયો ૨૦૨૧ ઓલમ્પિક્સમાં પસંદગી માટે ખૂબ મહેનતથી ઈટાલીમાં તાલીમ ચાલુ રાખી અને પરિણામ સ્વરૂપ આ વર્ષે યોજનાર ટોકિયો-૨૦૨૧ની ઓલમ્પિક્સ રમતોત્સવમાં તલવારબાજી માટે પસંદ થનાર સૌ પ્રથમ ભારતીય બની ગયા. જે તમામ ભારતીય માટે એક ગર્વ લેવા જેવી વાત છે.

આજે દેશના તમામ લોકોના આશીર્વાદ, શુભેચ્છાઓ અને પ્રાર્થના ભવાનીદેવીની સાથે છે તેના કરતાં પણ વધુ તેની કઠોર મહેનત અને દ્રઢ સંકલ્પ શક્તિ તેને આવનાર સમયમાં તેના લક્ષ્ય સુધી પહોંચાડશે તેમાં કોઈ નવાઈ નહીં હોય. આજના ટેકનોલોજીના જમાનામાં જ્યાં એક બાજુ દેશનું યુવાધન સોશિયલ મીડિયા ઉપર પોતાનો સમય વેડફી રહ્યો છે ત્યારે ભવાનીદેવી જેવી દીકરીઓ સમય આયોજન અને પોતાની મહેનતથી પોતાનું, પોતાના પરિવારનું અને દેશનું નામ રોશન કરી રહી છે. આ લેખ આજના સોશિયલ મીડિયા પર સમય વ્યતિત કરતાં યુવાન યુવતીઓ માટે પ્રેરણા- બળ પૂરું પાડશે તે આશા સાથે.....જય સરદાર

વૃક્ષો વાવીએ

જીવન બચાવીએ

૫ જૂને સમગ્ર વિશ્વ 'વિશ્વ પર્યાવરણ દિન' ની ઉજવણી કરશે ત્યારે નીનુ મઝુમદારની આ કાવ્ય પંક્તિઓ સહેજે યાદ આવી જાય. આ વર્ષન જેવી નિર્ભેગ પ્રકૃતિ, પર્યાવરણ કે કુદરતી સંપદા આપણી પાસે છે ખરી.

ગ્લોબલ વીરોમ પ્રોજેક્ટ ના પ્રોફેસર ડેનિસ કેરોલે હાલમાં કહ્યું એ પ્રમાણે: “આપણે સૌ પર્યાવરણની એ સૌ મેખલાઓમાં જેમાં પહેલા ક્યારેય નહોતા વસ્યા ત્યાં બધે ખૂબ ઊંડા પહોંચી ગયા છીએ.” એમનું કહેવું છે કે જે વિસ્તારોમાં પહેલા ખૂબ ઓછી માનવ વસ્તી હતી એ બધે ખોદકામ કરીને કાઢવામાં આવતા તેલ અને ખનીજ તત્ત્વો માટે આપણે ખાસ્સી મોટી રકમ ચૂકવીએ છીએ. પર્યાવરણની નાજુક મેખલાઓ પર આપણું વધતું જતું આક્રમણ માત્ર વાતાવરણને અસર નથી કરતું, પરંતુ એને કારણે વધતા જતા વન્યપ્રાણી સૃષ્ટિ અને માનવો વચ્ચેના સંપર્કથી અને તેથી ફેલાતા ચેપ અને વાઈરસથી (જેના વિષે આપણે હહુ ઓછું કે કંઈ પણ જાણતા નથી) આપણે આપણા સ્વાસ્થ્ય માટે હોનારત નોતરીએ છીએ.

૧૯૭૨માં ૫મી જૂને સ્ટોકહોમ ખાતે સમગ્ર વિશ્વના પ્રતિનિધિઓ પર્યાવરણની જાળવણી માટે કટિબદ્ધ થવા એકઠા થયા. પર્યાવરણની જાળવણી માટે જાહેરનામું બહાર પાડ્યું. આના ભાગરૂપે સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ દ્વારા તા. ૫મી જૂનના દિવસને “વિશ્વ પર્યાવરણ દિન” તરીકે ઊજવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું.

પર્યાવરણ જાળવણીથી જ ભરપૂર વરસાદ, વનરાજીની લીલીછમ ચાદર, શુદ્ધ હવા, પ્રલયકારી પૂરનું નિયંત્રણ, ભૂગર્ભ જળ-તળની યોગ્ય સપાટીની જાળવણી, પશુધનને યોગ્ય માત્રામાં ઘાસચારો, વાનિલ ઉધોગોને પૂરતો લાકડાનો જથ્થો, રોજગારીની ઉપલબ્ધિ પ્રાકૃતિક તત્ત્વોની જાળવણી કરી શકાય. આપણા પર્યાવરણમાં થતાં હવા, જળ, જમીન અને અવાજનું પ્રદૂષણ રોકવું અને આવા પ્રદૂષણો દ્વારા પર્યાવરણને નુકસાન થતું અટકાવવું.

પર્યાવરણની સુરક્ષા દરેક દેશ માટે ચિંતાનો વિષય બન્યો છે. પર્યાવરણની સુરક્ષા અને સંવર્ધન માટે અંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સક્રિય પ્રયત્નો થયા છે. એન્ટાર્કટિકા ખંડનું પર્યાવરણ જાળવવાનો પ્રોટોકોલ,

જૈવ વિવિધતા જાળવવાની સંધિ, મહાસાગરોમાંની જૈવિક અને માછીમારી સંપત્તિને જાળવવાની સંધિ, વિવિધ પ્રદૂષણયુક્ત વાયુને ફેલાતો અટકાવવા માટેના પ્રોટોકોલ, બ્લેલના શિકારના નિયમો

અંગેના કરાર, ઓઝોનના સ્તરને બચાવવા અંગે મોન્ટ્રીયલ, મોસમ પરિવર્તન માટે જવાબદાર મનાતા ગ્રીનહાઉસ ગેસનું ઉત્સર્જન ઘટાડવાની સંધિ જેવા કેટલાંય વૈશ્વિક કરારો અસ્તિત્વમાં છે. ગ્રીન હાઉસ ઈફેક્ટ, ગ્લોબલ વોર્મિંગ, ક્લાઈમેન્ટ ચેન્જ જેવી પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ એ વૈશ્વિક કક્ષાની સમસ્યાઓ છે. કોઈ સ્થાનિક પર્યાવરણીય સમસ્યાની અસર જે તે સ્થળ પૂરતી રહેતી નથી. તેથી અસર ઘણાં મોટા વિસ્તારોમાં અને મોટાભાગે લાંબાગાળાની હોય છે.

પર્યાવરણની સમસ્યા માટે “વધુ વૃક્ષો વાવો”ની ઝુંબેશ અતિ અનિવાર્ય છે. “વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસે” સહુ સંકલ્પ લઈએ અને પ્રાકૃતિક સંપદાના સંરક્ષણ અને સંવર્ધન થકી આપણા જીવનને ટકાઉ બનાવીશું.

‘વૃક્ષો વાવીએ’ જીવન બચાવીએ

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

મિશન-૨૦૨૬ અંતર્ગત

સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ભાઈ-બહેનો માટે મહેસૂલી, કાનૂની, સમાજસુરક્ષાને સંલગ્ન પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે સરદારધામની આગવી પહેલ (initiative)

સમસ્ત પાટીદાર સમાજના ખેડૂત મિત્રો, રીઅલ એસ્ટેટ સાથે સંકળાયેલ ડેવલપર્સ, વ્યાપારી/ઔદ્યોગિક મિત્રો તેમજ સમાજસુરક્ષાને લગતા પ્રશ્નો અંગે તમામ ભાઈ-બહેનોને જણાવવાનું કે મહેસૂલી, કાનૂની તેમજ સમાજસુરક્ષાને લગતા પ્રશ્નોના ઉકેલ અને જરૂરી માર્ગદર્શન અર્થે નિ:શુલ્ક માર્ગદર્શન કેન્દ્ર શરૂ કરેલ છે, જેમાં નિવૃત્ત આઈ.એ.એસ. અધિકારીઓ, મહેસૂલી વિભાગના અનુભવી નિવૃત્ત અધિકારીઓ, નિવૃત્ત આઈ.પી.એસ. અધિકારીઓ, પોલીસ વિભાગના નિવૃત્ત અધિકારીઓ, ગુજરાત હાઈકોર્ટના એડવોકેટ તેમજ કાયદાના તજજ્ઞોની સેવાઓ દ્વારા પ્રશ્નોના નિરાકરણ માટે સેવા આપવાનો નિર્ધાર કરેલ છે.

www.sardardham.org ઉપર ઉપલબ્ધ નિયત અરજી ફોર્મમાં અથવા સાદી અરજીમાં વિગતો દર્શાવી નીચેના સરનામે મોકલી આપવા વિનંતી. આપના પ્રશ્નોના નિરાકરણ માટે સંબંધિત ક્ષેત્રની ટીમ સમક્ષ આપને રૂબરૂ બોલાવવામાં આવશે, જેની સૌ સંબંધકર્તાએ નોંધ લેવા વિનંતી.

ગગજી સુતરિયા
પ્રમુખ સેવક

સી. એલ. મીના IAS (Retd)
ડાયરેક્ટર, સિવિલ સર્વિસ

એચ. એસ. પટેલ IAS (Retd)
સી. ઈ. ઓ.

ડી. જે. પટેલ IPS (Retd)
એડવાઈઝર – સમાજ સુરક્ષા

સરદારધામ

વૈષ્ણોદેવી સર્કલ, એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

www.sardardham.org • info.sardardham@gmail.com • 91 7575001428

સરદારધામ

વિશ્વ પાટીદાર સમાજ

આપના વિચારો રજૂ કરવાની સુવર્ણ તક

નમસ્કાર અમારા આત્મીય પાટીદાર બંધુ-ભગિનીઓ,

સરદારધામ વિચારચાત્રામાં વધુ ને વધુ લોકો તન-મન-ધનથી જોડાય તેમજ લોકોને તેમના વિચારો રજૂ કરવાની તક મળે તેવા શુભ આશયથી 'સરદારધામ એક વિચાર ઇ-મેગેઝિન' માં નીચેના વિષયો પર અસરકારક, ઉપયોગી, મુદ્દાસર લેખ મંગાવવાનું મેગેઝિન કમિટી તરફથી નક્કી કરેલ છે. આવેલ લેખમાંથી કમિટી દ્વારા પસંદ કરાયેલ લેખ જે તે વ્યક્તિના નામ અને ફોટા સાથે મેગેઝિનમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે. લેખ મોકલવાની છેલ્લી તારીખ દરેક મહિનાની ૨૦ તારીખ રહેશે. ત્યારબાદ આવેલ લેખ જો પસંદ થશે તો આગામી અંકમાં પ્રકાશિત થશે.

આપનો લેખ magazine.sardardham@gmail.com પર Word ફોર્મેટમાં આપના નામ, નંબર, વિષય અને ફોટા સાથે મેઇલ કરવો.

લેખ માટેના વિષય નીચે મુજબ રહેશે.

- ૧) સ્ત્રીસશક્તિકરણ
- ૨) બિઝનેસ
- ૩) મોટીવેશનલ
- ૪) શિક્ષણ
- ૫) સરકારની આગામી યોજનાઓ
- ૬) ફેશન
- ૭) સફરસ સ્ટોરીઝ
- ૮) ભાવિ પડકારો
- ૯) તંદુરસ્તી
- ૧૦) પ્રવાસ
- ૧૧) પ્રશ્નોત્તરી - કાનુન / મહેસુલ / સમાજ / ખેતી / જનરલ
- ૧૨) પ્રાકૃતિક ખેતી (ઓર્ગેનિક ખેતી)
- ૧૩) સ્પોર્ટ્સ

મેગેઝિનમાં લેખ માટે કે અન્ય કોઈ માહિતી માટે
૯૮૭૯૯૯૪૯૯૭/ ૭૫૭૫૦૦૧૫૯૯ પર સંપર્ક કરવો.

સરદારધામ, વેષ્ટોદેવી સર્કલ, એસ.પી.રીંગ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૧

[/Sardardham1](https://www.facebook.com/Sardardham1) • [/sardardham_](https://www.youtube.com/channel/UCsardardham) • www.sardardham.org • info.sardardham@gmail.com
+91 7575001548 • [@sardardham_](https://www.twitter.com/sardardham) • [Sardardham_Info](https://www.facebook.com/Sardardham_Info) • [/Sardardham](https://www.youtube.com/channel/UCsardardham)

સરદારધામ ભવનના ગૌરવંતા ભામાશાસ્ત્રીઓ

શ્રી ગોવિંદભાઈ એલ. ધોળકિયા
શ્રી રામકૃષ્ણ એક્સપોર્ટ, સુરત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

મેઘમણી પરિવાર

(મેઘમણી ગ્રૂપ)
અમદાવાદ

શ્રી લલજીભાઈ ડી. ડાલિયા
(બાદશાહ) GOPIN, સુરત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

સ્વ. શ્રી પોપટભાઈ એન. ડુંગરાણી
જયકન પાર્ક પ્રા. લિ., સુરત

CA વી.વી. પટેલ
યુ. આર. એનજી
અમદાવાદ
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી જશવંત એ. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ-અમદાવાદ
સિવિલ સર્વિસ સેન્ટરના નામકરણના દાતાશ્રી
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

સરદારધામના ગૌરવંતા દાતાશ્રીઓ

શ્રી રણછોડભાઈ જોઈતારામ પટેલ
રણજીત બિલ્ડર્સ લિ. પરિવાર
(સરદાર સાહેબની પ્રતિમાના દાતાશ્રી)
અમદાવાદ
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી પારૂલભાઈ એલ. કાકડિયા
નિશાંત એન્ટરપ્રાઈઝ પ્રા. લી., વડોદરા
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી રમેશભાઈ એ. પટેલ
રમેશ પટેલ બિલ્ડર્સ પ્રા. લી., વડોદરા
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી વિપુલભાઈ વી. ગજેરા
નીલ પીગમેન્ટ પ્રા. લી., અંકલેશ્વર
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી દુધ્યંતભાઈ આર. પટેલ
એસ્ટુલ સ્ટેટીક પ્રા. લિ. વડોદરા
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી પ્રભુલાલભાઈ એમ. ધોળુ
પી.સી. પટેલ ઈન્ફ્રા પ્રા. લી.
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી રમેશભાઈ કે. બલર
એરોસ્પેસ એન્જિનિયર
યુ.એસ.એ.
ભૂમિદાતાશ્રી મધ્ય ગુજરાત
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી મુક્તલાલ વી. પટેલ
પટેલ બ્રધર્સ, યુ.એસ.એ.
ઓડિટોરિયમ હોલના દાતાશ્રી
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

ડૉ. ચિતરંજનભાઈ એ. પટેલ
યુ.એસ.એ.
ઈ-લાઈબ્રેરીના દાતા

શ્રી લાલજીભાઈ ડી. પટેલ
ધર્મનંદન ડાયમંડ, સુરત
મલ્ટીપર્પંજ હોલના દાતાશ્રી
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી કાંતિભાઈ વી. ઉકાણી
ભૂમિ ડેવલોપર્સ, અમદાવાદ
ડાઈનિંગ હોલના દાતાશ્રી
સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી માધવજીભાઈ ડી. માંગુકિયા
લેન્ડ માર્ક, સુરત
કન્યા છાત્રાલય વિંગના દાતાશ્રી

શ્રી દર્શનભાઈ એન. પટેલ
વિની કોસ્મેટીક્સ પ્રા. લી.
અમદાવાદ
મલ્ટીપર્પંજ હોલના દાતાશ્રી

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી જ્યંતિભાઈ વી નારોલા
શ્રી રામ કિશા એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી જ્યંતિભાઈ એમ.પટેલ
મેઘમણી ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી નટુભાઈ એમ.પટેલ
મેઘમણી ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી રમેશભાઈ એમ.પટેલ
મેઘમણી ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી જ્યંતિભાઈ વી. બાબરિયા
અવધ-અંજની ગ્રુપ,
સુરત

શ્રી મનજીભાઈ પી. ડુંગરાણી
ગોપાલ બિલ્ડસ
સુરત

શ્રી મનજીભાઈ એન. ડુંગરાણી
ગોપાલ બિલ્ડસ
સુરત

શ્રીમતી સુધા જે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

કુ. હેપી જે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી તારકભાઈ એલ. કાકડિયા
લક્ષ્ય ગ્રુપ
વડોદરા

શ્રી છગનભાઈ એમ. ધોળુ
પી.સી. પટેલ ઈન્ફ્રા પ્રા. લી.
વડોદરા

શ્રી જગદીશભાઈ વી. ભુવા
પ્રોસેસો પ્લાસ્ટ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી ગોવિંદભાઈ એલ. કાકડિયા
શીતલ મેન્યુફેક્ચરીંગ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી પ્રવિણભાઈ ઓ. ભાલોડિયા
ઓર્પેટ ગ્રુપ
મોરબી

શ્રી નવિલભાઈ પી. ભાલોડિયા
ઓર્પેટ ગ્રુપ
મોરબી

શ્રી વનિતાબેન પી. ભાલોડિયા
અજંતા ગ્રુપ
મોરબી

શ્રી મનજીભાઈ એ. પટેલ
MLA-વઢવાણ, મેક્સન
ફાર્મા પ્રા. લી., સુરેન્દ્રનગર

શ્રી કનુભાઈ એમ. પટેલ
મોન્ટે કાર્લો લી.
અમદાવાદ

શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ પી. પટેલ
ફિલ્ડ માર્શલ
રાજકોટ

શ્રી વલ્લભભાઈ એસ. લખાણી
કિરણ જેમ્સ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી દિપેશભાઈ પી. સુમ્બરિયા
ભવ્ય કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી શશિભાઈ વી. પટેલ
સદ્ભાવ એન્જી. લી.
અમદાવાદ

શ્રી વલ્લભભાઈ ડી. વઘારિયા
વી. ડી. ગ્લોબલ કં.
મુંબઈ

શ્રી અનિલભાઈ એન. દેવાણી
દેવાણી એન્ડ કંપની
અમદાવાદ

શ્રી કાંતિભાઈ એલ. ગઢિયા
સહજાનંદ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી ગણેશભાઈ એમ. સોજાકા
સૂર્યમ, પ્રોજેક્ટસ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી દક્ષેશભાઈ એ. બોધરા
ગિસામ એન્ટરપ્રાઈઝ
સુરત

શ્રી જ્યંતિભાઈ ડી. પટેલ
વ્રજ ડેવલોપર્સ
ભાવનગર

શ્રી રાજેશભાઈ એમ. કાકડિયા
એચ. ઓ. એકં.
અમદાવાદ

શ્રી મનહરભાઈ એમ. કાકડિયા
બ્લેઝિંગ ઈન્ફ્રા ડેવલોપર્સ
સુરત

શ્રી કાંતિભાઈ એન. પટેલ- (રામ)
અમદાવાદ

શ્રી દિયાળભાઈ કે. વઘારિયા
કપુ જેમ્સ
મુંબઈ

શ્રી અજયભાઈ ડી. શ્રીધર
શ્રીધર કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રીમતી પલ્લવીબેન એ. શ્રીધર
અમદાવાદ

શ્રી સંજયભાઈ કે. સાવલિયા
સાવલિયા બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કે. આઈ. પટેલ
એરિસ ઓર્ગેનીક પ્રા. લી.
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી શરદભાઈ જી. પટેલ
વર્ણીરાજ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી કિશોરભાઈ બી. વિરાણી
કાર્પ ઈમ્પ્રોક્ષ
સુરત

શ્રીમતી સ્મિતાબેન એચ. અમીન
પુણે

શ્રી મૌલેષભાઈ ડી. ઉકાણી
બાન લેબ્સ લી.
રાજકોટ

શ્રી સવજીભાઈ ડી. ધોળકિયા
હરિકિશ્ના એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી નીતિન ભાઈ આર. પટેલ
ગાય છાપ બેસન
અમદાવાદ

શ્રી અરવિંદભાઈ ડી. તેજાણી
તેજાણી એન્ટરપ્રાઈઝ
સુરત

શ્રી આનંદભાઈ એ. પટેલ
એપોલો ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી મનજીભાઈ પી. પટેલ
તામિ એક્સપોર્ટ
મુંબઈ

ડૉ. દશરથભાઈ વી. પટેલ
ગુજરાત મલ્ટીગેસ બેઝ
કેમિકલ્સ પ્રા.લિ., મહેસાણા

શ્રી જયસુખભાઈ ઓ. પટેલ
ઓરેવા ગ્રૂપ
મોરબી

શ્રી એન. કે. પટેલ
સન બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી પી. એસ. પટેલ
પી. એસ. પી. પ્રોજેક્ટ લી.
અમદાવાદ

શ્રી દશરથભાઈ એમ. પટેલ
સમર્થ ગ્રાયમંડ
વિસનગર

શ્રી હંસરાજભાઈ એ. ગોંડલિયા
અલિન્દ્રા ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી રણછોડભાઈ કે. દેવોજી
રત્નલા એક્સપોર્ટ પ્રા.લી.
નવસારી

શ્રી ભુપતભાઈ પી. રામોલિયા
ધનવીન પીગમેન્ટ્સ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી કેશવભાઈ એચ. ગોટી
ગ્લો સ્ટાર
સુરત

શ્રી ચિંતનકુમાર કે. ગોટી
ગ્લો સ્ટાર
સુરત

શ્રી હરેશભાઈ ડી. મોરડિયા
મહાદેવ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી ગણપતભાઈ આઈ. પટેલ
ગણપત યુનિવર્સિટી
યુ.એસ.એ.

શ્રીમતી મંજુલાબેન જી. પટેલ
ગણપત યુનિવર્સિટી
યુ.એસ.એ.

શ્રી પ્રમુખભાઈ ડી. પટેલ
શ્રીરંગ કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી કરશનભાઈ જી. પટેલ
આર. કે. સિન્થેસીસ લી.
અમદાવાદ

શ્રી કંચનભાઈ બી. પટેલ
કે. બી. જ્વેલર્સ
અમદાવાદ

શ્રી જીવરાજભાઈ એસ. ગાબાણી
મીરા જેમ્સ
સુરત

શ્રી કિશોરભાઈ વી. વિરમગામા
આયર્ન ટ્રાયબેન્ડ
અમદાવાદ

શ્રી રમેશભાઈ બી. મેશિયા
કર્ણાવતી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રવિણભાઈ એચ. લખાણી
યોગી ઈન્ટરમિડિયેટ્સ પ્રા.લી.
અમદાવાદ

ડૉ. કિરણભાઈ સી. પટેલ
યુ.એસ.એ.-ફ્લોરિડા

શ્રીમતી પલ્લવીબેન કે. પટેલ
યુ.એસ.એ.-ફ્લોરિડા

શ્રી બી. કે. પટેલ
ડાયનેમિક કલરીંગ લીવર્સ
અમદાવાદ

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ એમ. પટેલ
અખુંજા ઈન્ટરમીડિયેટ્સ
કડી

શ્રી આશિષભાઈ એ. પટેલ
અવની સીડ્સ લી.
અમદાવાદ

શ્રી અંબાલાલ એમ. પટેલ
અવની સીડ્સ લી.
અમદાવાદ

શ્રી રવજીભાઈ પી. વસાણી
વસાણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી દિલીપભાઈ પી. પટેલ
રાજા ઈન્સ્ટીટ્યુટ
કડી

શ્રી બાબુભાઈ એલ. નારોલા
નારોલા જેમ્સ
સુરત

શ્રી જીવણભાઈ જી. ગોવાણી
શુભજીવન બિલ્ડર્સ પ્રા.લિ.,
મુંબઈ

શ્રી ભરતભાઈ એચ. રાઢિયા
એચ.ઓ. એફ. ફર્નિચર
અમદાવાદ

શ્રી લલિતભાઈ કે. પટેલ
મેઘમણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી કિરણભાઈ એમ. પટેલ
મેઘમણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ ડી. પટેલ
સૂર્યા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી ચિંતેપભાઈ એમ. શેટા
અમૃત જેમ્સ
મુંબઈ

શ્રી ગોવિંદભાઈ જી. વરમોરા
સનસાઈન રાઈલ્સ પ્રા.લી.
મોરબી

શ્રી જીનેન્દ્રભાઈ એમ. પટેલ
કે. પટેલ કેમો ફાર્મા પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી પ્રશાંતભાઈ વી. વાંછાણી
મે.સ્વીસ પેક.પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી શેવેષભાઈ પી. લુખી
જે. કે. સ્ટાર
મુંબઈ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એમ. શંકર
શિવમ એક્ષપોર્ટ
મુંબઈ

શ્રી ધીરુભાઈ જે. બાબરિયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી પ્રકાશભાઈ પી. વરમોરા
વરમોરા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી અરવિંદભાઈ પી. અણદાણી
અંકિતા કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રી દિલીપભાઈ ડી. કોઠિયા
પ્રમુખ શ્રી કોઠિયા હોસ્પિટલ
અમદાવાદ

શ્રી મનસુખભાઈ એન. દેવાણી
શાંતિ કન્સ્ટ્રક્શન
જામનગર

ડૉ. ત્રિભુવનભાઈ એન. પટેલ
કન્સલ્ટન્ટ સર્જન એન્ડ
ગેસ્ટ્રોલોજિસ્ટ, અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ બી. પટેલ
(દિનુમામા) (EX.MLA-વાદરા)
નિવિક ઈન્સ્ટીટ્યુટ પ્રા.લિ.
વડોદરા

શ્રી મંગળભાઈ જી. પટેલ
મુંબઈ

શ્રી નારણભાઈ જી. પટેલ
મુંબઈ

શ્રી ભરતભાઈ આર. મોહપરા
યુ.એસ.એ.

ડૉ. રાજ પટેલ
યુ.એસ.એ.

શ્રી વલ્લભભાઈ જી. કાકડિયા
એમ.એલ.એ.
ઠક્કરબાપાનગર અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ સી. બોરડ
બોરડ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ એમ. પટેલ
પૂર્વ અધ્યક્ષ ઓગ્ર એન્ડ પૂર્વ સંસદ સભ્યશ્રી
અમદાવાદ

શ્રી વસંતભાઈ એસ. પટેલ
સરદાર પટેલ વિદ્યાલય
સુરેન્દ્રનગર

શ્રી સુરેશભાઈ આર. પટેલ
શાયોના લેન્ડ કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી બાબુલાલ એ. સાવલિયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી રાજેશભાઈ બી. બાંભરોલિયા
શરણ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી નિમિષભાઈ કે. પટેલ
એન. કે. પ્રોટીન્સ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી કાનજીભાઈ કે. પટેળી
નિશ્રીન ટ્રેડિંગ એન્ડ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી પરેશભાઈ એન. પટેલ
શ્રી પુષ્કર કન્સ્ટ્રક્શન કંપની,
અમદાવાદ

શ્રીમતી મોનાબેન એન. પટેલ
વાઈઝમેન ગ્રૂપ, અમદાવાદ

શ્રી ભરતભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી પ્રકાશભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

શ્રી હિતેન્દ્રભાઈ એમ. ભગત
યુ.એસ.એ.

શ્રી બિપીનભાઈ વી. ડેસદડિયા
સંજય કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
રાજકોટ

શ્રી વિનુભાઈ એમ. ગોબરિયા
મહર્ષિ લેબોરેટરી પ્રા. લી.
પાનોલી, અંકલેશ્વર

શ્રી પ્રહ્લાભાઈ જી. સુતરિયા
હીરાકો ઈન્ડિયા પ્રા.લિ.
મુંબઈ

શ્રી જીવરાજભાઈ કે. સુતરિયા
મિરામ્બિકા એન્જિનિયર્સ
સુરત

શ્રીમતી કાશીબેન બી. સુતરિયા
સુરત

શ્રીમતી રસીલાબેન બી. સુતરિયા
લક્ષ્મી કાઈ
બેલ્જયમ

શ્રી જગદીશભાઈ ડી. સુતરિયા
યુ.એસ.એ.

સ્વ.શ્રી નાગજીભાઈ જે. સુતરિયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી બીખાભાઈ એન. સુતરિયા
સુરત

શ્રી ગોપેશભાઈ જી. સુતરિયા
સુતરિયા ડેવલોપર્સ,
અમદાવાદ

શ્રીમતી વસંતબેન જી. સુતરિયા
અમદાવાદ

ગગજીભાઈ સુતરિયા
પ્રમુખ સેવક-સરદારધામ
અમદાવાદ

માન. શ્રી નીતિનભાઈ આર. પટેલ
નાયબ મુખ્યમંત્રીશ્રી - ગુજ. રાજ્ય
અમદાવાદ

શ્રી સૌરભભાઈ વાય. પટેલ
Ex. એમ. એલ. એ., ગુજરાત રાજ્ય
ગાંધીનગર

શ્રી હસમુખભાઈ વી. કોઠિયા
વાસુ બિલ્ડર્સ, અંકલેશ્વર

શ્રી આલાપભાઈ એસ. પટેલ
પોપ્યુલર બિલ્ડર પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી કનુભાઈ એસ. પટેલ
વોલવેમ્પ ટ્રાન્સફોર્મર લિ.
વડોદરા

શ્રી ગુણવંતભાઈ બી. સોજિયા
એવલોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી રુપેશભાઈ બી. શિરોયા
ધરતીધાન એનાઈટ્સ પ્રા. લી.
મુંબઈ

શ્રી રાકેશભાઈ એચ. દુધાત
શ્રી હરિ ગ્રૂપ
આફ્રિકા

શ્રી કમલેશભાઈ સી. પટેલ
વેસ્ટ કોસ્ટ કામા વર્કસ લી.
અમદાવાદ

શ્રી કાંતિભાઈ એમ. ભાવાણી
સિદ્ધિ ગ્રૂપ
મુંબઈ

શ્રી કિરીટભાઈ એમ. ભાવાણી
સિદ્ધિ ગ્રૂપ
મુંબઈ

સ્વ.શ્રી રોહિતભાઈ જે. પટેલ
EX. એમ. એલ. એ. -મેગનેટ ઈન્ડોક્શન પ્રા. લિ.
આણંદ

શ્રી વીરજીભાઈ ડી. સુખડિયા
ઓમ ઓર્ગેનાઈઝેશન
અમદાવાદ

શ્રી નવીનચંદ્ર એસ. ધોળુ
દુર્ગા કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
વડોદરા

શ્રી શાંતિલાલ એસ. ધોળુ
દુર્ગા કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
વડોદરા

શ્રી આનંદભાઈ આર. પટેલ
મેઘમણી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ ડી. પટેલ
તેજસ પોલિપેક પ્રા. લી.
વડોદરા

શ્રી અખજીભાઈ કે. ધોળુ
મહાલક્ષ્મી ઈન્ડા પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી અતિતભાઈ એમ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી ભુપેન્દ્રભાઈ આર. ધોળુ
એમ. એલ. એ.
ઘાટલોડિયા, અમદાવાદ

શ્રી જયંતિભાઈ એસ. પટેલ
શ્રીરંગ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રા. લિ.
અમદાવાદ

શ્રી કાળુભાઈ એમ. જાલાવાડિયા
રાજશ્રી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી બાબુભાઈ જે. પટેલ
એમ.એલ.એ., ટ્રસ્ટી
અમદાવાદ

શ્રી મનુભાઈ એન. જીયાણી
શ્રી હરિ ઈમ્પેક્ષ
મુંબઈ

શ્રી કંદર્પભાઈ કે. અમીન
આચિંત ઓર્ગનાસીસ લી.
અમદાવાદ

શ્રી પરેશભાઈ એમ. ગજેરા
શિવમ ડેવલોપર્સ એન્ડ કંસ્ટ્રક્શન
ગુજરાત પ્રેસિડન્ટ, રાજકોટ

શ્રી ભરતભાઈ કે. બોધરા
ક્રુવ કોટન પ્રોસેસિંગ પ્રા. લી.
જસદણ

શ્રી નંદલાલભાઈ એલ. માંડવિયા
મે. નંદલાલ એલ. માંડવિયા
રાજકોટ

શ્રી શેખરભાઈ જી. પટેલ
ગણેશ હાઈસીંગ લી.
અમદાવાદ

શ્રી મહંકભાઈ એસ. પટેલ
વડોદરા

શ્રી હરેશભાઈ ડી. પરવાડિયા
સુરત

શ્રી મનસુભાઈ એમ. કમોપરા
રૂદ્ર ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી મનહરભાઈ જે. સાંચપરા
યુરો કુડસ
સુરત

શ્રી રમેશભાઈ પાટીદાર
(બહેરીનવાળા) સન હોટેલ
એન્ડ રિસોર્ટ, રાજસ્થાન

શ્રી વિવેકભાઈ પી. પટેલ
આયર્ન ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કિરીટભાઈ ડી. પટેલ
બરોડા બુશીંગ એન્ડ ઈન્સ્યુલેટર્સ
એલ.એલ.પી., વડોદરા

શ્રી ભુપતભાઈ કે. ભાયાણી
એમ. એમ. યાર્નસ પ્રા. લી.
જસદણ

શ્રી કમલેશભાઈ કે. ગોડલિયા
તક્ષશિલા ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી જીતુભાઈ એસ. વાઘણી
એમ.એલ.એ.
ભાવનગર

શ્રી પ્રવિણભાઈ બી. રાબડિયા
શ્રીનોવેટ ઓર્ગેનીક પ્રા. લી.
પાદરા, વડોદરા

શ્રી પ્રવિણભાઈ એસ. પટેલ
આદર્શ એન્ટરપ્રાઇઝ
વડોદરા

શ્રી હિનેશભાઈ બી. પંચાણી
(બાપુનગર વોર્ડ કોર્પોરેટર)
દેવમ ડેવલોપર્સ, અમદાવાદ

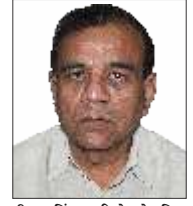
શ્રી ભૂપેશભાઈ એસ. પટેલ
મધરલેન્ડ ઈન્ટીગ્રેટેડ
અમદાવાદ

શ્રી અશોકભાઈ ડી. બાબરિયા
ઝ-બી ફિલ્મ્સ પ્રા.લિ.,
વડોદરા

શ્રી યતુરભાઈ એન. કથીરીયા
યુ.એસ.એ.

શ્રી અરવિંદભાઈ એ. દોમડિયા
કૃષાલ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા. લી.
રાજકોટ

શ્રી આશિષભાઈ કે. પટેલ
આસ્થા બિલ્ડર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ પટેલ
એંબિકા ટ્રેડર્સ
વડોદરા

શ્રી ગોપાલભાઈ ડી. પટેલ
મલક શાસકીટ પ્રા. લી. - જામનગર એવમ્
પ્રમુખશ્રી કાલાવાડ અકબરી કન્યા છાત્રાલય
જામનગર

શ્રી ધનશ્યામભાઈ પી. હિરપરા
અમદાવાદ

શ્રી યતુરભાઈ આર. ચોડવડિયા
પુષ્કર શ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ ડી. સંવાણી
બાબરીયા ઈસ્ટીટ્યુટ ઓફ
ટેકનોલોજી, વડોદરા

શ્રી જગદીશભાઈ બી. પટેલ
પ્રેસીડન્ટ, રાજપથ કલબ
અમદાવાદ

ડૉ. જગદીશભાઈ સંખિયા
સખીયા સ્કીન કલીનીક
સુરત

શ્રી નિકમભાઈ જે. પટેલ
પ્રેસીડન્ટ - ઈન્ડિયા
અમદાવાદ

શ્રી દિલીપભાઈ બી. પટેલ
કાવ્યરત શ્રૂપ
ગાંધીનગર

શ્રી વીરુભાઈ પી. ઉડાણી
શિવમ્ એન્ટરપ્રાઇઝ
સુરત

શ્રી નાનુભાઈ કે.સાવલિયા
સુખવીલા ડેવલોપર્સ
સુરત

સરદારધામના ગૌરવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી નારાયણભાઈ વી. પટેલ
પૂર્વ ચેરમેન સરદાર
સરોવર/ગુડા, વડોદરા

શ્રી નિરવભાઈ ડી. ખુંટ
પુષ્પ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી બાબુભાઈ એન. પટેલ
સરસ્વતી રાઈસ મિલ
અમદાવાદ

શ્રી ભગીરથભાઈ એમ. બાલધા
સુરત

શ્રી ભીખુભાઈ પી. વીરાણી
બાલાજી વેકસ ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી માણેકભાઈ એસ. લાઠિયા
બી. માણેક એક્સપોર્ટ
સુરત

શ્રી મિતેષભાઈ આર. પટેલ
સંસદસભ્ય
આણંદ

શ્રી મુકેશભાઈ પટેલ,
સિધ્ધિ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી રમેશભાઈ વી. ટીલારા
અવધ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર
રાજકોટ

શ્રી રવજીભાઈ જી. કથિરિયા
ભૂમિ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી રાજેશભાઈ એ. પટેલ
વડોદરા

ડૉ. વિક્રમભાઈ ધુડુક
યુ.એસ.એ.

શ્રીમતી રંજનબેન વી. ધુડુક
યુ.એસ.એ.

શ્રી વલ્લભભાઈ પી. કાહોદરીયા
સાગર બિલ્ડર પ્રા. લિ.
સુરત

શ્રી વિરેન્દ્રભાઈ એ. પટેલ
વી. પોપ્યુલર ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી શંકરભાઈ પટેલ
વાઈટ-ઓ-કેમ
અમદાવાદ

શ્રીમતિ વર્ષાબેન એસ. પટેલ
વાઈટ-ઓ-કેમ
અમદાવાદ

શ્રી વિશ્રામભાઈ જે. પટેલ (વરસાણી)
વિજય કન્સ્ટ્રક્શન
Seychelles - આફ્રિકા

શ્રી શ્રીકાંતભાઈ સિતાપરા
રૂવુરાજ કેઆન્સીસ
વડોદરા

શ્રી સંજયભાઈ વી. પટેલ
આત્મીય ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી સતિષભાઈ એમ. પટેલ
માજી ધારાસભ્ય
(કરજીણ) વડોદરા

શ્રી હિંમતભાઈ આર. કોલરિયા
પુષ્ક ગારમેન્ટ પાર્ક
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ બી. સાકરિયા
સેક્ટરી-સૌરાષ્ટ્ર લેઉઆ પટેલ
સમાજ, મણીનગર, અમદાવાદ

શ્રી જાદવભાઈ આર. મોણપરા
યુ.એસ.એ.

શ્રી કૌશલભાઈ પટેલ (MD)
આર્યન ઈન્ફ્રા પ્રા.લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ધનજીભાઈ જે. રાખોલિયા
મિનાબી ડાયમંડ
સુરત

શ્રી હરિભાઈ બી. પીપળિયા
સેજલ ક્રેશન
અમદાવાદ

શ્રી મગનભાઈ કે. રાખોલિયા
શિવ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી જસ્મતભાઈ એન.વીડિયા
સુરત

શ્રી માવજીભાઈ પી. સવાણી
એલ.પી.સવાણી ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી મનીષભાઈ પી. જીવાણી
આનંદ ઈન્ટરનેશનલ
મુંબઈ

શ્રી ધનજીભાઈ એલ. કળવિયા
સુરત

શ્રી ગોરખભાઈ આર. આસોદરીયા
MD - રઘુવીર ડેવલોપર્સ
સુરત

શ્રી ચંદુભાઈ જે. કોરાટ
MD - રઘુવીર ડેવલોપર્સ
સુરત

શ્રી જશુભાઈ બી. પટેલ
લેન્ડ ડેવલોપર્સ
વડોદરા

શ્રી જશવંતભાઈ કે. પટેલ
સિવિલ કોન્સ્ટ્રક્શન
વડોદરા

સરદારધામના ગૌરવવંતા સ્થાપક ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી જયંતિભાઈ બી. પટેલ
જે. બી. પટેલ એન્ડ કંપની
વડોદરા

શ્રી મહેશભાઈ પટેલ
MD - PHILODEN ઈન્ડસ્ટ્રીઝ પ્રા.લિ.
વડોદરા

શ્રી કાંતિભાઈ એસ. અમૃતિયા
પૂર્વ ધારાસભ્ય
મોરબી

શ્રી મોહનલાલ કે. ધોળુ
મહાલક્ષ્મી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિ.
અમદાવાદ

ડૉ. શ્રી નટવરલાલ વી. રામાણી
રાજકોટ
(હાલ USA)

શ્રી રમેશભાઈ એલ. પટેલ
સુરત

શ્રી શિવજીભાઈ કે. ધોળુ,
મહાલક્ષ્મી ગ્રુપ-નીલકંઠ માર્કેટિંગ કંપની
અમદાવાદ

શ્રી મહેશભાઈ ડી. પટેલ
આદિત્ય સાયન્ટિફિક
વડોદરા

ડૉ. નટુભાઈ કે. રાજપરા
Westminster MD-USA, સુપ્રિટેન્ડેન્ટ &
મેડિકલ ડિરેક્ટર નિર્દોશાનંદજી હોસ્પિટલ ટીબી

શ્રી નિલેષભાઈ પટેલ
Calla Associates
વડોદરા

શ્રી હીરાલાલ કે. ધોળુ
Executive Director-મહાલક્ષ્મી ઈન્ફ. લી.,
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી ભાવેશભાઈ આર. પટેલ
વડોદરા

શ્રી રોહિતભાઈ બી. પટેલ
રમેશ પટેલ બિલ્ડર્સ પ્રા.લિ.
વડોદરા

શ્રી અમિતભાઈ એન. પટેલ
અમદાવાદ

શ્રી સંદિપભાઈ બી. પડસાળા
બી.નાનજી એન્ટરપ્રાઈઝ લી.
અમદાવાદ

શ્રી મયુરભાઈ બી. સોજા
મણિ એક્સપોર્ટ
સુરત

શ્રી છગનભાઈ એચ. આરદેશણા
જગતાત મીનેરલ પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી અરવિંદભાઈ એસ. પટેલ
યુ.એસ.એ.

શ્રી હિંમતભાઈ કે. રૂડાણી
કિખા ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ ટી. પટેલ
રોયલ લેમિનેટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી પારસભાઈ એમ. પટેલ
પ્રવેગ કોમ્યુનિકેશન્સ લી.
અમદાવાદ

શ્રી શૈલેષભાઈ પી. ડાવરિયા
ડાવરિયા બ્રધર્સ પ્રા.લી.
સુરત

શ્રી ચંદુભાઈ એમ. કોઈયા
શ્રી ગણેશ રેમેડાઈઝ પ્રા.લી
અંકલેશ્વર

શ્રી કિરીટભાઈ આર. પટેલ
કોરલ ફાર્મા કેમ
અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ જે. પટેલ
ચેરમેન-નર્મદા ખાંડ ઉદ્યોગ
સહકારી મંડળી, રાજપીપળા

શ્રી મહાસુખભાઈ એસ. પટેલ
અમરદીપ કેમીકલ્સ
અમદાવાદ

શ્રી અમિતભાઈ એલ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી અલ્કેશભાઈ એલ. પટેલ
મારૂતિ બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી ત્રિકમભાઈ જી. જાલાવાડિયા
ઉપપ્રમુખ - સરદારધામ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી સુનિલભાઈ ડી. પટેલ
ભરેરી ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રતાપભાઈ બી. પટેલ
હરસિધિ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
મુંબઈ

શ્રી શાંતિલાલ એસ. ધાનાણી
ડી. ડી. રિયાલીટી
વડોદરા

શ્રી ભગદેવભાઈ એમ. પટેલ
અવિરત ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી બિપીનભાઈ બી. વેકરિયા
ઈન્ડિયન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
અમદાવાદ

શ્રી મનોજભાઈ ટી. ડોબરિયા
ગોપાલચરણ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ એલ. પટેલ
ઓરબીસ એલીવેટર
અમદાવાદ

શ્રીમતી આશાબેન વી. પટેલ
વી. વી. પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી રાજીવકુમાર કાંતિલાલ પટેલ
અમરનાથ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી હરીભાઈ બી. ઉકાણી
વાસુ હેલ્થકેર
વડોદરા

શ્રી સુરેશભાઈ એમ. ભીંગરાડિયા
રામદેવ કમીકલ્સ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અંકલેશ્વર

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ જે. વડોદરિયા
મહાવીર ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કરમશીભાઈ ડી. પીઠડિયા
સિદ્ધાર્થ ઈન્સ્ટ્રક્શન પ્રા.લિ.
અંકલેશ્વર

શ્રીમતી હંસાબેન કે. પીઠડિયા
સિદ્ધાર્થ ઈન્સ્ટ્રક્શન પ્રા.લિ.
અંકલેશ્વર

શ્રી અજીતભાઈ ટી. પટેલ
અપોલો ગ્રૂપ
મહેસાણા

શ્રી રીપલભાઈ એન. પટેલ
પેરાગોન ઓર્ગેનિક્સ
વડોદરા

શ્રી મહતભાઈ બી. પટેલ
રાજકમલ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ બી. પટેલ
યુનિવર્સલ મેડીકેપ લી.
વડોદરા

શ્રી મનસુખભાઈ ડી. જાલાવાડિયા
યુનિટી કોર્પોરેશન
રાજકોટ

શ્રી પોપટભાઈ આર. ભાલાળા
જય શ્રી રામ એલ.એલ.પી.
યુ. એસ. એ.

શ્રીમતી ઉર્ષિલાબેન પી. ભાલાળા
યુ. એસ. એ.

શ્રી ભરતભાઈ બી. વઘાસિયા
કો. સેક્ટરેટરી સોરાષ્ટ્ર લે. પટેલ
અમદાવાદ

શ્રી દિનેશભાઈ બી. શ્યાણી
અવધેશ રિઅલ એસ્ટેટ ડેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી અરવિંદભાઈ કે. પટેલ
અનમોલ ઈન્ફાબિલ એલએલપી
(અમરનાથ ગ્રૂપ) અમદાવાદ

શ્રી ભીખુભાઈ જે. ગધેશરિયા
માર્તિ સ્ટોન ક્ષર કંપની
અંકલેશ્વર

શ્રી પ્રણયભાઈ અમીન
યુ. એસ. એ.

શ્રી ભરતભાઈ વી. ડોબરિયા
યુ. એસ. એ.

શ્રી કમલેશભાઈ પી. સાવલિયા
શાલિગ્રામ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જયેશભાઈ પી. પટેલ
અગ્રણી બિલ્ડર
અંકલેશ્વર

શ્રી કાંતિભાઈ વી. ભુવા
ડિમ્બલ પોલીમર્સ
વલ્લભવિદ્યાનગર

ડો. આર. જી. પટેલ
સન ફ્લાવર હોસ્પિટલ
અમદાવાદ

શ્રી શૈલેષભાઈ એમ. પટેલ (ચન્નભુજ)
ભુદરદાસ સેવાનિધિ ચેરિટીબલ
ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ

શ્રી જયેશભાઈ સી. પટેલ
વિમલ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

CA શ્રી બી. કે. પટેલ
બી. કે. પટેલ એન્ડ કં.
અમદાવાદ

શ્રી માવજીભાઈ પી. લુણાગરિયા
શારદા ઈન્ફા
અમદાવાદ

શ્રી પંકજભાઈ એમ. ઉકાણી
એમટેશ ડાય-કેમ
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી નાગજીભાઈ એન. શિંગાળા
શિવાલય કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી ભરતભાઈ ટી. પટેલ
રચના ડાયકેમ
અંકલેશ્વર

શ્રી રાજેશભાઈ બી. પાદરિયા
સૂર્યમ ઝૂપ
અમદાવાદ

શ્રી મહતભાઈ એમ. પટેલ
વિહિતા કેમ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી દિનેશભાઈ એ. પટેલ
ઊઝા-એ.પી.એમ.સી.
મહેસાણા

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ પી. માંગુકિયા
પ્રિન્સ ડાયમંડ
સુરત

શ્રી વિષ્ણુભાઈ પી. પટેલ
મારૂતિ ઈન્સ્ટ્રીઝ
અમદાવાદ

શ્રી પરસોત્તમભાઈ વી. કમાણી
ડોક્ટર પંપ
રાજકોટ

શ્રી કિરીટભાઈ જે. ભુવા
કિષ્કા એન્જનીયરીંગ એન્ડ
કન્સ્ટ્રક્શન કંપની, અંકલેશ્વર

શ્રી રમણભાઈ એમ. નાકરાણી
મે. કિરણ કેમિકલ્સ
અંકલેશ્વર

શ્રી કેતનભાઈ એન. પટેલ
ગણેશ ઈલેક્ટ્રિકલ્સ
અમદાવાદ

શ્રી સુરેશભાઈ એ. પટેલ
પ્રમુખશ્રી કેડાર (શુભ ઈન્કા)
સુરત

શ્રી જે. એમ. પટેલ
Dy.Sp.(Retd.)
સુરત

શ્રી ડી. એમ. પટેલ
પરકેટ ઈન્ફ્રાકોપ પ્રા. લિ.
મહેસાણા

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ કે. દેસાઈ
અમદાવાદ

શ્રી ઘનશ્યામભાઈ એ. પટેલ
વડોદરા

શ્રી હુતુભાઈ આર. સાંગાણી
સત્યમ ઝૂપ
અમદાવાદ

શ્રી કિરીટભાઈ ડી. પટેલ
મણિધર ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કાંતિલાલ બી. પટેલ
એનર્જી પ્રોસેસ ઈકવીપમેન્ટ્સ
વડોદરા

શ્રી રમેશભાઈ એમ. માંગુકિયા
લક્ષ્ય ડાયમંડ
સુરત

શ્રી હિતેષભાઈ પી. પટેલ
મુખી કોર્પોરેશન
અમદાવાદ

શ્રી હરેશભાઈ ડી. નવાપરા
યશ રસાયણ એન્ડ કેમિકલ્સ
પાનોલી, અંકલેશ્વર

શ્રી એફ. સી. પટેલ
હેલ્થ સ્ટુડ, એલ. એલ. સી.
અમદાવાદ

શ્રી ગીરીશભાઈ ડી. વાઘાણી
સ્વંમભે કેમિકલ્સ
વડોદરા

શ્રી મંગળદાસ જે. પટેલ
સોમેશ્વર ઝૂપ
મહેસાણા

શ્રી રમણભાઈ સી. પટેલ
શિમેર કેમિકલ્સ પ્રા. લી.
પાદરા, વડોદરા

શ્રી પ્રસન્નભાઈ એન. પોલરા
અમદાવાદ

શ્રી મહેશભાઈ જે. પટેલ
પ્રસા ઝૂપ
અંકલેશ્વર

શ્રી ભીમાભાઈ એચ. પટેલ
શપથ ઈન્કા. પ્રા. લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ગિરીશભાઈ ડી. પટેલ
શિવશંકર તસ્માકુ પ્રા.લિ.
અમદાવાદ

શ્રી નાયાભાઈ એમ. કાલરિયા
સન ફોજિંગ પ્રા. લી.
રાજકોટ

શ્રી ભવલભાઈ એન. પટેલ
એરોલેમ
અમદાવાદ

શ્રી અશોકભાઈ બી. વાઘાણી
શ્રીનાથજી રસાયણ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી રાજેશભાઈ આર. પીઢડિયા
પોલ ક્રોન્ટ
વડોદરા

શ્રી જયંતિભાઈ પી. પટેલ
ગણેશ ઝૂપ
અમદાવાદ

શ્રી યતુરભાઈ જી. દુધાત
વડોદરા

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી રમેશભાઈ ડી. ગાઘાણી
ચેરમેન એપેક્ષ હેલ્થકેર લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી અનિલભાઈ એ. પટેલ
ઈન્ડીપેન્ડન્ટ કન્સલ્ટન્ટ
અમદાવાદ

શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ બી. પટેલ
કેમોસ એન્જીનીયરીંગ પ્રા. લી.
અમદાવાદ

શ્રી જગજીવનભાઈ આર. સથિયા
ડેકોરા ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી બાબુભાઈ આર. અસલાલિયા
રાજકોટ

શ્રી વલ્લભભાઈ એમ. સતાણી
શ્રી રામ એરોસ્પેસ એન્ડ ડિફેન્સ
એલ.એ.વી., રાજકોટ

શ્રી ભીખુભાઈ એમ. પટેલ
સનસાઈન ગ્લોબલ હોસ્પિટલ
વડોદરા

શ્રી ભાનુભાઈ આર. પટેલ
શ્રી નવદુર્ગા એન્ટરપ્રાઈઝ
વડોદરા

સ્વ. શ્રી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ (રાજા)
મહેન્દ્ર પટેલ બિલ્ડર પ્રા. લિ.
વડોદરા

શ્રી નટુભાઈ એસ. પટેલ
ખાવા ઈન્ફ્રા સ્પેસ
વડોદરા

શ્રી હિંમતભાઈ બી. શેલડિયા
જીવન ફેબ્રિકેસ પ્રા. લી.
અંકલેશ્વર

શ્રી બાબુભાઈ વી. ગાજપરા
બાલાજી ગ્રૂપ
મુંબઈ

શ્રી ભાવેશભાઈ સી. વઘાસિયા
ગિરીરાજ એન્ટરપ્રાઈઝ
અમદાવાદ

શ્રી ભીખાભાઈ આર. મોણપરા
સિધ્ધિ વિનાયક ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી વિનુભાઈ બી. ગેવરિયા
અમદાવાદ

શ્રી જીતુભાઈ એન. ડોડા
ડોડા એક્સપોર્ટ
સુરત

ડૉ. વિનોદભાઈ યુ. પટેલ
પાલનપુર

શ્રી એમ. એમ. પટેલ
એમ. એમ. પી. આર્કિટેક્ટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી ભુપેન્દ્રભાઈ આર. પટેલ
કિન્ના એન્ટરપ્રાઈઝ
અમદાવાદ

શ્રી કમલેશભાઈ વી. પટેલ
મુંબઈ

શ્રી ગિરીશભાઈ એલ. ચોવટિયા
અમી લાઈફ સાયન્સ
વડોદરા

શ્રી મોતીલાલ એચ. પટેલ
જે. ધરા ડેવલોપર્સ
વાપી (ભુજાવાડા)

શ્રી ધર્ષદભાઈ એમ. બલર
ગોપી પેપર પ્રા. લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ડી. જે. પટેલ IPS (Retd.)
એડવાઈઝર-સમાજ સુરક્ષા
સરદારધામ-અમદાવાદ

શ્રી જશભાઈ વી. પટેલ (રાજા)
વડોદરા

શ્રી રવજીભાઈ વી. મોણપરા
સંગીની ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી વેલજીભાઈ એમ. શેટા
સંગીની ગ્રૂપ
સુરત

શ્રી વિહલભાઈ એલ. ધડુક
કડવાણી કોર્જ વિમીટેડ
રાજકોટ

શ્રી જયંતિભાઈ જે. કોરાટ
રાધે બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી છગનભાઈ વિ. સાંભલા
ડિરેક્ટર પટેલ કેનલુડ પ્રા. લિ.
અંકલેશ્વર

શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જે. સોનાણી
કે. એલ. ડાયમંડ
સુરત

શ્રી ધનશ્યામભાઈ એસ. ભાલાણી
શ્રી હરિકૃષ્ણ ડાયમંડ
અમદાવાદ

શ્રી ભરતભાઈ કે. ગઢિયા
ટાઈમ્સ સ્કવેર
અમદાવાદ

શ્રી હસમુખભાઈ એમ. ઉભડિયા
મોરબી

શ્રી દિલીપકુમાર એમ. માકડિયા
ફોનીક્સ ફોજન ફૂડ્સ
(આઈ) પ્રા. લી., આણંદ

શ્રી હિંમતભાઈ એમ. ગોબરિયા
અમદાવાદ

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ વી. ગજેરા
ક્રિષ્ના ગ્રૂપ સર્કલ
રાજકોટ

શ્રી ભાવિન આર. પટેલ
ફલાઈંગ રુટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી જહાપાભાઈ આર. દુધાત
રોયલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર
વડોદરા

શ્રી દીલીપભાઈ એમ. પટેલ
નેતાજી-માનદમ્નીશ્રી
ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ગીઝા

પ્રો. ડૉ. જાગૃતિબેન જે. પટેલ
કનવીનર-ટીકરી સ્વાવલંબન
યોજના, સરદારધામ અમદાવાદ

શ્રી સંજયભાઈ સી. પટેલ
પંચમ ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી લક્ષ્મણભાઈ આઈ. પટેલ
આલ્ફા કોલેજ ઓફ એન્જિ.
અમદાવાદ

શ્રી જહાગ્નેશભાઈ એમ. પટેલ
ક્રીએટીવ સ્ટુડિયો
અમદાવાદ

શ્રી દિલીપભાઈ જી. પટેલ
આર્યવત ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી હર્ષદભાઈ જે. પટેલ
ઈન્ડો એલ્યુમિનિયમ પ્રા.લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ભાઈલાલભાઈ જી. જાગાણી
દીપ કલર્સ પ્રા.લી.
વડોદરા

શ્રી અરવિંદભાઈ પી. પટેલ
ડેકોરા ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી અરવિંદભાઈ કે. પટેલ
મેપ રીકોઈલ્સ ઈન્ડિયા લી.
કડી

શ્રી અરવિંદભાઈ ડી. અકબરી
હર્ષ કન્સ્ટ્રક્શન
અમદાવાદ

શ્રી અરવિંદભાઈ એમ. પટેલ
ભાયલી

શ્રી કમલેશભાઈ બી. પટેલ
એશિયન ગ્રેનાઈટો ઈન્ડિયા લી.
અમદાવાદ

શ્રી કલ્પેશભાઈ એમ. પટેલ
(જીવ રક્ષણો)
મુનિશિલ્પ કોર્પોરેટર વડોદરા - આશ્રય ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી કુમનભાઈ બી. વરસાણી
શ્રીજી કુપા પ્રોજેક્ટ્સ
રાજકોટ

શ્રી ગોપાલભાઈ કે. પટેલ
શ્યામલ ડેવલોપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી યતુરભાઈ એસ. સતાસિયા
સ્વસ્તિક ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પાર્ક
અમદાવાદ

શ્રી જગદીશભાઈ આર. કોટડિયા
ફાલ્કન ગ્રૂપ
રાજકોટ

શ્રી જ્યંતિભાઈ એમ. ઝાકાસણિયા
બેકબોન ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી જયેશભાઈ પટેલ
ક્રિષ્ના ડેવલોપર્સ
સુરત

શ્રી જ્યંતિભાઈ એમ. પોકર
જે. પોકર ગ્રૂપ
મુંબઈ

ડૉ. અંકુર બી. પાંચાણી
રાજકોટ

ડૉ. જી. જી. પટેલ
સન ફલાવર લેબોરેટરી
અમદાવાદ

શ્રી દિવ્યેશભાઈ સાવલિયા
જીઈબી એન્જિનિયર્સ એસો.
જેતપુર

શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જે. પટેલ
સોહમ ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી નવનીતભાઈ એલ. પટેલ
પ્રસંગ તથા પ્રીત પાર્ટી પ્લોટ
વડોદરા

શ્રી નારણભાઈ એન. પટેલ
ગુડ લક (અર્બન બેંક)
મહેસાણા

શ્રી પ્રબોધભાઈ બી. પટેલ
કાંગારુ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અંકલેશ્વર

શ્રી પ્રવિણભાઈ આર. પટેલ
ચેરમેનશ્રી નિયોટેક ટેકનોલોજી
કેમ્પસ-વડોદરા

શ્રી પ્રવિણભાઈ એન. બવાડિયા
સિટી એસ્ટેટ મેનેજમેન્ટ
અમદાવાદ

શ્રી પ્રવિણભાઈ એન. શેરસિયા
યુનનિક કોર્પોરેશન (ઈ) પ્રા.લિ.
આણંદ

શ્રી કુલાભાઈ બી. કોટડિયા
શ્રીનંદ સીટી
અમદાવાદ

શ્રી ભિરેનભાઈ વી. બવાડિયા
સુપિરીયર ફેરોક્રાસ્ટ
સુરત

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી ભરતકુમાર આર. પટેલ
ફેમીલી વેલફેર કન્સલ્ટન્ટ
વડોદરા

શ્રી ભરતભાઈ એ. નારોલા
દુબઈ

શ્રી ભરતભાઈ એમ. હુંમર
કાસટેક ફાઉન્ડેશન પ્રા.લિ.
જૂનાગઢ

શ્રી રાજેશભાઈ એમ. હુંમર
કાસટેક ફાઉન્ડેશન પ્રા.લિ.
જૂનાગઢ

શ્રી ભવાનભાઈ પી. રંગાણી
આયર્ન ટ્રાયંગલ
રાજકોટ

શ્રી મનોજભાઈ પટેલ
યોગી રિયાલિટી
વડોદરા

શ્રી મુકુંદકુમાર એમ. પટેલ
કેનેડા

શ્રી યોગીનભાઈ ડી. પટેલ
સ્પેક્ટ્રમ કેમિકલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
વિસનગર

શ્રીમતી રસિલાબેન એસ. ધાનાણી
વડોદરા

શ્રી રામભાઈ એમ. શેલડિયા
પેજ-વન રેસ્ટોરન્ટ
અમદાવાદ

શ્રી વિજયભાઈ બી. દેસાઈ
રાજકોટ

શ્રી વિનોદભાઈ એ. ધોળિયા
જય એન્ડ ટ્રેડિંગ કું.
વડોદરા

શ્રી વિપુલભાઈ કે. ગજેરા
ગજેરા ગ્રૂપ
અમદાવાદ

શ્રી વિરલભાઈ એચ. પટેલ
પાદરા

શ્રી વીર રાજુભાઈ પટેલ
લીલેરીયા ગ્રૂપ
વડોદરા

શ્રી શિવલાલભાઈ એ. આદ્રોજા
ચેરમેન-એન્જલ પંપ પ્રા.લિ.
રાજકોટ

શ્રી શૈલેષભાઈ એચ. પરસાણા
શીવ કન્સ્ટ્રક્શન કંપની
રાજકોટ

શ્રી સંજયભાઈ પટેલ
સ્ટેટસ સિરામિક પ્રા.લિ.
સાબરકાંઠા

શ્રી સુરેશભાઈ એમ. પટેલ
આલ્ફા એન્જનીયરીંગ &
ટેકનોલોજી કોલેજ
અમદાવાદ

શ્રી સચિનભાઈ કે. પટેલ
સચિન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિ.
અમદાવાદ

શ્રી કૌમિલભાઈ કે. પટેલ
સચિન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિ.
અમદાવાદ

સ્વ. શ્રી આર. કે. પટેલ (એડવોકેટ)
આર. કે. પટેલ એસોસિએટ્સ
અમદાવાદ

શ્રી સિરાભાઈ કે. સુતરિયા
યુ. એસ. એ.

શ્રી ડીયાળભાઈ કે. સુતરિયા
(SMG Global Circuits)
યુ. એસ. એ.

શ્રી રાજુભાઈ સુતરિયા
યુ. એસ. એ.

શ્રી તુલસીભાઈ કે. સુતરિયા
યુ. એસ. એ.

શ્રી પોપટભાઈ ડી. સુતરિયા
બાલકિષ્ના બોઈલર પ્રા.લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ભાવેશભાઈ ડી. સુતરિયા
આત્મીય બિલ્ડિંગ
આણંદ

શ્રી રીમનભાઈ એન. ગેવરિયા
સુંદરમ રેવલપર્સ
અમદાવાદ

શ્રી કૌશલભાઈ પી. સુતરિયા
પી. શૈલેષ આંગરિયા
અમદાવાદ

શ્રી રમેશભાઈ ટી. ઈટાળિયા
અમદાવાદ

શ્રી નરેશભાઈ એમ. પટેલ
બંસીધર મેટલ
વડોદરા

શ્રી મનસુભાઈ એમ. ગાંધી
(ગાલાવાડિયા), વ્રજ ગ્રૂપ,
સુરત

શ્રી કિશોરભાઈ જી. કાણડિયા
એલેક્ષ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ
અંકલેશ્વર

શ્રી નરસીભાઈ મેરૂવિયા
શ્રી બાલકિશ્ના એક્સપોર્ટ
સુરત

શ્રી કૌશલભાઈ એન. પટેલ
કિંગ એસિડ કેમિકલ
અંકલેશ્વર

સરદારધામના ગૌરવવંતા ટ્રસ્ટીશ્રીઓ

શ્રી કલ્પેશભાઈ કોટકિયા
REINE LIFESCIENCE
અંકલેશ્વર

શ્રી સુરેશભાઈ એમ. પટેલ
સુકામા કેમ
અંકલેશ્વર

શ્રી રામજીભાઈ એમ. માંગુકિયા
એશીલેન્ડ બાયોટેક લિ.
વડોદરા

શ્રી રવિન્દ્રભાઈ એસ. પટેલ
શ્રી ગાયત્રી એન્ટરપ્રાઇઝ
વડોદરા

શ્રી વિનુભાઈ પી. પડશાળા
હિરામણી બિલ્ડકોન
અમદાવાદ

શ્રી ગોપાલભાઈ એમ. પટેલ
શાલીગ્રામ ગ્રુપ
અમદાવાદ

શ્રી કરસનભાઈ ડી. પટેલ
ડીરેક્ટર-વિનાયક TMT બાર્સ પ્રા.લિ.
દહેગામ

શ્રી જશવંતભાઈ પટેલ
ડીરેક્ટર-આયર્સ ઈન્ડિયા પ્રા.લિ.
અમદાવાદ

શ્રી ભાઈલાલભાઈ બખાભાઈ પટેલ
ચેરપર્સન-સરદાર પટેલ વિદ્યાલય,
દિલ્લી

સરદારધામ અમદાવાદ - ૨૦૨૧

આપણાં સૌનું સહિયારું લક્ષ્ય સરદારધામ મધ્ય ગુજરાત (વડોદરા) - ૨૦૨૨

JOIN US ON SOCIAL MEDIA PLATFORM

[f SardardhamOfficial](#)
[v SardardhamOfficial](#)
[i sardardham_official](#)
[whatsapp +91 7575001428](#)
[t sardardham_](#)
[SardardhamOfficialGroup](#)

સરદારધામ મધ્યસ્થ કાર્યાલય

સરદારધામ , વૈષ્ણોદેવી સર્કલ , એસ.પી.રોડ રોડ , અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૫
Mo - 7575001548 / 1596 / 1438
Email - info.sardardham@gmail.com | hostel@sardardham.org

સરદારધામ મધ્ય ગુજરાત કાર્યાલય

સરદારધામ મધ્ય ગુજરાત, એલ એન્ડ ટી નોલેજ સિટીની બાજુમાં,
વાઘોડિયા કોલિંગ પાર્ક, નેશનલ હાઈવે-8A, વડોદરા - ૩૯૦૦૨૦
Mo - 7575033001
Email - sardardham.baroda@gmail.com

સરદારધામ દક્ષિણ ગુજરાત કાર્યાલય

સરદારધામ દક્ષિણ ગુજરાત, ૪થો માળ , પ્રભુ પ્રસાદ,
ન્યૂ SRK હાઉસ ની નજીક, હિન્દૂ મિલન મંદિર ની સામે,
કાસાનગર ગ્રામ સ્ટેડા, કાસા નગર, કતારગામ-૩૯૫૦૦૪
Mo- 7575007186 • Email - sardardhamsurat@gmail.com

સરદારધામ સૌરાષ્ટ્ર કાર્યાલય

સરદારધામ સૌરાષ્ટ્ર, મારવાડી સ્ટોક એક્સચેન્જ સામે,
ટ્રીનીટી હોસ્પિટલની બાજુમાં, નાના મવા મેઈન રોડ,
રાજકોટ -૩૬૦૦૦૪ • Mo - 7575009796
Email - sardardham.rajkot2019@gmail.com

સરદારધામ ઉત્તર ગુજરાત કાર્યાલય

સરદારધામ GPBO હોલ, એપોલો ચાર્જેડ,
વિશ્વકર્મા વાડી સામે, મોટેરા રોડ, મહેસાણા
Mo - 7575001774
Email - gpbomehsana@gmail.com

GPBO અંગે માહિતિ માટે - 7575007183

ચુવા તેજ તેજસ્વિની અંગે માહિતિ માટે - 7575007184

દિકરી સ્વાવલંબન યોજના અંગે માહિતિ માટે - 7575001428

સિવિલ સર્વિસ કેન્દ્ર - 7575008386 / 7184
Email - csc@sardardham.org

Website - www.sardardham.org

Registration Under FCRA & 80G - Sardardham

PAN - APTS3354N

GSTIN : 24APTS3354N1ZU